

Public Document Pack

Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr

Bridgend County Borough Council

Swyddfeydd Dinesig, Stryd yr Angel, Pen-y-bont, CF31 4WB / Civic Offices, Angel Street, Bridgend, CF31 4WB

*Rydym yn croesawu gohebiaeth yn Gymraeg.
Rhowch wybod i ni os mai Cymraeg yw eich
dewis iaith.*

*We welcome correspondence in Welsh. Please
let us know if your language choice is Welsh.*

Annwyl Cyngorydd,

CYNGOR

Cynhelir Cyfarfod Cyngor yn cael ei gynnal fel cyfarfod hybrid yn Siambr y Cyngor, Swyddfeydd Dinesig, Stryd Yr Angel, Penybont Ar Ogwr CF31 4WB ar **Dydd Mercher, 12 Ebrill 2023 am 16:00.**

AGENDA

1. Ymddiheuriadau am absenoldeb
Derbyn ymddiheuriadau am absenoldeb gan Aelodau.
2. Datganiadau o fuddiant
Derbyn datganiadau o fuddiant personol a rhagfarnus gan Aelodau/Swyddogion yn unol â'r Cod Ymddygiad Aelodau a fabwysiadwyd gan y Cyngor o 1 Medi 2008.
3. Cymeradwyaeth Cofnodion 5 - 46
Derbyn cofnodion 1/3/23 a 15/3/23 i'w cymeradwyo
4. I dderbyn cyhoeddiadau oddi wrth:
(i) Maer (neu'r sawl sy'n llywyddu)
(ii) Aelodau'r Cabinet
(iii) Prif Weithredwr
5. Derbyn cyhoeddiadau gan yr Arweinydd
6. Y Cynllun Llesiant Ar Gyfer Cwm Taf Morgannwg 47 - 88
7. Derbyn y Cwestiynau canlynol gan:

Ffôn/Tel: 01656 643643

Negeseuon SMS/ SMS Messaging: 07581 157014

Facs/Fax: 01656 668126

Twitter@bridgendCBC

Ebost/Email: talktous@bridgend.gov.uk

Gwefan/Website: www.bridgend.gov.uk

Cyfnwidd testun: Rhowch 18001 o flaen unrhyw un o'n rhifau ffon ar gyfer y gwasanaeth trosglwyddo testun

Text relay: Put 18001 before any of our phone numbers for the text relay service

Rydym yn croesawu gohebiaeth yn y Gymraeg. Rhowch wybod i ni os yw eich dewis iaith yw'r Gymraeg

We welcome correspondence in Welsh. Please let us know if your language choice is Welsh

Cwestiwn gan y Cyng Tim Wood i Aelod y Cabinet dros Adfywio

Yn ystod y blynyddoedd diwethaf mae CBS Pen-y-bont ar Ogwr wedi gwario swm sylweddol o arian cyhoeddus, yn gyntaf yn cynnal ymgynghoriad ac yna'n llunio adroddiad ac wedyn cynnal proses ymchwilio i'r posibilrwydd o agor rhan fechan o Ganol Tref Pen-y-bont ar Ogwr i draffig unwaith eto.

Yr ymgynghoriad hwn, yn ôl yn 2016, ysgogodd yr ymgysylltiad cyhoeddus mwyaf yn hanes y cyngor hwn ac roedd y cyhoedd yn frwd eu cefnogaeth i ail-agor canol y dref yn rhannol.

Fel y cyfryw, a wnaiff Aelod y Cabinet dros Adfywio gytuno ein bod ni fel cyngor yma i wasanaethu'r cyhoedd, i fod yn stiwardiaid da o'r pwrs cyhoeddus a'n bod yma i galonogi a chynnal canol ein trefi, nid eu rhwystro?

Felly, a wnaiff Aelod y Cabinet dros Adfywio roi manylion i mi am eu cynlluniau i wneud Canol Tref Pen-y-bont ar Ogwr yn hygyrch i bawb?

Cwestiwn gan y Cyng Alex Williams i Aelod y Cabinet dros y Cymunedau

A wnaiff Aelod y Cabinet dros y Cymunedau ddatganiad am y cymorthdaliadau y mae CBS Pen-y-bont ar Ogwr yn eu rhoi ar hyn o bryd i gefnogi'r llwybrau bysiau hynny a gafodd eu hystyried yn fasnachol anhyfyw; a wnaiff amlinellu pa ystyriaeth a roddwyd i leihau'r cymorthdaliadau hyn neu eu tynnu'n ôl yn llwyr; a pha ddadansoddiad gafodd ei wneud o'r hyn y byddai gostyngiad o'r fath, neu dynnu'r cymorthdaliadau yn ôl, yn ei olygu o bosibl i'r bobl yn y cymunedau oedd yn arfer derbyn llwybrau cymorthdaledig o'r blaen?

Cwestiwn gan y Cyng Tim Thomas i Aelod y Cabinet dros y Cymunedau

Beth mae Aelod y Cabinet yn ei wneud i sicrhau bod ffyrdd a phriffyrdd CBSP yn hygyrch i'r henoed a'r anabl?

Cwestiwn gan y Cyng Ian Williams i Aelod y Cabinet dros Adfywio

A wnaiff Aelod y Cabinet dros Adfywio roi'r wybodaeth ddiweddaraf i mi am ba fesurau sy'n cael eu cymryd i adfer yr adeiladau adfeiliedig niferus yng nghanol ein tref a beth yw'r amserlen ar gyfer y gwaith adfer hwn?

8. Materion Brys

Ystyried unrhyw eitem(au) o fusnes y mae hysbysiad wedi'i roi yn ei gylch yn unol â Rhan 4 (paragraff 4) o Reolau Gweithdrefn y Cyngor ac y mae'r sawl sy'n llywyddu'r cyfarfod o'r farn y dylai oherwydd amgylchiadau arbennig fod. a drafodwyd yn y cyfarfod fel mater o frys.

Nodyn: Bydd hwn yn gyfarfod Hybrid a bydd Aelodau a Swyddogion mynychu trwy Siambr y Cyngor, Swyddfeydd Dinesig, Stryd yr Angel, Pen-y-bont ar Ogwr / o bell Trwy Timau Microsoft. Bydd y cyfarfod cael ei recordio i'w drosglwyddo drwy wefan y Cyngor. Os oes gennych unrhyw gwestiwn am hyn, cysylltwch â cabinet_committee@bridgend.gov.uk neu ffoniwch 01656 643147 / 643148.

Yn ddiffuant
K Watson

Prif Swyddog, Gwasanaethau Cyfreithiol a Rheoleiddio, AD a Pholisi Corfforaethol

Dosbarthiad:

Cynghorwyr

S Aspey
H T Bennett
A R Berrow
F D Bletsoe
S J Bletsoe
JPD Blundell
E L P Caparros
N Clarke
RJ Collins
HJ David
C Davies
C L C Davies
P Davies
S Easterbrook
M J Evans
N Farr
P Ford

Cynghorwyr

J Gebbie
W R Goode
RM Granville
H Griffiths
S J Griffiths
D T Harrison
M L Hughes
D M Hughes
RM James
P W Jenkins
M R John
M Jones
MJ Kearn
W J Kendall
M Lewis
J Llewellyn-Hopkins
RL Penhale-Thomas

Cynghorwyr

J E Pratt
E Richards
R J Smith
JC Spanswick
I M Spiller
T Thomas
JH Tildesley MBE
G Walter
A Wathan
A Williams
AJ Williams
HM Williams
I Williams
MJ Williams
R Williams
E D Winstanley
T Wood

This page is intentionally left blank

CYNGOR - DYDD MERCHER, 1 MAWRTH 2023

COFNODION CYFARFOD Y CYNGOR A GYNHALIWIYD YN SIAMBR Y CYNGOR,
SWYDDFEYDD DINESIG, STRYD YR ANGEL, PENYBONT AR OGWR CF31 4WB DYDD
MERCHER, 1 MAWRTH 2023, AM 16:00

Presennol

Y Cynghorydd – Cadeirydd

S Aspey	H T Bennett	A R Berrow	F D Bletsoe
S J Bletsoe	JPD Blundell	E L P Caparros	N Clarke
RJ Collins	HJ David	C Davies	C L C Davies
P Davies	S Easterbrook	M J Evans	N Farr
P Ford	J Gebbie	W R Goode	RM Granville
H Griffiths	S J Griffiths	D T Harrison	M L Hughes
D M Hughes	RM James	P W Jenkins	M R John
M Jones	MJ Kearns	W J Kendall	
RL Penhale-Thomas	J E Pratt	R J Smith	JC Spanswick
I M Spiller	T Thomas	JH Tildesley MBE	G Walter
A Wathan	A Williams	AJ Williams	HM Williams
I Williams	MJ Williams	R Williams	E D Winstanley
T Wood			

Ymddiheuriadau am Absenoldeb

J Llewellyn-Hopkins, M Lewis a/ac E Richards

Swyddogion:

Julie Ellams	Swyddog Gwasanaethau Democrataidd - Pwyllgorau
Mark Galvin	Uwch Swyddog Gwasanaethau Democrataidd - Pwyllgorau
Lindsay Harvey	Cyfarwyddwr Corfforaethol – Addysg a Chymorth i Deuluoedd
Rachel Keepins	Rheolwr Gwasanaethau Democrataidd
Carys Lord	Prif Swyddog - Cyllid, Perfformiad a Newid
Claire Marchant	Cyfarwyddwr Corfforaethol - Gwasanaethau Cymdeithasol a Lles
Janine Nightingale	Cyfarwyddwr Corfforaethol - Cymunedau
Michael Pitman	Swyddog Gwasanaethau Democrataidd – Pwyllgorau
Alex Rawlin	Rheolwr Polisi Corfforaethol a Materion Cyhoeddus
Mark Shephard	Prif Weithredwr
Kelly Watson	Prif Swyddog – Gwasanaethau Cyfreithiol, Adnoddau Dynol a Rheoleiddio

99. DATGANIADAU BUDDIANT

Eitem 3, Cynllun Corfforaethol 2023-28

Datganodd y Cynghorydd H Bennett fuddiant personol gan ei bod yn gweithio i sefydliad a enwyd yn bartner hanesyddol yn yr adroddiad (h.y. Cymdeithas Mudiadau Gwirfoddol Pen-y-bont ar Ogwr).

Datganodd y Cynghorydd E Winstanley fuddiant personol gan ei bod yn un o weithwyr Ymddiriedolaeth Ddiwylliannol Awen, partner sy'n cyflawni rhai o amcanion y Cynllun.

Eitem 4, Strategaeth Ariannol Tymor Canolig (MTFS) 2023-24 i 2026-27

Datganodd y Cynghorydd N Clarke fuddiant personol gan ei bod yn gwirfoddoli gyda RNLI Porthcawl.

Datganodd y Cynghorydd J Pratt ddiddordeb personol gan fod ei wraig yn athrawes gyflogedig gyda Chyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr (CBS Pen-y-bont ar Ogwr) ac yn Gynrychiolydd Undeb.

Eitem 5, Strategaeth Gyfalaf 2023-24 a thu hwnt

Datganodd y Cynghorydd JP Blundell ddiddordeb personol gan ei fod yn Llywodraethwr AALI yn Ysgol Gyfun Bryntirion.

Datganodd y Cynghorydd R Smith ddiddordeb personol gan fod ei wraig yn athrawes gyflogedig gyda CBS Pen-y-bont ar Ogwr

100. **CYNLLUN CORFFORAETHOL 2023-28**

Cyflwynodd y Prif Weithredwr adroddiad, er mwyn rhoi diweddariad ar Gynllun Corfforaethol y Cyngor a gofyn am gymeradwyaeth y Cyngor ar gyfer Cynllun Corfforaethol 2023-28, sydd ynghlwm yn Atodiad 1 i'r adroddiad.

Esboniodd y Prif Weithredwr fod datblygu a chyhoeddi Cynllun Corfforaethol yn ofyniad statudol ac mae'n debyg mai dyma un o'r dogfennau pwysicaf y byddent yn ei hystyried, gan ei bod yn nodi cyfeiriad y sefydliad a blaenoriaethau'r Cyngor dros y pum mlynedd nesaf. Rhaid i'r cynllun gyfateb i'r Strategaeth Ariannol Tymor Canolig. Cydnabu waith aruthrol y Rheolwr Polisi Corfforaethol a Materion Cyhoeddus a'i thîm, gan gynnwys y gwaith ymgysylltu ac ymgynghori, ac mae'r manylion wedi eu nodi yn yr adroddiad ac yn yr atodiad. Ychwanegodd y gallai o bosibl newid cyn ei gyhoeddi o ran diwyg a ffeithluniau. Cyfeiriodd at yr amcanion llesiant newydd a ffyrdd newydd o weithio a oedd wedi'u datblygu o gymharu â fersiynau blaenorol. Roedd y ddogfen yn canolbwyntio ar y pethau hynny a gafodd yr effaith fwyaf ar lesiant trigolion lleol. Ymdrechwyd i gyflwyno'r Cynllun Corfforaethol mewn arddull haws ei deall ac mewn Saesneg clir oedd felly'n fwy hygyrch. Ychwanegodd y byddai cynllun gweithredu blynyddol yn cyd-fynd â'r prif Gynllun Corfforaethol a byddai'r holl ddangosyddion perfformiad manwl, y cerrig milltir a'r elfennau craff yn cael eu cynnwys yn y cynllun gweithredu blynyddol.

Amlinellodd y Prif Weithredwr yr elfennau amlwg yn yr adroddiad gan gynnwys y cysondeb rhwng y Cynllun Corfforaethol a'r Strategaeth Ariannol Tymor Canolig a'r cysylltiadau penodol rhwng amcanion llesiant y Cyngor a'r adnoddau oedd angen eu cyfeirio atynt i'w cefnogi. Eglurodd mai'r Cynllun Corfforaethol oedd prif gyfrwng y Cyngor ar gyfer dangos a chyfathrebu'r blaenoriaethau i bobl leol a busnesau a'i bod yn ddogfen hollbwysig i reoleiddwyr megis Archwilio Cymru. Cyfeiriodd at waith ymgysylltu, yn enwedig gyda'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Corfforaethol a diolchodd i'r pwyllgor am eu mewnbwn a'u hadborth. O ran yr adborth a roddwyd, roedden nhw wedi ystyried yr awgrym i ddangos cost gwasanaethau'r Cyngor fesul dydd drwy ffeithlun, sy'n ffordd llawer mwy ystyrlon o wneud hynny.

Esboniodd y Prif Weithredwr fanteision gweithredu blynyddol gan gynnwys mwy o hyblygrwydd a chaniatáu ar gyfer ymgysylltu ychwanegol a pharhaus, gan gynnwys gyda phobl ifanc. Nodwyd yr Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb yn llawn yn Atodiad 2 i'r adroddiad.

Ychwanegodd y Prif Weithredwr y byddai Cynllun Cyflawni yn cael ei gyflwyno i Bwyllgor Trosolwg a Chraffu y Cyngor, gyda'r nod o fonitro a mesur canlyniadau ac amcanion Cynllun Gweithredu'r Cynllun Corfforaethol.

Diolchodd yr Arweinydd, yr Aelod Cabinet dros Genedlaethau'r Dyfodol, yr Aelod Cabinet dros Adfywio a'r Aelod Cabinet dros Gymunedau i'r Rheolwr Polisi Corfforaethol

a Materion Cyhoeddus a'i thîm am eu gwaith ar y cynllun gan groesawu lefel yr ymgysylltu ar draws y Siambr a arweiniodd at newidiadau i'r cynllun. Cawsant eu calonogi gan lefel yr ymgysylltu â phobl ifanc a phartneriaid. Roedd y Cynllun Corfforaethol yn ddogfen hawdd i'w darllen a'i dilyn ac yn dangos sut oedd yr awdurdod yn cynnig gwerth am arian.

Dywedodd Aelod fod y ffeithluniau yn gweithio'n dda a holodd sut y byddai'r boblogaeth sy'n heneiddio a'r rhai heb gyfrifiaduron yn gallu gweld y ddogfen.

Yn nhermau cyflwyno'r cynllun, atebodd y Prif Weithredwr ei fod yn rhagweld fersiynau a ffyrdd gwahanol o ddarllen y cynllun, fel fersiynau print bras ac ati. Roedden nhw wedi cydnabod y mater hwn a byddent yn ystyried y ffordd orau i sicrhau bod y ddogfen yn hygyrch.

Cyfeiriodd Aelod at y sylwadau a'r beirniadaethau y dylid canolbwyntio mwy ar Ganol Tref Pen-y-bont ar Ogwr a thwristiaeth gan ofyn am sicrwydd y byddai llawer mwy o bwyslais ar hyn ac ar dref Porthcawl.

Atebodd y Prif Weithredwr fod amcan llesiant penodol yn sôn am drefi ffyniannus a bod pwyslais ar daro cydbwysedd. Ychwanegodd yr Arweinydd fod pawb yn rhannu'r uchelgais honno ar gyfer holl drefi'r fwrdeistref. Cyfeiriodd yr aelod Cabinet dros Adfywio at gampws newydd y coleg yng nghanol y dref, sef y buddsoddiad unigol mwyaf erioed yng nghanol tref Pen-y-bont ar Ogwr ac y byddai'n helpu o ran bywiogrwydd y dref ac yn darparu campws addysg uwch o'r radd flaenaf i fyfyrwyr yn y Fwrdeistref Sirol.

PENDERFYNWYD: Bod y Cyngor yn cymeradwyo Cynllun Corfforaethol 2023-28 ac Atodiad 1 i'r adroddiad.

101. STRATEGAETH ARIANNOL TYMOR CANOLIG (MTFS) 2023-24 I 2026-27

Diolchodd y Prif Swyddog, Cyllid Perfformiad a Newid i'r Dirprwy Bennaeth Cyllid a'i thîm am eu gwaith caled wrth ddod â'r adroddiad hwn gerbron yr Aelodau.

Esboniodd mai pwrpas yr adroddiad oedd cyflwyno Strategaeth Ariannol Tymor Canolig 2023-24 tan 2026-27 i'r Cyngor, a oedd yn cynnwys rhagolwg ariannol ar gyfer 2023-27, cyllideb refeniw fanwl ar gyfer 2023-24 a Rhaglen Gyfalaf ar gyfer 2022-23 tan 2032-33. Ychwanegodd fod y Strategaeth Ariannol Tymor Canolig yn cyfateb i Gynllun Corfforaethol newydd y Cyngor a'r amcanion llesiant oedd wedi'u cynnwys ynddo. Roedd y dogfennau hynny'n nodi blaenoriaethau gwasanaethau ac adnoddau'r Cyngor dros y pedair blynedd ariannol nesaf, gan ganolbwyntio'n benodol ar y flwyddyn ariannol nesaf a datblygiad y Strategaeth Ariannol Tymor Canolig sydd wedi'i lywio gan y blaenoriaethau hynny.

Esboniodd y Prif Swyddog, Cyllid Perfformiad a Newid fod y Cyngor wedi rheoli gwariant gros blyneddol o tua £485 miliwn ac mai dyma'r cyflogwr mwyaf yn y fwrdeistref sirol. O ganlyniad, roedd y Cyngor yn rhan sylweddol o economi leol yr ardal hon. Roedd y Strategaeth Ariannol Tymor Canolig yn amlinellu'r egwyddorion a'r rhagdybiaethau manwl sy'n llywio cyllideb a phenderfyniadau gwario'r Cyngor. Amlinellodd y cyd-destun ariannol yr oedd y Cyngor yn gweithredu ynddo a cheisiodd leihau unrhyw risgiau a phwysau ariannol wrth symud ymlaen, gan hefyd fanteisio ar unrhyw gyfleoedd sy'n codi. Esboniodd fod y strategaeth yn canolbwyntio ar sut roedd y Cyngor yn bwriadu ymateb i'r pwysau cynyddol ar wasanaethau'r sector cyhoeddus, a gynyddodd yn ystod pandemig COVID-19 ac yn syth wedi hynny gan yr argyfwng costau byw presennol. Mae'n nodi'r dulliau a'r egwyddorion y byddai'r Cyngor yn eu dilyn i sicrhau ei fod yn parhau'n gynaliadwy yn ariannol ac yn cyflawni'r amcanion lles corfforaethol.

Ychwanegodd fod y Cyngor wedi cymeradwyo cyllideb gytbwys ar gyfer y flwyddyn ariannol sydd i ddod a gosod y cyfraddau treth cyngor ar gyfer y fwrdeistref sirol, yn unol â'r gofyniad cyfreithiol dan ddarpariaethau Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 92. Roedd yr adroddiad yn nodi cynigion i gyflawni'r amcan hwnnw a chyfrannu at sefyllfa ariannol gynaliadwy wrth symud ymlaen i'r tymor canolig.

Esboniodd y Prif Swyddog - Cyllid Perfformiad a Newid fod cynaliadwyedd ariannol hirdymor y Cyngor yn fater pwysig. Mae'r adroddiadau chwarterol i'r Cabinet ar ragolygon refeniw ar gyfer 2022-2023 wedi amlinellu'n fanwl yr effaith mae pwysau'r costau ychwanegol a wynebai'r Cyngor gydol y flwyddyn yn ei chael ar y gyllideb, o ganlyniad i'r hinsawdd economaidd sy'n gwaethygu, a'r chwyddiant a'r cyfraddau llog cynyddol. Cafodd hyn ei adlewyrchu wrth i brisiau godi'n uwch na'r codiadau cyflog disgwylledig a chynnydd sylweddol mewn prisiau tendro ar gyfer nwyddau a gwasanaethau. Er nad oedd rhai o'r pwysau ychwanegol hynny yn digwydd drosodd a throsodd, roeddent yn bwysau craidd i'r Cyngor wrth symid ymlaen, ac mae'r Strategaeth Ariannol Tymor Canolig yn adlewyrchu hyn. Nid oedd disgwyl i'r setliad terfynol ar gyfer llywodraeth leol yng Nghymru gael ei gyhoeddi tan yn ddiweddarach y mis hwnnw, felly roedd y gyllideb yn cael ei chynnig ar sail y setliad dros dro a gafwyd ym mis Rhagfyr 2022. Ni ragwelwyd unrhyw newidiadau sylweddol mewn cyllid rhwng y setliad dros dro a'r setliad terfynol, a byddai unrhyw newidiadau'n cael eu hadrodd yn ôl i'r Cyngor maes o law.

Cadarnhaodd y Prif Swyddog, Cyllid Perfformiad a Newid ei bod hi'n credu bod lefel cronfeydd wrth gefn y Cyngor yn ddigon i amddiffyn y Cyngor yn sgil galwadau neu argyfyngau anhysbys a'r lefelau cyllido presennol. Roedd yn hanfodol cynnal balans cronfa'r Cyngor yn unol ag egwyddorion y Strategaeth Ariannol Tymor Canolig, sef y dylai'r cronfeydd fantoli a bod ar lefel ddarbodus ond nid gormodol. Felly, roedd yn hanfodol hefyd fod refeniw, gwariant gwasanaethau a gwariant cyfalaf wedi'u cynnwys o fewn eu cyllidebau penodol ar gyfer y flwyddyn ariannol i ddod.

Cyfeiriodd y Prif Swyddog, Cyllid Perfformiad a Newid at Atodiad 3 sef y Strategaeth Ariannol Tymor Canolig manwl a thynnu sylw at ychydig o'r wybodaeth allweddol o fewn y ddogfen. Roedd y Cyngor wedi gorfod gwneud gostyngiadau yn eu cyllideb mewn blynyddoedd blaenorol, ac mae siart 1 yn dangos bod gostyngiadau o £73 miliwn wedi eu canfod ers y flwyddyn ariannol 2010 - 2011. Defnyddiwyd ystod o ddulliau gwahanol i annog y cyhoedd i ymateb i'r ymgynghoriad hwn ac adroddwyd canlyniad y broses hon i'r Cabinet ar 7 Chwefror ac fe'i manylwyd yn nhabl pump y Strategaeth Ariannol Tymor Canolig. Hefyd, roedd y Cabinet a'r Bwrdd Rheoli Corfforaethol wedi bod yn gweithio gyda'r Panel Cyllideb, Ymchwil a Gwerthuso (BREP) dros y chwe mis diwethaf i hwyluso'r broses o gynllunio'r gyllideb. Daeth adroddiad drafft y gyllideb gerbron y Cabinet ym mis Ionawr a bu pwyllgorau craffu'r Cyngor yn pori drwyddo, gan arwain at adroddiad gan y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Corfforaethol i'r Cabinet ar 31 Ionawr a oedd yn amlinellu nifer o argymhellion. Cafodd yr argymhellion hyn eu hystyried gan y Cabinet a darparwyd yr ymateb i'r rhain yn Atodiad A y Strategaeth Ariannol Tymor Canolig. Esboniodd fod y Cabinet wedi myfyrio ar yr ymatebion i'r ymgynghoriad cyhoeddus ac argymhellion BREP, a'r pwyllgorau craffu, ac wedi llunio'r gyllideb ar sail y sylwadau a'r ymatebion a ddaeth i law.

Amlinellodd y Prif Swyddog, Cyllid Perfformiad a Newid yr egwyddorion a fyddai'n sail i'r gyllideb derfynol ar gyfer y flwyddyn i ddod a bod y gyllideb o'u blaenau yn darparu cyllid ychwanegol i helpu'r rhai mwyaf agored i niwed yn ardal Pen-y-bont ar Ogwr drwy gynyddu cyllid i gefnogi gofal cymdeithasol a thrwy gynyddu cyllid i gefnogi unigolion digartref. Hefyd, roedd yn lleihau lefel y gostyngiadau mewn gwasanaethau sydd eu hangen yn y flwyddyn i ddod o gymharu â'r rhai sydd wedi'u cynnwys yn y gyllideb ddrafft, ac fe ostyngodd y cynnydd arfaethedig yn y Dreth Gyngor o 6% i 4.9% i gydnabod effaith unrhyw gynnydd ar drigolion y fwrdeistref sirol. Roedd ysgolion wedi

cael y dasg o ganfod 2% o ostyngiad yn eu cyllideb cyhyd ag y bo modd o arbedion effeithlonrwydd er mwyn helpu i gydbwyso cyllideb y Cyngor. Gofynnodd i'r Aelodau nodi y byddai'r Cyngor yn ariannu'n llawn y codiadau cyflog a phrisiau y byddai'r ysgolion yn talu yn y flwyddyn i ddod, ac y byddai hynny'n drech na'r gostyngiad yn y gyllideb. Felly, mae'r risg o ran cyflogau a phrisiau yn disgyn ar ysgwyddau'r Cyngor yn achos ysgolion yn y flwyddyn ariannol nesaf. Rhoddwyd manylion y cyllidebau ar gyfer gwasanaethau unigol yn adran 2.4 y strategaeth.

Esboniodd y Prif Swyddog, Cyllid Perfformiad a Newid fod y sefyllfa ariannol bresennol wedi'i hamlinellu yn adran 3 yr adroddiad. O ran y setliad llywodraeth leol dros dro, y prif bennawd oedd cynnydd cyffredinol o 7.9% ledled Cymru. Roedd lledaeniad y cynnydd hwnnw'n amrywio o 6.5% i 9.3% ac ym Mhen-y-bont ar Ogwr roedd cynnydd o 7.7% yn y flwyddyn ariannol i ddod. Y cynnydd ar gyfer Pen-y-bont ar Ogwr oedd y 13eg cynnydd uchaf ym mhob awdurdod lleol. Nid oedd yn bosibl cael y manylion am grantiau penodol ar lefel awdurdod unigol. Fodd bynnag, roedd llawer o'r grantiau heb newid ers ffigurau'r flwyddyn gyfredol ar gyfer Cymru gyfan.

Roedd y strategaeth hefyd yn modelu'r sefyllfa ariannol i'r awdurdod am y pedair blynedd nesaf yn seiliedig ar y wybodaeth ddiweddaraf sydd ar gael gan Lywodraeth Cymru. Gan ddefnyddio'r wybodaeth hon, roedd modd edrych ar wahanol senarios ar gyfer yr adnoddau a allai fod ar gael wrth symud ymlaen.

Cafodd y strategaeth ei hadolygu'n rheolaidd wrth i fwy o wybodaeth fod ar gael, ac roedd hyn yn arbennig o bwysig o ystyried yr ansicrwydd economaidd sylweddol ar hyn o bryd. Roedd y strategaeth yn cynnwys rhagdybiaethau o ran codiadau posib yn y dreth gyngor oherwydd y pwysau a amlinellwyd eisoes. Roedd y model yn cynnwys cynnydd o 4.9% yn y dreth Gyngor ar gyfer 2023-2024. Roedd hyn gryn dipyn yn is na'r gyfradd chwyddiant bresennol er mwyn gallu helpu dinasyddion Pen-y-bont ar Ogwr, i ymdrin â'r cynnydd mewn costau byw, er enghraifft, costau ynni a biliau bwyd a chynnydd eraill yn sgil chwyddiant.

Esboniodd y Prif Swyddog, Cyllid Perfformiad a Newid fod adran 4 y strategaeth yn amlinellu sefyllfa'r gyllideb ar gyfer y flwyddyn ariannol nesaf a manylwyd ar y gofyniad cyllideb net ar gyfer y flwyddyn nesaf yn Nhabl 10, a ddangosai gyllideb net o £342 miliwn ar gyfer y flwyddyn nesaf. Amlinellodd rai o brif bwyntiau'r pwysau ariannol o dros £25 miliwn ar gyfer y flwyddyn i ddod. Mae'n anochel y byddai pwysau costau yn cynyddu yn ystod y flwyddyn o ganlyniad i newidiadau newydd neu ddigwyddiadau nas rhagwelwyd ac felly, roedd dyraniad dros dro o £1.3 miliwn wedi'i neilltuo ar gyfer y rhain yn y gyllideb refeniw tra bod gwaith pellach yn cael ei wneud. Wrth bennu'r gyllideb hon, gofynnodd i'r Aelodau gofio nad oedd modd ariannu'r holl bwysau a nodwyd gan wasanaethau ar gyfer y flwyddyn ariannol nesaf. O'r £20 miliwn a nodwyd, dim ond £11 miliwn oedd wedi'i ariannu yn y gyllideb arfaethedig hon fel y gwelir yn Atodiad C yr adroddiad. Er mwyn mantoli'r gyllideb, nodwyd gostyngiadau gwerth £2.6 miliwn fel y nodir yn Atodiad D yr adroddiad. Ariannwyd Awdurdod Tân ac Achub De Cymru trwy godi ardoll ar ei gynghorau cyfansoddol, a oedd yn seiliedig ar boblogaeth. Yr ardoll sy'n daladwy ar gyfer y flwyddyn ariannol nesaf yw £8.5 miliwn, cynnydd o 9.25% yn yr ardoll ar gyfer y flwyddyn ariannol bresennol.

Esboniodd y Prif Swyddog, Cyllid Perfformiad a Newid bod ffioedd a thaliadau yn cael eu hadolygu'n flynyddol ac y byddai amserlen o'r ffioedd a'r taliadau ar gyfer y flwyddyn ariannol nesaf yn cael eu cyhoeddi ar y wefan. Cafodd ffioedd/taliadau newydd neu daliadau a oedd wedi'u cynnwys yng nghyllideb 2023-2024 ac a oedd yn uwch na'r cynnydd cyffredinol, eu dangos yn Atodiad E yr adroddiad.

Roedd y strategaeth hon hefyd yn ymdrin â'r Rhaglen Gyfalaf arfaethedig ar gyfer y cyfnodau 2022-2023 hyd at 2032-2033. Cafodd y rhaglen 10 mlynedd hon ei diwygio yn ystod y flwyddyn ariannol er mwyn ei diweddarau ac er mwyn ystyried cynlluniau cyfalaf

newydd wrth iddynt gael eu datblygu. Oherwydd y cyllid cyfalaf cyfyngedig oedd ar gael, gofynnwyd i wasanaethau beidio â chyflwyno ceisiadau am arian ar hyn o bryd. Cydnabuwyd bod llawer o bwysau cyfalaf i'w cyllido wrth symud ymlaen, gan gynnwys adfywio, datgarboneiddio, digartrefedd a digidoleiddio. Ar ben hynny, roedd pwysau ariannol hefyd yn codi o ganlyniad i effaith y rhyfel yn Wcráin a'r argyfwng costau byw a welwyd ym mhrisiau tendrau presennol. Bydd hynny'n parhau am beth amser eto, gan roi pwysau ar y Rhaglen Gyfalaf bresennol. Dangoswyd y Rhaglen Gyfalaf yn Atodiad G yr adroddiad.

Esboniodd y Prif Swyddog, Cyllid Perfformiad a Newid mai £10.1 miliwn oedd cronfa'r Cyngor ar ddiwedd mis Mawrth 2022. Yn wyneb ansicrwydd parhaus ynghylch yr economi a chyllid cyhoeddus ac effaith y pandemig ac yn unol ag egwyddorion y Strategaeth Ariannol Tymor Canolig, argymhellodd fod y Cyngor yn cynnal balans cronfa'r Cyngor ar y lefel hon. Cynhaliwyd trosolwg o gronfeydd wrth gefn ddiwedd Rhagfyr yn unol â'r protocol ac roedd dadansoddiad o'r symudiad ar y cronfeydd wrth gefn hynny bryd hynny yn Atodiad H yr adroddiad. Byddai adolygiad pellach yn cael ei gynnal ar ddiwedd y flwyddyn ariannol bresennol a byddai trosglwyddiadau'n cael eu gwneud bryd hynny, gan ystyried y sefyllfa ariannol gyffredinol i'r Cyngor - gan gynnwys yr alldro terfynol, incwm gwirioneddol y dreth gyngor, lefelau'r cronfeydd wrth gefn a glustnodwyd, lefel cronfa'r Cyngor ac unrhyw bwysau neu risgiau newydd yr oedd angen darparu ar eu cyfer. Rhagwelwyd na fyddai digon o arian ar gael i neilltuo arian wrth gefn ar ddiwedd y flwyddyn ariannol hon. Gellid defnyddio cronfeydd wrth gefn i gefnogi'r gyllideb refeniw, ond dim ond unwaith y gellid defnyddio cronfeydd wrth gefn, felly dylid cyfyngu'r defnydd ohonynt i feysydd gwariant untro ac ni ddylid byth eu defnyddio i ariannu gofynion sylfaenol a pharhaus. O ran y dreth gyngor, esboniodd y gallai'r gyllideb arfaethedig gael ei mantoli gyda chynnydd o 4.9% yn y dreth gyngor ar gyfer 2023-2024. Roedd y cynnydd hwn yn is na chyfradd chwyddiant ac yn ofynnol er mwyn helpu'r Cyngor i gwrdd â'r pwysau cyllidebol sylweddol a digynsail yr oedd yn ei wynebu, gan gynnwys costau cyflog uwch na'r disgwyl a'r pwysau ar wasanaethau.

Esboniodd y Prif Swyddog, Cyllid Perfformiad a Newid fod adran olaf y strategaeth yn rhoi gwybodaeth am agwedd ariannol tymor hwy y Cyngor.

Diolchodd yr Aelod Cabinet dros Adnoddau i'r Prif Swyddog, Cyllid Perfformiad a Newid a'r Dirprwy Bennaeth Cyllid am eu gwaith wrth gyflwyno cyllideb wedi'i mantoli a oedd yn her aruthrol.

Bu mwy o alw am lawer o wasanaethau'r Cyngor eleni, a bu'n rhaid mynd i'r afael â'r rheiny ynghyd â'r pwysau chwyddiant eithriadol. Fel Aelodau etholedig roedd ganddyn nhw gyfrifoldeb i daro cydbwysedd rhwng darparu gwasanaethau effeithiol a sicrhau tegwch i'r trethdalwr ac roedd dyletswydd gyfreithiol i gytuno ar gyllideb gytbwys. Rhannwyd arferion gorau a chydabuwyd yr angen am ddull Cymru gyfan o fynd i'r afael â'r problemau sy'n wynebu pob cymuned ar lawr gwlad. Eglurodd eu bod wedi gweithio ochr yn ochr â Fforwm Cyllideb Ysgolion, BREP, a'r pwyllgorau craffu, a diolchodd i'r holl Aelodau a gymerodd ran, yn enwedig y Cynghorydd Alex Williams a'r Cynghorydd Penhale Thomas. Llwyddwyd i ymgorffori llawer o'r argymhellion craffu yn y gyllideb. Diolchodd hefyd i aelodau'r cyhoedd am roi o'u hamser i lenwi'r arolwg cyllideb yn ystod yr ymgynghoriad pum wythnos. Eglurodd fod y gyllideb wedi buddsoddi mwy o arian mewn ysgolion, mwy o arian ym maes gofal cymdeithasol a rhagor o arian i'r priffyrdd, a oedd yn ei farn ef yn deg i drethdalwyr y Cyngor. Byddai hyn yn amddiffyn y bobl fwyaf bregus yn y cymunedau gan ddal gafael ar bwysau twf. Roedd yn lleihau'r effaith ar wasanaethau rheng-flaen, a gofynnwyd i ysgolion graffu ar eu cyllidebau dirprwyedig er mwyn ysgafnhau'r baich ar wasanaethau eraill y Cyngor. Byddai'r Cyngor yn gwarchod ysgolion drwy dalu unrhyw bwysau cyflog neu brisiau newydd, a byddai pob ysgol yn derbyn cefnogaeth lwyr y Cyngor. Roedd Aelod wedi cael cais i gymeradwyo cynnydd o tua £1.50 yr wythnos yn y Dreth Gyngor ar gyfer eiddo band D. Byddai'r cynnydd cymedrol hwn yn amddiffyn rhai o wasanaethau gwerthfawr iawn y cyngor. Byddai'r

gyllideb hon yn adeiladu ar lwyddiannau'r gorffennol, 2 ysgol gyfun newydd, 6 ysgol gynradd newydd a saith uned Dechrau'n Deg a buddsoddiad o tua £200,000,000. Byddent yn parhau i fuddsoddi mewn cyfleusterau addysg o'r radd flaenaf dros y pedair blynedd nesaf er mwyn rhoi'r dechrau gorau posibl mewn bywyd i genedlaethau'r dyfodol.

Esboniodd y Dirprwy Arweinydd ei bod yn ymwybodol bod costau byw yn effeithio ar gyllid, ac yn deall beth fyddai effaith ariannol y gyllideb hon ar deuluoedd y fwrdeistref. Ni feddyliodd ddwywaith cyn cefnogi cynigion y gyllideb gan mai dyma'r opsiwn gorau oedd ar gael i warchod y trigolion mwyaf bregus. Roedd yr argyfwng costau byw hefyd yn effeithio ar yr holl staff ac roedd hawliad yr Undebau Llafur ar gyfer cyflogau staff yn annheg. Roedd y dyfarniad cyflog i lywodraeth leol ymhell y tu ôl i'r farchnad lafur ehangach, a gyda'r cynnydd cyflym mewn costau chwyddiant, mae mwy a mwy o'r staff sy'n cyflenwi gwasanaethau yn disgyn i dlodi. Ychwanegodd fod arian wrth gefn yn cael ei gadw ar lefel briodol yn unol â chyfarwyddyd Archwilio Cymru.

Wrth i Aelodau bleidleisio ar y gyllideb hon, dywedodd y Dirprwy Arweinydd ei bod hi'n credu y byddai angen miliynau o bunnoedd i gyflawni eu dyletswyddau statudol mewn gwasanaethau plant oherwydd yr holl alw. Gofynnodd i'r holl Aelodau a fu'n rhan o'r broses graffu, i roi eu cefnogaeth i lefelau'r cronfeydd wrth gefn.

Dywedodd yr Arweinydd mai hon oedd y gyllideb unigol fwyaf heriol iddo erioed fod yn rhan o'i llunio. Ei nod oedd cefnogi teuluoedd, hyrwyddo llesiant a diogelu'r dinasyddion mwyaf bregus yn y fwrdeistref sirol. Datblygwyd y gyllideb yn dilyn ymgynghoriad cynhwysfawr gyda'r cyhoedd, rhanddeiliaid allweddol a phroses ymgysylltu eang â'r holl aelodau drwy'r broses Trosolwg a Chraffu. Diolchodd i'r Cadeiryddion Craffu am eu hymdrechion yn y broses honno ac i'r holl Aelodau am eu cyfraniadau a'u hargymhellion adeiladol. Roedden nhw wedi gwrandao, ac mae'r gyllideb derfynol yn adlewyrchu hynny.

Esboniodd yr Arweinydd fod pob Aelod yn y Siambr yn rhannu'r flaenoriaeth o warchod ein dinasyddion mwyaf agored i niwed. O ystyried y galw cynyddol ar wasanaethau cymdeithasol oedolion a phlant a brofwyd ym mhob awdurdod lleol yn y wlad, byddai'n rhaid iddynt fuddsoddi mwy yn y gwasanaethau hanfodol hyn. Esboniodd y cynigion ar gyfer gwasanaethau cymdeithasol Oedolion a Phlant ac i'r digartref. Byddai'r rheini, ynghyd â phwysau anochel chwyddiant, a chodiadau cyflog cenedlaethol sydd wedi eu trafod a'u cytuno, yn creu cyfanswm o dros £14 miliwn.

Esboniodd yr Arweinydd y byddai'r bartneriaeth â Llywodraeth Cymru yn mynd i'w galluogi i gychwyn ar gam mawr ac uchelgeisiol dros ben y Rhaglen ar gyfer Moderneiddio Ysgolion yr 21ain ganrif, a'r hyn roedd hynny'n ei olygu i CBS Pen-y-bont ar Ogwr. Roedd yn hapus i gefnogi'r gyllideb fel cyllideb llesiant sy'n parhau'n uchelgeisiol.

Holodd Aelod am yr arbedion arfaethedig yn sgil cael gwared ar hawl deiliaid Bathodyn Glas i barcio'n ddi-dâl ym meysydd parcio CBS Pen-y-bont ar Ogwr. Gofynnodd faint fyddai ymgynghoriad cyhoeddus llawn yn ei gostio ac a oedd costau'r ymgynghoriad hwn yn y gyllideb arfaethedig, a beth oedd yr amserlen ar gyfer cyflawni hyn er mwyn arbed £40,000 yn y gyllideb. Atebodd yr Aelod Cabinet dros Adnoddau y byddai ymgynghoriad cyhoeddus llawn ar y cynnig hwn i arbed arian ac y byddent yn ystyried hynny ac yn gweithredu yn unol â hynny. Atebodd y Cyfarwyddwr Corfforaethol dros Gymunedau taw'r bwriad oedd cynnwys yr holl arbedion a gynigiwyd yn y Gyfarwyddiaeth Cymunedau, mewn un pecyn, ar gyfer ymgynghoriad. Ychwanegodd mai CBS Pen-y-bont ar Ogwr oedd yr unig awdurdod yng Nghymru sy'n caniatáu parcio am ddim i ddeiliaid bathodyn glas ar hyn o bryd. Hwyrach na fyddai arbediad amcangyfrifedig o £40,000 yn cael ei wireddu'n llwyr y flwyddyn honno oherwydd bod yn rhaid cynnal ymgynghoriad yn gyntaf.

Gofynnodd yr Aelod sut oedd y gyllideb yn cydymffurfio â seithfed egwyddor strategaeth gyllideb fabwysiedig y Cyngor sef, bod cynigion arbedion wedi'u datblygu'n llawn a bod ganddynt amserlenni cyflawni realistig cyn y gellid eu cynnwys yn y gyllideb flynyddol. Atebodd y Prif Swyddog, Cyllid Perfformiad a Newid bod y cynnig arbed costau wedi'i feintoli a bod ganddyn nhw ffigur yn ei erbyn. Pe bai'r gyllideb yn cael ei chytuno, bydden nhw'n dechrau'r broses honno a byddai'r newid polisi hwnnw ar waith cyn diwedd y flwyddyn ariannol heb os. Dylen nhw weld rhywfaint o'r incwm hwnnw'n dod i mewn yn ystod y flwyddyn ariannol a byddai'n cael ei wireddu'n llawn erbyn 2024/25.

Gofynnodd Aelod faint oedd cost hysbysebu ar orsaf radio leol, oedd yn sôn wrth drigolion am orfodi tipio anghyfreithlon a faint o arian a godwyd trwy orfodi. Atebodd yr Aelod Cabinet dros Gymunedau nad oedd ganddo'r wybodaeth honno wrth law ond cydnabu fod angen gwneud mwy o waith ar hyn gan eu bod wedi bod yn canolbwyntio ar ymgysylltu ac ailgylchu o'r blaen. Roedd cyfraddau ailgylchu yn dda iawn felly gallent fforddio canolbwyntio mwy ar dipio anghyfreithlon ac ychydig llai ar ymgysylltu. Cytunodd y byddai'n darparu'r wybodaeth ofynnol y tu allan i'r cyfarfod.

Gofynnodd Aelod a fydden nhw'n dychwelyd yn ôl i chwe swydd yn y cabinet ar ôl ei gynyddu i 7 y llynedd, sy'n costio £17,000 y flwyddyn i'r awdurdod mewn codiad/cynnydd. Gofynnodd am sicrwydd gan y cyhoedd na fyddai unrhyw gyfarfodydd Cabinet/uwch swyddogion yn cael eu cynnal mewn gwestai lleol gyda lluniaeth, ond yn hytrach yn y Ganolfan Ddinesig, gan arbed arian. Atebodd yr Arweinydd nad oedd cynlluniau i gynyddu nifer Aelodau'r Cabinet a bod gan CBS Pen-y-bont ar Ogwr un o'r cabinetau lleiaf o ran maint yng Nghymru.

Diolchodd yr Aelod Cabinet dros Gymunedau i'r Cyfarwyddwr Corfforaethol dros Gymunedau ac i'w thîm bach am wneud gwaith rhagorol gyda llai o adnoddau. Cyfeiriodd at yr ymatebion i'r ymgynghoriad a gwerth eu gwaith. Amlinellodd y newyddion da am arian cyfalaf a'r agenda datgarboneiddio a datblygiadau eraill o fewn ei bortffolio.

Gofynnodd Aelod sut y byddai unrhyw ddiswyddiadau, o ganlyniad i'r toriad o 2% i ysgolion ac addysg, yn cael eu talu gan ei fod yn deall mai dim ond ychydig o arian oedd yn y pot diswyddo. Ydyn nhw'n ddigon bodlon na fyddai costau diswyddo yn fwy na'r arbedion a wnaed trwy dorri ar wasanaeth addysg, o gofio taw'r staff hynaf a fyddai'n fwy tebygol o ddewis diswyddo gan gostio mwy o arian i'r awdurdod? Atebodd y Cyfarwyddwr Corfforaethol dros Addysg a Gwasanaethau Teulu, fel yn Atodiad D y Strategaeth Ariannol Tymor Canolig, fod yr arbediad yn cynrychioli 2% ac 1% wrth symud ymlaen. Roedd niferoedd disgyblion ysgolion ac ati yn effeithio ar gyllidebau ysgolion hefyd, ac felly ar hyn o bryd, roedd hi'n anodd iawn pennu effaith y 2% ar gyllidebau ysgolion unigol. Nid oeddent yn awyddus i weld unrhyw ddiswyddiadau mewn ysgolion ac roedden nhw'n edrych ar ystod o fesurau i weld sut gallen nhw gyflawni'r arbedion heb ddiswyddiadau. Rhoddodd rai enghreifftiau o'r mesurau sy'n cael eu hystyried, gan roi sicrwydd i'r Aelod na fyddai'r arbedion effeithlonrwydd arfaethedig i ysgolion o reidrwydd yn arwain at ddiswyddo athrawon.

Gofynnodd Aelod i'r Prif Swyddog, Cyllid Perfformiad a Newid gadarnhau y gallai'r taliadau CCRD gael eu cymryd o'r cyllidebau refeniw a chyfalaf a chronfeydd wrth gefn cyfatebol? Gofynnodd hefyd ble roedd y taliad yn y gyllideb hon. Atebodd y Prif Swyddog, Cyllid Perfformiad a Newid fod ganddynt gyllideb refeniw roedden nhw'n ei defnyddio i gyfrannu at gostau rhedeg swyddfa CCR. Hefyd, gwnaed taliad ychwanegol i gefnogi'r gwariant cyfalaf ar gyfer CCR. Roedd cronfa wrth gefn a oedd yn derbyn ychwanegiadau, cronfa fyddai'n angenrheidiol am gyfnod byr. Nid oeddent yn creu unrhyw gostau refeniw hirdymor o ganlyniad i weithredu fel hyn. Holodd yr Aelod faint o refeniw a ddefnyddiwyd i dalu'r taliad CCRD eleni? Nid oedd gan y Prif Swyddog, Cyllid

Perfformiad a Newid y wybodaeth honno wrth law, a chytunodd i'w darparu ar ôl y cyfarfod.

Esboniodd Aelod ei fod yn pryderu am y sefyllfa o gael llai o staff, a chynnydd posib yn nifer y disgyblion ar y gofrestr a'r ymateb a roddwyd iddo mewn cyfarfod craffu y gellid unioni hynny trwy ystyried dysgu ar y cyd ar-lein. Roedd yn poeni am effaith hyn ar blant ag anghenion dysgu ychwanegol a namau gwybyddol, a chafodd sicrwydd y byddai darpariaethau yn cael eu rhoi ar waith ar gyfer hyn. Gofynnodd faint yn union fyddai'r cymorth hwnnw'n ei gostio a lleoliad y dyraniad yn y gyllideb? Atebodd y Cyfarwyddwr Corfforaethol dros Addysg a Chymorth i Deuluoedd bod dau faes wedi eu nodi, cymorth i ddysgwyr ag anghenion dysgu ychwanegol a chymorth i ddysgu digidol hefyd. O ran y gwasanaeth cynhwysiant neu'r grŵp Cymorth i Ddysgwyr o fewn y Gyfarwyddiaeth bresennol, roedd amrywiaeth o gymorth ar gyfer dysgwyr â namau gwybyddol, namau dysgu ac aml-namau echddygol. Roedd amryw o gefnogaeth hefyd i'r maes seicoleg addysg, cymorth i ddysgwyr, y timau synhwyraidd a hefyd dysgwyr ag anawsterau emosiynol, cymdeithasol ac ymddygiadol - y cyfan yn costio £7.5 miliwn. O ran dysgu ar-lein, roedden nhw wedi elwa'n sylweddol ar grant gan lywodraeth Cymru dros y tair blynedd diwethaf. Roedd pob ysgol bellach yn elwa ar gysylltedd Wi-Fi ar raddfa fawr a oedd ar gael yn rhad ac am ddim i ysgolion. Roedden nhw hefyd wedi rhoi dyfeisiau Chromebook i bob dysgwr chweched dosbarth ym Mhen-y-bont ar Ogwr ac roedd hynny'n bodloni'r gofyniad cynllun gweithredu ôl-16 ôl-arolwg. Ar ben hynny, roedden nhw wedi helpu ysgolion cyfrwng Cymraeg i ddarparu dyfeisiau Chromebook i bob dysgwr yn yr ysgolion Cymraeg.

Gofynnodd Aelod a oedd ffigur refeniw a oedd yn deillio o'r cyfalaf? Atebodd y Prif Swyddog, Cyllid Perfformiad a Newid bod yr elw ar gyfalaf yr arian refeniw a fuddsoddwyd yn codi ar hyn o bryd oherwydd bod cyfraddau llog wedi codi. Nid oedd ganddi'r ffigur wrth law, ond roedden nhw'n rhagweld cynnydd eleni ers mis Ionawr pan aeth y gyfradd sylfaenol i fyny.

Cyfeiriodd Aelod at swyddogion mewn awdurdodau lleol cyfagos sy'n gweithio nid yn unig gyda'r pwyllgor gwaith, ond hefyd gyda grwpiau'r gwrthbleidiau i lunio cyllidebau amgen. Gofynnodd a oedd y Cabinet a swyddogion yn cytuno y dylid helpu grwpiau'r gwrthbleidiau i weithio gyda'r swyddogion i gyflwyno cyllidebau amgen? Atebodd y Swyddog Monitro bod rheidrwydd ar bob swyddog i gefnogi pob aelod o fewn yr awdurdod gan gynnwys y Cabinet, aelodau meinciau cefn a Chadeiryddion Craffu ac Arweinwyr yr Wrthblaid. O'i safbwynt hi, roedden nhw'n bodloni hynny trwy fynychu Pwyllgorau Craffu, BREP a chynnig cyfarfod yn unigol ag Aelodau fel y dangoswyd gan y gwahoddiad agored a estynnwyd dros y penwythnos diwethaf. Atebodd yr Arweinydd y byddai'n hoffi iddyn nhw gydweithio fel Aelodau ar un gyllideb, yn union fel yr oedd rhai o'u blaenau wedi elwa ar dros chwe mis o ymgysylltu â chydweithwyr ar draws y Cabinet. Gallen nhw edrych ar ffyrdd o wella'r broses y flwyddyn nesaf. Roedd aelodau a swyddogion wedi treulio cannoedd o oriau'n ystyried y cynigion oedd o'u blaenau.

Cyfeiriodd Aelod at fater uwchraddio safle Waterton yn y gyllideb a oedd bellach wedi'i dynnu o'r Cynllun Datblygu Lleol yn dilyn adroddiad diweddar gan Cyfoeth Naturiol Cymru fod yr ardal bellach mewn perygl o lifogydd. Byddai angen adleoli neu newid cwmplas y prosiect hwn, a gofynnodd pam oedd yn parhau yn y gyllideb gyfalaf. Atebodd y Cyfarwyddwr Corfforaethol dros Gymunedau ei bod hi'n amlwg nad oedden nhw am aros safle'r depo. Roeddent yn chwilio am fan arall i gymryd lle'r depo hwnnw, yn benodol Stad Ddiwydiannol Brynmenyn. Byddai'n heriol iawn cael cyfalaf ar gyfer hynny, ond mae'n gwbl amlwg bellach fod yr ysgubor halen a'r depo gweithredol mewn ardal lle mae perygl o lifogydd, ac nad oedd modd aros yno. Roedd gwaith ar y gweill i ddod o hyd i leoliad arall gyda chyllideb lai.

Cyfeiriodd Aelod at ymateb a roddwyd yng nghyfarfod Trosolwg a Chraffu Corfforaethol ar 2 Chwefror 2023 a oedd yn awgrymu bod arian wrth gefn cudd ar gael yn nhabl y gyllideb y tu hwnt i'r £116 miliwn a nodwyd yn y gronfa wrth gefn. Efallai y bydd mwy o arian ar gael i ddiogelu addysg plant na'r hyn a gyflwynwyd yn y gyllideb, ac mae'n rhoi'r argraff nad oedden nhw, fel sefydliad, yn bod yn gwbl glir a thryloyw.

Gofynnodd faint o arian wrth gefn ychwanegol oedd yn y gyllideb yn ogystal â'r cronfeydd wrth gefn, ble roedd y cyllid hwnnw a sut gallai hyn basio'r prawf o fod yn gyllideb gytbwys, gadarn a diffiniedig os oedd arian wrth gefn ychwanegol yn rhan ohoni. Atebodd yr Arweinydd nad oedd cronfeydd wrth gefn heb eu datgelu. Roedden nhw wedi gwneud darpariaeth yn y gyllideb ar gyfer chwyddiant cyflog a phrisiau. Roedd yn cyfeirio at chwyddiant cyflogau a'r pwysau a oedd o'u blaenau, a bod hynny wedi'i nodi o fewn y gyllideb oedd o'u blaen.

Cyfeiriodd Aelod at un o egwyddorion sylfaenol y Cyfansoddiad sef bod un Cyngor yn cydweithio er budd y trigolion. Roedd y gyllideb a graffwyd yn seiliedig ar flaenoriaethau gwleidyddol y weinyddiaeth nid blaenoriaethau pob aelod na grŵp. Roedd ei grŵp hithau wedi cyflwyno'r hyn roedden nhw'n ei gredu a oedd yn gyllideb amgen gredadwy, cytbwys a chyfreithiol a oedd yn cynnwys argymhellion y broses graffu yn ogystal â gwrando ar flaenoriaethau'r ymgynghoriad cyhoeddus. Roedd hi'n siomedig na chafodd y cynigion eu hystyried yn unol â'r egwyddor o un Cyngor, ac nad oedd Arweinwyr Grŵp wedi cael cyfle i drafod hyn ymhellach. Gofynnodd a fyddai'r Arweinydd yn fodlon gwrando ar 25 o aelodau gwrthblaid y Cyngor hwn a'r farn gyhoeddus, a thynnu'r Gyllideb yn ôl a'i chyflwyno eto gerbron y Cabinet er mwyn ystyried eu pryderon. Atebodd yr Arweinydd ei fod yn siomedig nad oedd, ar adeg mor hwyr yn y broses, wedi gweld y cynigion amgen hyn. Roedd dyletswydd gyfreithiol arnyn nhw i osod cyllideb a chyfrifoldeb i anfon y biliau, gosod yr ardoll a'r praecept ar gyfer Gwasanaeth Tân ac Achub De Cymru, Heddlu De Cymru a'r Cynghorau Tref a Chymuned. Dyfynnodd yr Aelod adran 16, pwynt 2.3 o'r Cyfansoddiad nad dyna oedd yn ofynnol arnyn nhw'n gyfansoddiadol ar y diwrnod hwnnw. Roedd cyfle i gynghorwyr anfon y mater yn ôl i'r Cabinet am bum niwrnod, ac roedd angen gwneud hynny o fewn yr 11 diwrnod nesaf. Nid yw'r gyfraith yn mynnu eu bod nhw'n gorfod pennu cyllideb heddiw dan y Cyfansoddiad. Gofynnodd yr Arweinydd i'r Prif Swyddog, Cyllid Perfformiad a Newid rannu ei dehongliad a'i hymateb gyda'r Siambr. Eglurodd y gallai'r Aelodau gyflwyno cyllideb amgen os nad oedden nhw'n fodlon gyda'r gyllideb arfaethedig. Cadarnhaodd ei bod wedi derbyn cyllideb amgen ychydig cyn y dyddiad cau. Yn ei rôl fel swyddog Adran 151, fe wnaeth adolygu'r cynigion i sicrhau eu bod yn gadarn ac y byddent yn arwain at gyllideb gytbwys.

Doedd hi ddim yn credu eu bod yn bodloni'r meini prawf ac yn benodol, y gofyniad sydd ar y Cyngor i fod yn gadarn o safbwynt cynllunio ariannol hirdymor ac felly ar y sail honno, ni chyflwynwyd hwy i'r Cyngor. Atgoffodd yr Arweinydd yr Aelodau fod un gyllideb i'w hystyried ger eu bron. Esboniodd y Swyddog Monitro ei bod hi'n gywir bod paragraff 6.2, pwynt 3 yn dweud y byddai'r Cyngor yn ystyried y cynigion ac y gallai eu mabwysiadu, eu diwygio, eu cyfeirio'n ôl i'r Cabinet i'w hystyried ymhellach neu eu hamnewid am ei gynigion ei hun. Fodd bynnag, ni ddylid darllen hynny ar wahân yn ei barn hi - ond ei ddarllen ar y cyd â pharagraff 16 pwynt 2.4, a oedd yn nodi'n glir bod unrhyw welliannau i'r cynnig yn gorfod bod gyda'r Prif Swyddog Cyllid erbyn y dyddiad cau a bod hynny'n cynnwys unrhyw atgyfeiriad yn ôl i'r Cabinet.

Esboniodd Arweinydd Grŵp ei fod yn cydnabod bod cefndir a chyd-destun y gyllideb hon yn gwbl ddigynsail. Er bod y cynnydd cymharol sylweddol yn y cymorth ariannol gan Lywodraeth Cymru i'w groesawu, mewn gwirionedd roedd yn cuddio realiti'r sefyllfa ar lawr gwlad, lle'r oedd cyllidebau ar draws yr awdurdod lleol dan bwysau aruthrol. Rhannodd bryderon ei gydweithwyr ynglŷn â'r lefel isel iawn o arbedion a ragwelwyd mewn newidiadau polisi. Roedd yn credu bod angen ffocws clir a chadarn ar hyn, ar draws gweddill y Strategaeth Ariannol Tymor Canolig. Roedd gweithio mewn ysbryd o gydweithio gwirioneddol wedi arwain at newidiadau, a diolchodd i Aelodau'r Cabinet am

adolygu rhai o'u cynigion cychwynnol er mwyn cyrraedd y pwynt hwn. Roedd yn credu yn hanfodion addysg ac yn teimlo bod torri 2% ar gyllidebau ysgolion unigol yn annealladwy ac anymarferol. Roedd wedi siomi'n arw nad oedden nhw wedi llwyddo i wneud rhywfaint o gynnydd o ran lleihau lefel y toriadau hyn yn ystod sawl cyfres o drafodaethau, drwy BREP a chraffu. Croesawodd ymrwymiad y Cabinet i fanylion cyllidebau'r dyfodol ac edrychodd ymlaen at archwiliad mwy trylwyr a manwl o'r broses o osod y gyllideb yn y flwyddyn ariannol nesaf.

Dywedodd Aelod ei fod yn credu eu bod yn wir wedi gweithio fel un Cyngor dros y misoedd diwethaf. Roedd wedi eistedd ar bwyllgor BREP, gan edrych yn fanwl ar gynigion y gyllideb ac ar yr hyn fyddai'n cael ei effeithio gan yr arbedion costau ac yn gyffredinol roedd consensws cryf ymhlith y pwyllgorau hynny ynglŷn â'r pethau oedd angen eu newid. Roedd y Cabinet wedi nodi llawer o'r newidiadau ac roedd hyn yn enghraifft o gydweithredu ledled y Cyngor. Credai eu bod wedi cadw lefelau isel iawn o arian wrth gefn i'r sefydliad, a phe bai digwyddiad argyfyngus arall yn eu taro, fe allai adael y sefydliad mewn lle bregus iawn ac yn methu darparu'r gwasanaethau statudol a hanfodol hynny i drigolion. A oedd swyddogion yn gwbl sicr bod ganddyn nhw ddigon yn y cronfeydd wrth gefn, ac a oedden nhw'n barod i Ben-y-bont ar Ogwr allu codi'n ôl ar ei thraed cyn gynted â phosib? Atebodd y Prif Swyddog, Cyllid Perfformiad a Newid fod cronfa'r Cyngor yn ddigon ar gyfer argyfyngau ac na ddylai fynd yn is ar unrhyw gyfrif. Dylai cronfa'r Cyngor fod yn 5% o'r gyllideb refeniw net ond roedd ychydig is na hynny ac felly'n cyfateb i'r hyn y byddai Archwilio Cymru yn ei ystyried yn dderbyniol. Roedd ganddyn nhw gronfeydd wrth gefn a oedd wedi'u clustnodi i gyflawni'r rhwymedigaethau roedden nhw'n gwybod eu bod yn mynd i'w bodloni, neu i fodloni penderfyniadau polisi a wnaed nad oedd modd eu cyflawni mewn un flwyddyn, i'w helpu i gyflawni rhai o'r polisiau hynny dros gyfnod o amser. Roedd hi'n credu bod lefelau'r cronfeydd wrth gefn yn iawn a'u bod yn rheoli'r risgiau wrth symud ymlaen drwy'r polisi wrth gefn hwnnw. O ran buddsoddi i helpu yn y dyfodol, amlinellodd waith drwy'r rhaglen gyfalaf i'w galluogi i wneud hynny, megis paneli solar ac ati.

Nododd Aelod fod lefelau chwyddiant rhwng 10% a 12% a'u bod yn wynebu cefnogi cynnydd yn y gyllideb sy'n llai na hanner hynny. Roedd felly'n dueddol o gefnogi'r un gyllideb a welodd ac a gafodd gyfle i helpu i graffu arni ac roedd yn ei chefnogi fel rhywbeth angenrheidiol dan yr amgylchiadau presennol.

Holodd un Aelod am gymorth i ysgolion wrth symud ymlaen. Atebodd y Cyfarwyddwr Corfforaethol dros Addysg a Chymorth i Deuluoedd, lle'r roedd gan ysgolion ddiffyg yn eu cyllideb, y byddai angen iddynt eu cefnogi a byddai'r ystod o gefnogaeth sydd ar gael yn dod o ffynonellau amrywiol - nid dim ond cyllid, ond hefyd cymorth gan weithwyr proffesiynol gwella ysgolion ac arbenigwyr awdurdodau lleol. Hefyd, roedd amryw o weithgarwch i helpu teuluoedd er mwyn sicrhau bod anghenion plant sy'n ymuno ag ysgolion yn lleoliadau'r blynyddoedd cynnar, yn cael eu cefnogi hefyd.

Yn dilyn cais a gyflwynwyd gan Aelod ac a eiliwyd, cynhaliwyd pleidlais wedi ei chofnodi ar argymhellion yr adroddiad. Dyma'r canlyniadau:

O blaid: Y Cyngorwyr S Aspey, H Bennett, JP Blundell, E Caparros, R Collins, HJ David, Colin Davies, P Davies, M Evans, N Farr, P Ford, J Gebbie, R Goode, RM Granville, H Griffiths, S Griffiths, M Hughes, M Jones, M Kearn, W Kendall, JC Spanwick, JH Tildesley, G Walter, H Williams, R Williams, E Winstanley = 26 pleidlais

Yn erbyn: Y Cyngorwyr A Berrow, F Bletsoe, S Bletsoe, N Clarke, Chris Davies, S Easterbrook, D Harrison, D Hughes, P Jenkins, M John, R Smith, I Spiller, R Penhale-Thomas, T Thomas, A Wathan, Alex Williams, Amanda Williams, I Williams, M Williams, T Wood = 20 pleidlais

Ymatal: RM James a JE Pratt

Cafodd argymhellion yr adroddiad eu derbyn.

PENDERFYNWYD: Bod y Cyngor yn cymeradwyo Strategaeth Ariannu Tymor Canolig 2023-24 tan 2026-27, gan gynnwys cyllideb referniw 2023-24 a Rhaglen Gyfalaf 2022-23 tan 2032-33. Yn benodol, cafodd yr elfennau penodol canlynol eu cymeradwyo gan y Cyngor:

- Strategaeth Ariannol Tymor Canolig 2023-24 i 2026-27 (Atodiad 3).
- Y gofyniad cyllideb net o £342,047,227 yn 2023-24.
- Treth Gyngor Band D ar gyfer Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr o £1,675.26 ar gyfer 2023-24 (Tabl 15 y Strategaeth Ariannol Tymor Canolig).
- Cyllidebau 2023-24 fel y'u dyrannwyd yn unol â Thabl 10 ym mharagraff 4.1.3 y Strategaeth Ariannol Tymor Canolig.
- Rhaglen Gyfalaf 2022-23 tan 2032-33, ynghlwm wrth Atodiad G y Strategaeth Ariannol Tymor Canolig.

102. **STRATEGAETH GYFALAF 2023-24 A THU HWNT**

Cyflwynodd y Prif Swyddog, Cyllid Perfformiad a Newid y Strategaeth Gyfalaf ar gyfer 2023-24 tan 2032-33 (Atodiad A i'r adroddiad) i'r Cyngor ei chymeradwyo, a oedd yn cynnwys y Dangosyddion Darbodus a'r Datganiad Darpariaeth Referniw Isafswm Blyneddol 2023-24.

Esboniodd fod gofyn i awdurdodau lleol benderfynu ar Strategaeth Gyfalaf a oedd yn dangos bod yr awdurdod yn gwneud penderfyniadau gwariant cyfalaf a buddsoddi yn unol ag amcanion y gwasanaeth ac yn ystyried stiwardiaeth, gwerth am arian, doethineb ariannol, cynaliadwyedd a fforddiadwyedd yn briodol wrth wneud y penderfyniadau hyn. Cafodd y Strategaeth Gyfalaf arfaethedig ar gyfer 2023 - 2024 tan 2032 - 2033 ei hatodi yn Atodiad A yr adroddiad.

Esboniodd y Prif Swyddog, Cyllid Perfformiad a Newid fod y strategaeth yn nodi cynllun y Cyngor ar gyfer gwariant cyfalaf, a sut oedd hynny i'w ariannu dros y 10 mlynedd nesaf. Wrth ddatblygu penderfyniadau buddsoddi hirdymor, roedd yn hanfodol bod penderfyniadau'n seiliedig ar wybodaeth glir, gan gynnwys cynllun rheoli hirdymor. Cafodd y ddogfen ei chyflwyno fel rhan annatod o fframwaith cyllideb a pholisi'r Cyngor. Roedd yn gysylltiedig â'r Cynllun Corfforaethol, Strategaeth Rheoli'r Trysorlys, y Strategaeth Ariannol Tymor Canolig a Chynllun Rheoli Asedau'r Cyngor.

Amlinellodd y Prif Swyddog, Cyllid Perfformiad a Newid yr egwyddorion a oedd yn llywio penderfyniadau cyllideb a gwariant y Cyngor fel y cânt eu hadlewyrchu yn y strategaeth gyfalaf. Roedd y cynllun yn manylu ar sut y byddai angen cwblhau astudiaeth ddichonoldeb lawn ar gyfer unrhyw fuddsoddiadau arfaethedig mewn tir ac adeiladau er mwyn gwerthuso ymarferoldeb y prosiect cyfalaf, ac asesu'r elfennau cyflawni cyn i'r Cyngor fuddsoddi amser ac arian i'r prosiect hwnnw.

Ychwanegodd y Prif Swyddog, Cyllid Perfformiad a Newid y byddai llawer o feysydd sylweddol angen eu cyllido wrth symud ymlaen, gan gynnwys adfer yr economi, datgarboneiddio a digartrefedd, digidoleiddio ac amddiffynfeydd arfordirol. Fel yr adroddwyd i'r Cyngor gydol y flwyddyn, roedd pwysau ariannol eraill hefyd yn codi yn sgil y pandemig a Brexit - pwysau a welwyd mewn cynlluniau cyfredol - a rhagwelir y byddai hyn yn parhau am gryn amser eto. Roedd y pwysau'n cynnwys trafferthion y gadwyn gyflenwi gan arwain at brisiau uwch ac oedi o ran cwblhau cynlluniau.

Esboniodd y Prif Swyddog, Cyllid Perfformiad a Newid fod y strategaeth hefyd yn cyfeirio at y newidiadau yn y gallu i fenthycu gan y bwrdd benthyciadau gwaith cyhoeddus o ran benthycu i fuddsoddi'n bennaf ar gyfer adenillion ariannol. Roedd angen rheoli prosiectau cyfalaf mawr yn ofalus i liniaru'r risgiau posibl a allai godi. Roedd monitro, rheoli a lliniaru'r risgiau hyn yn rhan allweddol o reoli'r strategaeth gyfalaf yn effeithiol.

Esboniodd y Prif Swyddog, Cyllid Perfformiad a Newid fod yr adroddiad yn amlinellu'r broses gadarn ar waith i gymeradwyo, rheoli a monitro prosiectau cyfalaf a pharatowyd adroddiadau monitro cyfalaf chwarterol ar gyfer y Cabinet a'r Cyngor gyda manylion unrhyw amrywiannau rhwng prosiectau yn ogystal â rhagamcanion o wariant tebygol diwedd blwyddyn.

Yn ôl y Prif Swyddog, Cyllid Perfformiad a Newid, yn 2023 - 2024, roedd y Cyngor yn cynllunio gwariant cyfalaf o £69 miliwn a chrynhwyd hyn yn nhabl 2 y ddogfen strategaeth gyfalaf. Roedd sawl ffrwd ariannu ar gael i'r Cyngor tuag at fuddsoddiad cyfalaf, ac mae'r manylion yn atodiad un y strategaeth gyfalaf. Cafodd y Cyngor gymorth gan Lywodraeth Cymru tuag at gost cyfalaf a chafodd yr arian hwn ei flaenoriaethu ar fuddsoddiad oedd ei angen i fodloni gofynion ieuchyd a diogelwch. Nid oedd unrhyw gyfyngiadau cenedlaethol ar hyn o bryd ar lefelau benthycu y gallai'r Cyngor eu defnyddio ar gyfer fuddsoddiadau cyfalaf. Cymeradwyodd y Cyngor ei derfyn benthycu fforddiadwy ei hun.

Roedd canran cyllideb refeniw y Cyngorau a oedd wedi ymrwymo i gostau ariannu cyfalaf yn cynyddu yn y cyfnod hir dymor o ystyried y pwysau ar gyllidebau refeniw, roedd hyn yn cyfyngu ar fforddiadwyedd blaenoriaethau eraill mewn blynyddoedd i ddod a dylai fod yn ffactor i aelodau ei ystyried wrth benderfynu ar y rhaglen gyfalaf.

Croesawodd yr Aelod Cabinet dros Adnoddau y strategaeth a oedd yn rhoi fframwaith clir i Aelodau ei dilyn gan ddarparu ymrwymiad clir ar gyfer gwerthuso ôl-brosiect. Roedd yn cefnogi cais y Pwyllgor Craffu am sesiwn hyfforddi ar gyfer aelodau er mwyn sicrhau bod gan bob Aelod yn y dyfodol ddealltwriaeth dda a chlr o'r strategaeth.

Cyfeiriodd Aelod at bwysau sylweddol prisiau uwch ar y rhaglen gyfalaf o ganlyniad i chwyddiant gan ofyn i'r Prif Swyddog, Cyllid Perfformiad a Newid amlinellu'r newidiadau i'r strategaeth neu'r ystyriaethau ychwanegol a oedd wedi'u cynnwys yn y strategaeth er mwyn darparu ar gyfer rhain yn y dyfodol. Atebodd y Prif Swyddog, Cyllid Perfformiad a Newid fod hyn yn ymwneud â diogelu'r Rhaglen Gyfalaf yn y dyfodol. Roedd yn arferiad cyffredin i gynnwys arian wrth gefn mewn cynlluniau unigol. Roedden nhw'n ymwybodol bod pwysau o fewn y cynlluniau presennol y tu hwnt i reolaeth swyddogion a bod problemau chwyddiant yn effeithio ar gymaint o gynlluniau cyfalaf ar hyn o bryd. Roedd tendrau'n cyrraedd uwchlaw'r amcangyfrifon disgwyledig ac nid oeddent yn dyrannu'r holl arian cyfalaf er mwyn eu galluogi i ymateb i bwysau o'r fath.

Gofynnodd Aelod am sicrwydd y byddai'r Swyddogion Gweithredol yn ystyried manteision buddsoddi mewn ynni solar a phwyntiau gwefru EV i ddarparu refeniw angenrheidiol i'r Cyngor. Atebodd yr Arweinydd eu bod yn buddsoddi mewn pwyntiau gwefru cerbydau trydan fel yr adroddwyd i'r Cyngor ac y byddant yn ystyried syniadau ar sut i wella effeithlonrwydd ynni mewn ysgolion i leihau costau. Gofynnodd i Aelodau gefnogi a chydabod y gwaith sy'n cael ei wneud ar Rwydwaith Gwres Pen-y-bont ar Ogwr, sy'n brosiect arloesol a'r unig un o'i fath sy'n cefnogi agenda ynni adnewyddadwy'r awdurdod.

Gofynnodd Aelod a oedd ffordd well yn y dyfodol o riportio risg ar lefel prosiectau, fel bod ganddyn nhw'r darlun cyflawn wrth wynebu penderfyniadau anodd. Atebodd y Prif Swyddog, Cyllid Perfformiad a Newid ei bod yn hapus i edrych ar y modd y caiff

gwybodaeth ei hadrodd. Er nad oeddent am ddatgelu gwybodaeth fasnachol, bydden nhw'n ystyried a oedd modd mynd i'r afael â'r materion a godwyd.

PENDERFYNWYD: Bod y Cyngor yn cymeradwyo Strategaeth Gyfalaf 2023-24 tan 2032-33 gan gynnwys Dangosyddion Darbodus 2023-24 tan 2025-26 a Datganiad Darpariaeth Refeniw Isafswm Blynyddol (MRP) 2023- 24 yn Atodiad A yr adroddiad.

103. STRATEGAETH RHEOLI'R TRYSORLYS 2023-24

Cafwyd cyflwyniad o Strategaeth Rheoli'r Trysorlys 2023-24 (Atodiad A i'r adroddiad), gan y Prif Swyddog Cyllid Perfformiad a Newid, a oedd yn cynnwys Dangosyddion Rheoli'r Trysorlys, ar gyfer 2023-24 tan 2025-26.

Esboniodd fod swyddogaethau Rheoli Trysorlys y Cyngor wedi'u rheoleiddio gan Ddeddf Llywodraeth Leol 2003. Roedd hyn yn rhoi'r pwerau i'r awdurdodau fenthylg a buddsoddi yn ogystal â darparu rheolaethau a chyfyngiadau ar y gweithgaredd hwn. Bu'n rhaid i'r Cyngor gymeradwyo Strategaeth Rheoli'r Trysorlys cyn dechrau pob blwyddyn ariannol, sy'n nodi cyfrifoldebau, dirprwyathau a threfniadau adrodd y Cynghorau a'r Prif Swyddog Ariannol.

Esboniodd y Prif Swyddog, Cyllid Perfformiad a Newid fod y Cyngor wedi cyflawni ei weithgareddau i reoli'r trysorlys yn unol â chod darbodus y Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a oedd wedi'i ddiweddarau i adlewyrchu newidiadau mewn amgylchedd sy'n gynyddol gymhleth ac i ategu'r newidiadau i reoliadau. Roedd Strategaeth Rheoli'r Trysorlys integredig gan y Cyngor lle rheolwyd benthylg a buddsoddiadau yn unol â'r arferion proffesiynol gorau. Byddai'r Cyngor yn disgwyl benthylg arian os byddai angen, naill ai i ddiwallu anghenion llif arian yn y tymor byr neu i ariannu cynlluniau cyfalaf a gymeradwywyd o fewn y rhaglen gyfalaf. Felly, nid oedd unrhyw fenthylgiadau gwirioneddol yn gysylltiedig ag eitemau penodol o wariant neu asedau.

Esboniodd y Prif Swyddog, Cyllid Perfformiad a Newid fod y Cyngor yn agored i risgiau ariannol gan gynnwys y posibilrwydd o golli arian a fuddsoddwyd ac effaith refeniw'r newidiadau mewn cyfraddau llog. Felly, roedd adnabod, monitro a rheoli'r risg yn llwyddiannus yn ganolog i Strategaeth Rheoli'r Trysorlys. Pe bai unrhyw newid sylweddol, byddai strategaeth ddiwygiedig yn cael ei chyflwyno i'r Cyngor i'w chymeradwyo. Ychwanegodd y byddai effaith barhaus rhyfel Wcráin ar y DU, yn ogystal â chwyddiant uwch, cyfraddau llog uwch, polisi ansicr gan y llywodraeth a rhagolygon economaidd sy'n dirywio, yn gryn ddylanwadau ar Strategaeth y Cyngor ar gyfer Rheoli'r Trysorlys yn 2023-2024.

Yn ôl y Prif Swyddog, Cyllid Perfformiad a Newid roedd gan y Cyngor £99.8 miliwn o fenthylgiadau a £94.05 miliwn o fuddsoddiadau ar 31 Rhagfyr 2022. Rhagwelwyd y gallai fod angen i'r Cyngor fenthylg yn ystod y tair blynedd nesaf fodd bynnag, ond y gallai'r sefyllfa hon newid os na fydd cynlluniau cyfalaf yn mynd rhagddynt fel y rhagwelwyd, neu gynlluniau newydd heb eu hariannu'n llawn gan grant yn cael eu hychwanegu at y rhaglen gyfalaf, neu ychwanegu cynlluniau newydd sydd angen cyllid dyled ychwanegol. Wrth fenthylg arian, prif amcan y Cyngor oedd taro cydbwysedd risg priodol o isel rhwng sicrhau costau llog isel a sicrhau sicrwydd o'r costau hynny dros y cyfnod ariannu. Roedd y strategaeth yn amlinellu prif amcanion y Cyngor o ran benthylg yn 2023-24.

Esboniodd y Prif Swyddog, Cyllid Perfformiad a Newid eu bod wedi newid y strategaeth yn seiliedig ar sylwadau a gawsant gan Aelodau etholedig. Roedd y strategaeth newydd yn cynnig llai o gyfyngiad ar yr hyn y gallen nhw ei osod gydag awdurdodau lleol eraill a chynnig lleihau'r amser y gellid buddsoddi'r arian hwnnw. Yn ystod y flwyddyn ariannol nesaf, byddai'r Cyngor yn derbyn adroddiadau sy'n ofynnol yn y Cod Ymarfer. Mae'r

rhain yn cynnwys Strategaeth flynyddol i Reoli'r Trysorlys, adroddiad monitro canol blwyddyn ac adroddiad Alldro blynyddol gan y Trysorlys.

Soniodd Aelod fod rhai cynghorau o gwmpas y wlad yn cymryd lefel uwch o risg ac yna'n wynebu trafferthion, a gofynnodd a oedd yr awdurdod yn hyderus bod y newidiadau a wnaed i'r strategaeth yn ddigonol i ddiogelu rhag y sefyllfaoedd hynny. Atebodd y Prif Swyddog, Cyllid Perfformiad a Newid fod risg gynhenid yn rhan o weithgareddau rheoli'r Trysorlys a bod y strategaeth yn ceisio lleihau hynny gymaint â phosibl. Nod y newidiadau a gynigiwyd oedd ceisio lleihau'r risg honno.

Cyfeiriodd Aelod at y benthyciad o £8 miliwn i Gyngor Thurrock a bod £5 miliwn ohono i fod i gael ei ad-dalu ym mis Mai - gofynnodd a allai'r Prif Swyddog, Cyllid Perfformiad a Newid egluro'r sefyllfa. Atebodd y Prif Swyddog, Cyllid Perfformiad a Newid mai dyma un o'r risgiau roedden nhw'n eu hwynebu, ond bod proses gadarn iawn ar waith i sicrhau eu bod wedi gwneud yr holl archwiliadau diwydrwydd dyladwy perthnasol cyn adneuo'r arian hwnnw yn unrhyw le, ac y byddai ganddynt ddiweddariadau rheolaidd mewn perthynas â'r buddsoddiad penodol hwnnw. Roedd disgwyl rhywfaint o ad-daliad yn ystod y flwyddyn ariannol bresennol a chafwyd sicrwydd y byddai'r ddau daliad hynny'n cael eu gwneud ar y dyddiad dyledus.

Gofynnodd Aelod a oedden nhw'n adolygu yn rheolaidd pa raglenni fyddai'n symud ymlaen o fewn y ddwy flynedd nesaf ac os na, pa arian y gellid ei ddychwelyd i'r gyllideb prif ffrwd er mwyn lleddfu'r problemau eraill roedden nhw'n eu hwynebu.

Atebodd y Prif Swyddog, Cyllid Perfformiad a Newid bod y Rhaglen Gyfalaf yn cael ei chyflwyno'n rheolaidd ac felly'n cael ei hadolygu'n rheolaidd. O ran cynlluniau unigol, roedden nhw'n gofyn am ddiweddariadau rheolaidd iawn gan reolwyr prosiect o safbwynt y gwariant tebygol a phroffil y gwariant hwnnw. Ni fyddai cynlluniau'n rhan o'r Rhaglen Gyfalaf pe bai problem gyda nhw neu os nad oedd cynllun am gael ei gyflawni, a byddai unrhyw gyllid gafodd ei glustnodi i'r cynllun wedyn yn cael ei ryddhau. Gallan nhw ailddyrannu'r arian hwnnw wedyn, os oedden nhw'n fodlon na fyddai'r cynllun yn dwyn ffrwyth, er mwyn cefnogi cynlluniau cyfalaf eraill sy'n dod yn weithredol. Dim ond unwaith y gellid defnyddio cronfeydd wrth gefn, felly ni ellid eu defnyddio i gynnal cyllideb refeniw dros gyfnod o amser.

PENDERFYNWYD: Bod y Cyngor yn cymeradwyo Strategaeth Rheoli'r Trysorlys 2023-24 gan gynnwys dangosyddion Rheoli'r Trysorlys 2023-24 tan 2025-26 (Atodiad A o'r adroddiad).

104. **Y DRETH GYNGOR 2023-24**

Cyflwynwyd i'r Cyngor gan y Prif Swyddog, Cyllid Perfformiad a Newid adroddiad yn cynnwys manylion y dreth gyngor ar gyfer y Cyngor Bwrdeistref Sirol, ynghyd â gofynion Comisiynydd Heddlu a Throseddau De Cymru a'r Cynghorau Tref a Chymuned, gan ofyn i'r Cyngor gymeradwyo Band D y Dreth Gyngor ar gyfer Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr a'r ardaloedd cymunedol ar gyfer 2023-24.

Esboniodd y Prif Swyddog, Cyllid Perfformiad a Newid, yn unol â Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992, fod yn rhaid i'r Cyngor gyfrifo ei ofyniad cyllideb a chymeradwyo'r Dreth Gyngor yn ffurfiol ar gyfer y flwyddyn i ddod. Hefyd, fel awdurdod bilio, roedd yn ofynnol i Gyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr gyfrifo swm sylfaenol y Dreth Gyngor ar gyfer anheddau'r ardal, a oedd yn ymwneud ag un neu ragor o eitemau arbennig. Y Cyngor hwn sy'n casglu'r Dreth Gyngor ar ran Cynghorau Tref a Chymuned yr ardal yn ogystal â Chomisiynydd Heddlu a Throseddau De Cymru. Roedd y Cyngor wedi cytuno ar ofyniad cyllideb net o £342 miliwn i'r Cyngor am y

flwyddyn ariannol nesaf. Roedd hyn gyfystyr â threth gyngor o £1675.26 ar eiddo band D.

Esboniodd y Prif Swyddog, Cyllid Perfformiad a Newid fod Comisiynydd Heddlu a Throseddu De Cymru wedi rhoi gwybod i'r Cyngor bod y praesept ar gyfer y flwyddyn ariannol i ddod wedi'i gytuno, ac y byddai eu praesept ar eiddo band D yn cynyddu i £324.47. Roedd hyn yn gynydd o 7.4% ar gyfer y flwyddyn i ddod. Roedd gofyniad cyllideb Cyngorau Tref a Chymuned ar gyfer y flwyddyn i ddod yn gynydd o .92% ar gyfartaledd ar gyfer 2023-2024. Mae cyfanswm gofyniad treth gyngor band D ar gyfartaledd ar gyfer y flwyddyn i ddod ar gyfer pob ardal ym Mhen-y-bont ar Ogwr, a dadansoddiad pellach o'r dreth ar gyfer pob ardal sy'n dangos y swm sy'n daladwy i'r Cyngor hwn, i'w gweld yn nhabl 7 yr adroddiad.

Gofynnodd Aelod a ellid cael pleidlais ar hyn o gofio bod y gyllideb eisoes wedi'i phasio, ac a ddylai'r Aelodau hynny sy'n eistedd ar Gyngorau Tref a Chymuned ddatgan buddiant. Atebodd y Swyddog Monitro nad oedd angen datgan buddiant rhagfarnus. Roedd y Cyngor wedi pasio'r gyllideb, a'i chynghor hi oedd os nad oedd y dreth gyngor wedi'i chymeradwyo ar y cam hwn, y byddent felly'n llesteirio ewyllys y Cyngor.

Soniodd yr Aelod am yr argyfwng costau byw a gofyn beth oedd y broses ar gyfer adennill taliadau a fethwyd ac a oedd yr awdurdod yn hyblyg dan yr amgylchiadau hyn. Atebodd y Prif Swyddog, Cyllid Perfformiad a Newid fod sawl proses ar waith i helpu pobl oedd yn cael trafferth talu'r bil treth gyngor. Os oedd pobl eisiau talu mewn rhandaliadau, roedd modd gwneud hynny dros 12 mis yn hytrach na 10, a oedd yn gymorth i rai pobl. Hefyd, dylid gwirio a oedd ganddyn nhw hawl i unrhyw fudd-daliadau nad oedden nhw'n ymwybodol ohonynt. Roedd cynllun gostyngiadau'r dreth Gyngor hefyd, gyda £16 miliwn yn y gyllideb refeniw yn helpu pobl pe baen nhw'n cael trafferth talu'r dreth gyngor, ac yn y blynyddoedd diwethaf roedd y Cyngor wedi rhoi mwy o arian ar gyfer hynny am yr union reswm hwnnw.

Gofynnodd Aelod i'r Arweinydd a oedd yn credu bod Llywodraeth Cymru yn gwneud popeth o fewn ei gallu i helpu awdurdodau Cymru. Atebodd yr Arweinydd fod y Prif Weinidog wedi dweud ar gofnod ei fod yn poeni am effaith cynyddu'r dreth incwm ar rai o'r bobl incwm isaf yng Nghymru, ac effaith niweidiol bosib cynyddu cyfradd sylfaenol y dreth incwm. O ran cyfradd uwch y dreth incwm, roedd sylfaen lawer llai yma yng Nghymru a rhannau eraill o'r DU ac nid oedd y refeniw a fyddai'n cael ei gynhyrchu o hynny yn cael ei ystyried yn sylweddol. Ar hyn o bryd roedd Llywodraeth Cymru yn ystyried eu dewisiadau o ran codi incwm ac roedden nhw'n sicr yn edrych ar system y dreth gyngor. Byddai canlyniadau'r ymgynghoriad ar system y dreth gyngor yn cael eu hadrodd yn ôl a byddai rhai newidiadau yn dilyn o ganlyniad i hynny.

Nododd Aelod nad oedd yr adroddiad yn cynnwys cymhariaeth â'r awdurdodau lleol eraill, ac mai CBS Pen-y-bont ar Ogwr oedd â'r 4ydd lefel uchaf o blith 22 o awdurdodau lleol Cymru. Gofynnodd a oedd dadansoddiad wedi'i wneud ar lefelau fforddiadwyedd a beth fyddai effaith y cynnydd ar gyfraddau casglu. Atebodd y Dirprwy Bennaeth Cyllid fod y gyfradd gasglu yn cael ei hadolygu'n flynyddol, a'i bod wedi gostwng yn ystod y pandemig. Mae'n gyfuniad o edrych ar y gyfradd gasglu a pha fesurau y gellid eu rhoi ar waith i gefnogi trigolion. O ran fforddiadwyedd, esboniodd y Prif Swyddog, Cyllid Perfformiad a Newid eu bod bob amser yn monitro cyfraddau casglu, ac wedi adlewyrchu hynny pan gyflwynwyd sylfaen y dreth gyngor i'w gymeradwyo yn ôl ym mis Rhagfyr. Ni fyddai byth yn cael ei osod ar lefel anghyraeddadwy.

Esboniodd yr Aelod Cabinet dros Adnoddau eu bod, wrth ddefnyddio cyfartaleddau, yn gallu rhoi rhyw fath o arweiniad o'r cyfartaledd ledled Cymru i gyfeirio at sut roedd awdurdodau yn cael eu hariannu. O fewn yr ystod honno, roedd llawer o eiddo yn is na band D a rhai yn uwch. Roedd y rhan fwyaf o eiddo CBS Pen-y-bont ar Ogwr yn is na

band D, gan effeithio ar y safle cyfartalog cyffredinol yn y tabl hwnnw. Byddai awdurdod mwy cyfoethog lle'r oedd yno fwy o eiddo uwchben band D mewn sefyllfa wahanol, ac felly nid oedd eu safle yn y tabl hwnnw mewn gwirionedd yn berthnasol. Atebodd yr Aelod fod ganddo dabl StatsCymru o'i flaen a bod CBS Pen-y-bont ar Ogwr gryn dipyn yn uwch na'r rhan fwyaf o awdurdodau lleol ar draws y bwrdd.

Yn dilyn cais Aelod, cynhaliwyd pleidlais wedi ei chofnodi, a dyma'r canlyniad:

O blaid: Y Cynghorwyr S Aspey, H Bennett, JP Blundell, E Caparros, R Collins, HJ David, Colin Davies, P Davies, M Evans, N Farr, P Ford, J Gebbie, R Goode, RM Granville, H Griffiths, S Griffiths, M Hughes, RM James, M Jones, M Kearns, W Kendall, JC Spanswick, G Walter, H Williams, R Williams, E Winstanley = 26 pleidlais

Yn erbyn: Y Cynghorwyr A Berrow, F Bletsoe, S Bletsoe, N Clarke, Chris Davies, S Easterbrook, D Harrison, D Hughes, P Jenkins, M John, R Smith, I Spiller, R Penhale-Thomas, J Pratt, T Thomas, A Wathan, Amanda Williams, I Williams, M Williams, T Wood = 20 pleidlais

Cafodd argymhellion yr adroddiad eu derbyn.

PENDERFYNWYD: Bod y Cyngor yn cymeradwyo:

- treth Gyngor Band D ar gyfer Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr o £1,675.26 ar gyfer 2023-24, a
- taliadau Treth Gyngor ar gyfer eiddo Band D ar gyfer 2023-24 ar gyfer pob un o'r ardaloedd cymunedol fel yr amlinellir yn Nhabl 7 yr adroddiad.

105. EITEMAU BRYD

Dim

Daeth y cyfarfod i ben am 19:16

This page is intentionally left blank

**COFNODION CYFARFOD Y CYNGOR A GYNHALIWIYD YN SIAMBR Y CYNGOR,
SWYDDFEYDD DINESIG, STRYD YR ANGEL, PENYBONT AR OGWR CF31 4WB DYDD
MERCHER, 15 MAWRTH 2023, AM 16:00**

Presennol

Y Cyngorydd M Jones – Cadeirydd

S Aspey	H T Bennett	A R Berrow	F D Bletsoe
S J Bletsoe	JPD Blundell	E L P Caparros	N Clarke
RJ Collins	HJ David	C Davies	C L C Davies
P Davies	S Easterbrook	M J Evans	N Farr
P Ford	J Gebbie	W R Goode	RM Granville
H Griffiths	S J Griffiths	D T Harrison	M L Hughes
D M Hughes	RM James	M R John	MJ Kearns
W J Kendall	M Lewis	J Llewellyn-Hopkins	RL Penhale-Thomas
J E Pratt	R J Smith	JC Spanswick	T Thomas
JH Tildesley MBE	G Walter	A Wathan	A Williams
HM Williams	I Williams	MJ Williams	R Williams
E D Winstanley	T Wood		

Ymddiheuriadau am Absenoldeb

P W Jenkins, E Richards a/ac I M Spiller

Swyddogion:

Debra Beeke	Rheolwr Grŵp – Adnoddau Dynol a Datblygu Trefniadaethol
Mark Galvin	Uwch Swyddog Gwasanaethau Democrataidd - Pwyllgorau
Lindsay Harvey	Cyfarwyddwr Corfforaethol – Addysg a Chymorth i Deuluoedd
Rachel Keepins	Rheolwr Gwasanaethau Democrataidd
Carys Lord	Prif Swyddog - Cyllid, Perfformiad a Newid
Claire Marchant	Cyfarwyddwr Corfforaethol - Gwasanaethau Cymdeithasol a Lles
Janine Nightingale	Cyfarwyddwr Corfforaethol - Cymunedau
Michael Pitman	Swyddog Gwasanaethau Democrataidd – Pwyllgorau
Mark Shephard	Prif Weithredwr
Kelly Watson	Prif Swyddog – Gwasanaethau Cyfreithiol, Adnoddau Dynol a Rheoleiddio

106. DATGANIADAU O FUDDIANNAU

Datganodd yr holl Swyddogion a oedd yn bresennol ac eithrio'r Rheolwr Grŵp – Adnoddau Dynol a Swyddogion Datblygu Sefydliadol a Gwasanaethau Democrataidd, fuddiant sy'n rhagfarnu yn eitem 6 ar yr Agenda, ac aethant allan o'r cyfarfod tra'r oedd yr eitem hon yn cael ei hystyried.

Gwnaed y datganiadau o fuddiant personol ychwanegol a ganlyn gan aelodau:-

Cynghorydd S Bletsoe – Eitem 11 ar yr Agenda. Cwestiwn gan y Cynghorydd S Easterbrook, fel preswylydd stad o dai sy'n codi ffi rheoli.

Cynghorydd N Farr – Eitem 12 ar yr Agenda fel aelod o undeb llafur.

Cynghorydd JC Spanswick – Eitemau 6. ac 8 ar yr agenda gan fod aelod o'r teulu yn gweithio i CBS Pen-y-bont ar Ogwr. Eitem 12 ar yr agenda fel aelod o undeb llafur.

Cynghorydd M Kearns – Eitemau ar yr Agenda. 6 ac 8. Gan fod aelod o'r teulu yn gweithio i CBS Pen-y-bont ar Ogwr ac eitem 12 ar yr Agenda fel aelod o undeb llafur.

Cynghorydd P Davies - Eitemau 6. ac 8 ar yr agenda gan fod aelod o'r teulu yn gweithio i CBS Pen-y-bont ar Ogwr. Eitem 12 ar yr agenda fel aelod o undeb llafur.

Cynghorydd E Winstanley – Eitem 11 ar yr Agenda. Cwestiwn gan y Cynghorydd S Easterbrook fel perchennog dau eiddo sy'n mynd i ffioedd rheoli. Eitem 11 ar yr agenda. Cwestiwn gan y Cynghorydd F Bletsoe fel gweithiwr i Awen sy'n rheoli'r lleoliadau a ddyfynnwyd yn y cwestiwn ar ran CBSP. Eitem 12 ar yr agenda fel aelod o undeb llafur.

Cynghorydd F Bletsoe - Eitem 11 ar yr Agenda. Cwestiwn gan y Cynghorydd S Easterbrook, fel preswlydd stad o dai sy'n codi ffi rheoli.

Cynghorydd C Davies - Eitemau agenda 6. ac 8 ar yr agenda gan fod aelod o'r teulu yn gweithio i CBS Pen-y-bont ar Ogwr. Eitem 12 ar yr agenda fel aelod o undeb llafur.

Cynghorydd T Thomas - Eitem 11 ar yr Agenda. Cwestiwn gan y Cynghorydd S Easterbrook, fel preswlydd stad o dai sy'n codi ffi rheoli.

Cynghorydd JP Blundell - Eitem 12 ar yr Agenda fel aelod o undeb llafur.

Cynghorydd M Lewis - Eitemau 6. a 9. ar yr Agenda fel aelod o undeb llafur.

Cynghorydd J Gebbie - Eitem 12 ar yr Agenda fel aelod o undeb llafur.

Cynghorydd RM James – Eitemau 6. ac 8 ar yr Agenda gan fod aelod o'r teulu yn gweithio i CBS Pen-y-bont ar Ogwr.

Cynghorydd P Ford – Eitem Agenda 12. fel aelod o undeb llafur

Cynghorydd RC Collins – Eitem 12 ar yr Agenda fel aelod o undeb llafur

Cynghorydd HJ David – Eitem 12 ar yr Agenda fel aelod o undeb llafur

Cynghorydd H Bennett – Eitem 12 ar yr Agenda fel aelod o undeb llafur

Cynghorydd A Berrow - Eitem Agenda 6. ac 8. gan fod aelod o'r teulu yn gweithio i CBSP.

Cynghorydd H Williams - Eitem 12 ar yr Agenda fel aelod o undeb llafur

Cynghorydd R Goode - Eitem 12 ar yr Agenda fel aelod o undeb llafur

Cynghorydd G Walter - Eitemau Agenda 6, 8 a 12. fel aelod o undeb llafur

Cynghorydd J Pratt - Eitem 12 ar yr Agenda fel aelod o undeb llafur

Cynghorydd RM Granville - Eitem 12 ar yr agenda fel aelod o undeb llafur

Cynghorydd M Hughes - Eitem 12 ar yr Agenda fel aelod o undeb llafur

Cynghorydd H Griffiths – Eitem Agenda 6. gan fod aelod o'r teulu yn gweithio yn CBSP

Cynghorydd R Williams - Eitem 12 ar yr Agenda fel aelod o undeb llafur

Cynghorydd M Jones - Eitem 12 ar yr Agenda fel aelod o undeb llafur

107. **CYMERADWYO'R COFNODION**

PENDERFYNWYD:

Cymeradwyo Cofnodion cyfarfodydd canlynol y
Cyngor fel cofnod gwir a chywir:-

18 Ionawr 2023
8 Chwefror 2023

Yn amodol ar ychwanegu'r paragraff a ganlyn at ragymadrodd y penderfyniad ar eitem 7 ar yr Agenda, o'r enw Porthcawl Metrolink, o Gofnodion dyddiedig 8 Chwefror 2023:-

'Roedd Aelod yn deall ac yn cydnabod nad oedd gan y Cyngor unrhyw ddewis ond cefnogi cynnig yr adroddiad. Mynegodd bryderon ynghylch hawliau mynediad yn cael eu cymeradwyo rhwng Rhagfyr 2024 a Rhagfyr 2034 â darparwr trenau i weithredu gwasanaethau dychwelyd dyddiol i Lundain o Gaerfyrddin a'r effaith y byddai'n ei chael ar Gymuned Pencoed.

Gofynnodd yr Aelod am sicrwydd y byddai adnoddau'n cael eu darparu ar gyfer y gwaith arfaethedig ar groesfan reilffordd Penprysg oherwydd diffyg LUF a gofynnodd am i ystyriaeth gael ei rhoi i Gynllun B i symud ymlaen â gwaith seilwaith sydd ei angen.

Sicrhodd y swyddogion yr Aelod ac Aelodau lleol eraill o Bencoed y byddai rhagor o adnoddau yn cael eu ceisio o'r holl lwybrau perthnasol posibl, at y diben hwn.'

108. **I DDERBYN CYHOEDDIADAU GAN:**

Y Maer

Cefais yr anrhydedd yn ddiweddar o gwrdd â derbynwyr Gwobrau'r Maer eleni. Roedd gormod o bobl i'w crybwyll, ond hoffwn ddweud bod y rhain yn bobl onest, weddus yn mynd o gwmpas eu busnes beunyddiol, i helpu'r rhai sy'n llai ffodus na nhw eu hunain.

Ynghyd ag aelodau allweddol eraill, cyfarfûm yn ddiweddar â'r aelod o'r Senedd, Huw Irranca Davies i groesawu'r Prif Weinidog i gwmni o Faesteg sy'n arbenigo mewn atal tân, sef Sideris, un o gynhyrchwyr mwyaf blaenllaw'r byd ym maes technoleg atal tân mewn adeiladau uchel. Mae'r cwmni wedi ehangu, â buddsoddiad o £6m, gan ddyblu eu gallu cynhyrchu yn y blynyddoedd diwethaf. Rwy'n siŵr y bydd yr aelodau'n ymuno â mi i longyfarch y cwmni ac i ddymuno'n dda iddynt yn eu hymdrechion yn y dyfodol.

Rwyf hefyd wedi mynychu nifer o gyngherddau Gŵyl Dewi, gan wrando ar y corau amrywiol o fewn ein hysgolion a'n neuaddau cyngerdd, a oedd yn fraint. Roedd y Dirprwy Arweinydd a minnau hefyd yn bresennol yn seremoni Gwobrwyo'r Uchel Siryf ym Mhen-coed gyda phwysigion eraill, lle'r oedd hefyd yn fraint gweld cyflawniadau anhygoel pobl ifanc, â'r brif wobwr yn mynd i Ofalwyr Ifanc Pen-y-bont ar Ogwr.

Yn ogystal, casglodd ein Dirprwy Faer Ieuenctid Gwynllian Williams wobwr yn ddiweddar am godi ymwybyddiaeth a hyrwyddo LHDT+ a hoffwn ei longyfarch am hyn.

Y Sul diwethaf mynychais Eglwys Nolton, Pen-y-bont ar Ogwr, i dystio bendith y Faner newydd i Gangen Ogwr o'r Gwarchodlu Cymreig. Yn bresennol roedd cynrychiolydd Kings ar gyfer yr Uchel Siryf, yr Athro Peter Vaughan, yr Arglwydd Raglaw, ynghyd â Maer Tref Pen-y-bont ar Ogwr, y Cynghorydd Tim Wood.

Yn olaf, a gaf i ddiolch i chi i gyd am gefnogi Elusen y Maer. Mae'r Ddraig Unig yn eistedd yn lolfa'r Aelodau yn aros i gael ei henwi. Mae angen i'r rhai sy'n dymuno dyfalu ei henw ymrwymo £1 i'r Elusen, at y diben hwn.

Dirprwy Arweinydd ac Aelod Cabinet – Gwasanaethau Cymdeithasol a Chymorth Cynnar

Roeddwn yn ddigon ffodus i weld ein gweithlu gofal cymdeithasol plant y bore yma, wrth inni lansio ein model ymarfer, Arwyddion Diogelwch. Hoffwn roi sicrwydd i'r aelodau ein bod yn cymryd camau breision i fynd i'r afael â'n heriau yma ym Mhen-y-bont ar Ogwr a byddwch yn cael rhagor o wybodaeth am hyn maes o law.

Mae Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr wedi bod yn nodi Wythnos Maethu a Mabwysiadu Teuluoedd Cymdeithasol Newydd a LHDT+ unwaith eto drwy annog aelodau o'r gymuned leol sy'n ystyried eu hunain yn lesbiaidd, hoyw, deurywiol, trawsrywiol neu arall i ystyried mabwysiadu neu faethu plant yn y fwrdeistref sirol.

Y tro hwn, rydym wedi bod yn annog pobl i ystyried faint o blant y gallent eu mabwysiadu, ac a allant dderbyn grwpiau o frodyr a chwiorydd.

Yng Nghymru y llynedd, roedd mwy na 7,000 o blant sy'n derbyn gofal, ond gall gymryd amser maith i ddod o hyd i fabwysiadwyr a gofalwyr maeth i blant sydd hefyd yn frodyr a chwiorydd.

Mae'r gwasanaeth yn parhau i groesawu ymholiadau ar faethu a mabwysiadu gan y gymuned LHDT+, ac yn 2022, daeth un o bob pedwar cais gan barau o'r un rhyw.

Mae hyn yn gynydd sylweddol o'i gymharu â ffigur 2017 o un o bob wyth, ac mae'n dda gweld bod rhagor o blant sy'n aros i gael eu mabwysiadu yn dod o hyd i deuluoedd parhaol.

Mae Gofal Maeth Pen-y-bont ar Ogwr a Gwasanaeth Mabwysiadu Bae'r Gorllewin ill dau yn darparu gwybodaeth helaeth am bwy all fabwysiadu a maethu, yn ogystal â'r broses o fabwysiadu a maethu yn y fwrdeistref sirol.

Rydym yn chwilio am bobl 21 oed a throsodd nad oes ganddynt unrhyw rybuddion neu euogfarnau yn eu herbyn yn ymwneud â phlant, a all ddangos ymrwymiad i gadw plant a phobl ifanc yn ddiogel, ac sy'n gallu cynnig amgylchedd cariadus a diogel.

Gyda digon o gymorth a chyngor ar gael, trwy weithredu fel gofalwr maeth neu fabwysiadwr, gallwch hefyd helpu i gadw plant lleol o fewn Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr yn hytrach na gorfod adleoli i ardal arall yn rhywle arall.

I gael rhagor o wybodaeth am sut i faethu neu fabwysiadu ym Mwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr, ewch i WWW Dot Bridgend Foster Care Dot Cymru, neu WWW Dot Western Bay Adoption Dot Org.

Hoffwn hefyd ddweud da iawn i Ollie Malin, Ffion Jenkins a Charley Evans am eu llwyddiant yng Ngwobrau Ieuencid blynyddol Uchel Siryf Morgannwg Ganol.

Fel llysgenhadon ar gyfer Rhwydwaith Gofalwyr Ifanc Pen-y-bont ar Ogwr, enwebwyd y tri yn y categori grŵp gan ennill prif wobwr o £1,000.

Yn ogystal â bod yn llawer o hwyl, mae'r wobwr wedi cydnabod yr holl waith caled y maent wedi'i wneud i hyrwyddo'r rhwydwaith, a'i yrru ymlaen.

O ganlyniad i'w hymdrechion, mae nifer y llysgenhadon gofalwyr ifanc wedi cynyddu o dri i un ar ddeg mewn llai na blwyddyn.

Mae mwy na 280 o ofalwyr ifanc hefyd wedi cael cymorth a cherdyn adnabod Cenedlaethol Gofalwyr Ifanc.

Mae'r wobwr hefyd yn tynnu mwy o sylw at y rôl y mae gofalwyr ifanc yn ei chwarae o fewn y gymuned leol, ac rwy'n siŵr y bydd yr aelodau am ymuno â mi i'w llongyfarch a dymuno'n dda iddynt.

Yn seremoni Gwobrau Ieuencid yr Uchel Siryf hefyd cyflwynwyd Gwobr Gymunedol Ann Morgan i'r Dirprwy Faer Ieuencid G.

Dewiswyd G i dderbyn y wobwr hon am ei waith gwych ar ddatblygu hyfforddiant ymwybyddiaeth traws, a'i ymroddiad tuag at wneud Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr yn lle gwell, mwy diogel a mwy cynhwysol.

Roedd hwn yn anrhydedd haeddiannol, ac mae'n siŵr y bydd yr aelodau unwaith eto am gynnig eu llongyfarchiadau.

Yn olaf, hoffwn ddiolch yn ddiamod i'n staff sy'n cynorthwyo ein Gofalwyr Ifanc a Gwasanaeth Ieuencid Pen-y-bont ar Ogwr, sydd yn eu tro, yn rhoi'r cymorth sydd ei angen arnynt er mwyn bwrw ymlaen â'u hagendâu eu hunain.

Aelod Cabinet – Cymunedau

Gall fod yr Aelodau am roi gwybod i'w hetholwyr fod gwasanaeth casglu gwastraff gardd dewisol y cyngor bellach ar agor i'w gofrestru.

Eleni, bydd y gwasanaeth yn rhedeg rhwng dydd Llun 13 Mawrth a dydd Gwener 17 Tachwedd, gyda chasgliadau'n digwydd bob pythefnos.

Bydd y rhai sy'n cofrestru ar gyfer y gwasanaeth yn derbyn dwy sach werdd gadarn y gellir eu defnyddio i waredu gwastraff gardd nodweddiadol fel planhigion, blodau, chwyn, toriadau gwair, dail a thoriadau gwrychoedd.

Mae'r gwasanaeth yn cynnig ffordd gyfleus o gael eich gwastraff gwyrdd wedi'i gasglu a'i waredu o ymyl y ffordd, ac mae'n costio £46.01 y cartref neu £41.73 i bensiynwyr.

Eleni, bydd Kier hefyd yn cynnig tanysgrifiad am ddim i'r gwasanaeth i ddetholiad ar hap o gyfranogwyr, sydd wedi dod yn fwyfwy poblogaidd ers ei lansio gyntaf yn 2013.

Y llynedd, ymunodd bron i 8,000 o drigolion â'r gwasanaeth a chafodd mwy na 13,000 tonnell o wastraff gardd ei ddargyfeirio a'i ailgylchu yn hytrach na'i waredu fel safle tirlenwi.

Mae gan breswylwyr hefyd yr opsiwn o gael gwared â gwastraff gardd am ddim trwy ddefnyddio canolfan ailgylchu gymunedol.

Mae rhagor o fanylion ar gael ar wefannau'r cyngor a Kier.

Aelod Cabinet – Llesiant a Chenedlaethau'r Dyfodol

Gall fod yr aelodau am roi gwybod i'w hetholwyr am ddigwyddiad rhad ac am ddim sy'n cael ei gynnal yfory sydd â'r nod o gynnig cyngor a chymorth arbenigol ar sut y gall preswylwyr ddelio â'r argyfwng Costau Byw parhaus.

Mae'r digwyddiad 'Help i Aelwydydd', wedi'i drefnu gan Gyflogadwyedd Pen-y-bont ar Ogwr a bydd ar gael rhwng 10am a 2pm yfory ym Marchnad Dan Do Pen-y-bont ar Ogwr.

Bydd amrediad eang o sefydliadau partner yn cymryd rhan yn y digwyddiad, gan gynnwys Cyngor ar Bopeth, Caffi Atgyweirio Pen-y-bont ar Ogwr, Dŵr Cymru, y Tîm Gofal Plant, a Phanthriau Cymunedol Baobab Bach.

Mae enghreifftiau o'r math o gyngor sydd ar gael yn cynnwys cymorth â biliau'r cartref, awgrymiadau ar y bargeinion ynni gorau, awgrymiadau ar gyfer ffyrdd o arbed arian ar fwyd, cyngor ynghylch a allai pobl fod yn gymwys i gael budd-daliadau a chymorth ychwanegol, a llawer mwy.

Bydd pob cyfranogwr sy'n galw i mewn i'r digwyddiad hefyd yn derbyn bag am ddim sy'n cynnwys eitemau arbed costau, a fydd yn cael eu teilwra i anghenion pob unigolyn.

Mae'r digwyddiad yn cynrychioli ein hymrwymiad fel cyngor tuag at helpu trigolion i gwrdd â heriau'r Argyfwng Costau Byw parhaus, ac mae'n rhoi cyfle i bobl gael mynediad at gyngor arbenigol sy'n berthnasol iddyn nhw a'u hamgylchiadau personol eu hunain.

Rwy'n gobeithio y bydd yn cael effaith gadarnhaol, ac y bydd yr aelodau'n helpu i roi gwybod i bobl ei fod yn digwydd.

Aelod Cabinet – Adnoddau

Rhoddais y wybodaeth ddiweddaraf i'r aelodau o'r blaen ynghylch sut yr oedd Cynllun Cymorth Tanwydd Llywodraeth Cymru wedi llwyddo i wneud mwy na 15,000 o daliadau i aelwydydd cymwys ac wedi darparu cymorth yr oedd mawr ei angen gwerth cyfanswm o tua thair miliwn o bunnoedd.

Tra bod y cynllun hwnnw bellach wedi cau, mae cynllun cymorth Biliau Ynni Llywodraeth y DU yn dal i redeg a bydd yn parhau i fod yn agored i geisiadau hyd 31 Mai.

Fodd bynnag, mae nifer y bobl sy'n gwneud cais am y cymorth hwn yn parhau i fod yn isel iawn ledled Cymru, felly hoffwn ofyn i'r aelodau am eu cymorth i sicrhau bod cymaint o drigolion lleol â phosibl yn ymwybodol o'r cynllun.

I fod yn gymwys, mae'n rhaid i ymgeiswyr fodloni nifer o feini prawf. Mae'n rhaid i'r annedd lle maent yn gwneud cais am y cymorth fod yn unig neu'n brif gyfeiriad, ac mae'n rhaid iddynt fod yn gyfrifol am dalu am ynni a ddefnyddir yn yr annedd fel rhan o dâl gwasanaeth, rhent neu ryw drefniant arall.

Mae'n rhaid i'r aelwyd beidio â bod yn gymwys i gael taliadau gan y cynllun cymorth ynni neu eisoes yn cael taliadau o'r cynllun hwnnw, ac mae'n rhaid i'r aelwyd beidio â dyblu fel mangre busnes neu fath arall o eiddo annomestig.

Byddai hyn yn berthnasol, er enghraifft, i drigolion safleoedd cartrefi mewn parciau fel yr un yn Happy Valley.

Mae Llywodraeth y DU hefyd yn cynnig cymorth ychwanegol drwy gronfa Taliad Tanwydd Amgen. Mae hyn yn darparu taliad o £200 i aelwydydd sy'n defnyddio ffynonellau tanwydd amgen ar gyfer eu gwresogi yn lle prif gyflenwad nwy.

Unwaith eto, mae meini prawf yn berthnasol, ond mae wedi'i anelu at rywun sy'n defnyddio olew neu nwy potel fel eu prif ffynhonnell wresogi neu nad yw'n talu am drydan trwy ddebyd uniongyrchol, fel y rhai sy'n byw mewn ardaloedd gwledig neu mewn mannau anghysbell yn y fwrdeistref sirol. .

Mae'n rhaid gwneud ceisiadau ar gyfer y ddau gynllun ar-lein yn GOV DOT UK, ac mae rhif ffôn rhadffôn hefyd ar gyfer unrhyw un na allant gael mynediad i'r rhyngwrwyd – 0808 1753 287.

Rwy'n sicr y bydd yr aelodau am helpu i wneud pobl yn fwy ymwybodol bod y cynlluniau hyn ar gael, ac rwy'n ddiolchgar am eich cymorth wrth wneud hynny.

Rwy'n ymwybodol o ohebiaeth ddiweddar rhwng y Maer ac eraill, felly os caf gynnig sylw ychwanegol ynglŷn â safle Pen-y-bont ar Ogwr o fewn tabl StatsCymru ar gyfer y dreth gyngor

Yng Nghymru, mae 9 band Treth y Cyngor (A – I). Mae bandiau treth y cyngor yn seiliedig ar werth eiddo ym mis Ebrill 2003. O dan y system bresennol, dim ond ar gyfer eiddo Band D y gall awdurdodau lleol osod eu lefelau treth gyngor - a bandiau is ac uwch yn cael eu codi am gyfran sefydlog o hynny.

O ran Pen-y-bont ar Ogwr, mae gennym ganran uwch o eiddo mewn bandiau is na chyfartaledd Cymru gyfan.

Mae Canolfan Llywodraethiant Cymru Prifysgol Caerdydd wedi dweud bod cynghorau sydd â mwy o dai band isel yn tueddu i osod eu cyfraddau Band D yn uwch i wneud yn iawn" am eu sylfaen drethu is.

Ym Mhen-y-bont ar Ogwr, mae 68.14% o'n heiddo preswyl ym Mandiau Treth y Cyngor A – D gyda 50% ym Mandiau A – C. Felly, bydd 50% o'r holl aelwydydd sy'n talu Treth Cyngor llawn yn talu llai na lefel Band D yn y flwyddyn ariannol i ddod.

Aelod Cabinet – Addysg

Rwy'n siŵr y bydd yr aelodau'n ymwybodol bod yr Undeb Addysg Cenedlaethol wedi gohirio'r ddau ddiwrnod o weithredu diwydiannol a oedd i fod i ddigwydd ar 15 a 16 Mawrth.

Mae'r undeb wedi cyhoeddi bod trafodaethau adeiladol â Llywodraeth Cymru wedi arwain at gynnig cyflog newydd, a bod ei aelodau ar hyn o bryd yn ystyried y fargen sy'n cael ei chynnig.

Os bydd y cynnig diweddaraf hwn yn cael ei wrthod ac y cyhoeddir rhagor o weithredu diwydiannol, bydd y cyngor unwaith eto yn gweithio'n agos gydag ysgolion lleol i wneud y paratodau angenrheidiol, a bydd yn blaenoriaethu iechyd, diogelwch a lles disgyblion.

Mewn newyddion arall, rwy'n croesawu cyhoeddiad Llywodraeth Cymru y bydd darpariaeth prydau ysgol am ddim yn parhau i fod ar gael i blant o deuluoedd incwm is dros wyliau ysgol y Pasg a'r Sulgwyn.

Mae mwy na £9m wedi'i fuddsoddi i helpu cynghorau ledled Cymru i gynnig prydau maethlon i ddisgyblion cymwys hyd at ddiwedd gwyliau hanner tymor mis Mai.

Mae hyn yn cynnwys yr holl wyliau banc yn ystod y cyfnod hwn, a dof â rhagor o fanylion i chi maes o law.

Hoffwn atgoffa'r aelodau'n fyr fod gan drigolion hyd at 24 Mawrth i wneud cais am leoedd meithrin amser llawn mewn pryd ar gyfer dechrau'r flwyddyn ysgol newydd ym mis Medi, tra bod rhaid cyflwyno ceisiadau am leoedd rhan-amser erbyn 31 Awst.

Gallwch gael rhagor o wybodaeth a gwneud cais ar-lein drwy wasanaeth Fy Nghyfrif y cyngor, sydd ar gael drwy fynd i'r wefan gorfforaethol.

Aelod Cabinet – Adfywio

Mae dau ddigwyddiad ymgynghori anffurfiol i'w cynnal ym mis Mawrth a fydd yn gofyn i bobl sut maen nhw'n meddwl y dylid defnyddio mannau agored cyhoeddus newydd sydd wedi'u cynllunio fel rhan o waith adfywio parhaus Porthcawl.

Gyda'r sesiwn gyntaf yn cael ei chynnal ym Mhafiliwn y Grand heddiw hyd 7pm ac eto rhwng 9am-5pm ddydd lau 23 Mawrth, bydd y sesiynau'n arddangos nifer o opsiynau posibl yn ogystal â chynlluniau ar gyfer datblygu mannau agored cyhoeddus er budd trigolion ac ymwelwyr. fel ei gilydd.

Mae syniadau posibl yn amrywio o barciau sglefrio, traciau pwmpio a chyfleusterau dŵr fel 'parc sblash' i erddi cymunedol, llwybrau cerdded gwyrdd a champfa awyr agored a pharthau gemau amldefnydd.

Rydym eisoes wedi derbyn nifer o syniadau rhagorol, megis amffitheatr awyr agored a lleoliad perfformio, neu ofod sy'n addas ar gyfer cynnal digwyddiadau tymhorol megis ymweld â marchnadoedd arbenigol, llawr sglefrio Nadolig a mwy.

Rydym am gasglu'r holl safbwyntiau hyn fel y gellir eu dadansoddi a'u hymchwilio'n briodol.

Unwaith y bydd y sesiynau galw heibio wedi'u cwblhau, bydd y byrddau arddangos ar gael i'w gweld ar-lein ar wefan y cyngor, a gofynnir am sylwadau dros gyfnod arall o dair wythnos.

Bydd yr holl adborth a dderbynnir erbyn 7 Ebrill yn helpu i lunio a llywio dyluniad cysyniad mannau agored, ac i gipio gweledigaeth a rennir ar gyfer edrychiad, naws a defnydd mannau agored allweddol yn yr ardal adfywio.

Wedi'i drefnu gan Gyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr yn unol â Siarter Creu Lleodedd Cymru, mae busnesau a thrigolion yn cael eu hannog i ymweld ag un o'r sesiynau galw heibio, gweld byrddau arddangos, siarad â staff adfywio a rhoi eu barn ar y cynigion.

Rydym am sicrhau bod y mannau agored o fewn yr ardal adfywio arfaethedig yn ymateb i anghenion cenedlaethau'r presennol a'r dyfodol fel ei gilydd, a gobeithiaf y bydd trigolion ac ymwelwyr yn manteisio'n llawn ar y cyfle hwn i ddweud eu dweud.

Yn olaf, a gaf i achub ar y cyfle hwn i ddymuno'r gorau i Sean Warrington, o'r Gyfarwyddiaeth Cymunedau, ar ei swydd newydd – roedd wedi cael ei hela am ei arbenigedd – bydd yn golled fawr i CBS Pen-y-bont ar Ogwr. Hoffwn ddiolch yn bersonol iddo am y cymorth a roddodd i mi fel aelod cabinet newydd.

Prif Weithredwr

Bydd yr Aelodau'n ymwybodol ein bod wedi cynnal arolwg staff 2022 yn ddiweddar, sy'n darparu gwybodaeth werthfawr am farn ac agweddau ein gweithwyr ar draws amrediad eang o faterion sy'n ymwneud â gwaith.

Mae arolygon o'r fath yn rhan bwysig o'n hymagwedd at ymgysylltu â staff ac adeiladu gweithlu llawn cymhelliant, maent yn helpu i lywio ein harferion gwaith, ac yn ein galluogi i wneud cynnydd fel sefydliad.

Rydym bellach wedi cwblhau'r dadansoddiad o'r canlyniadau, a hoffwn rannu rhai o'r canlyniadau allweddol yn fyr ag aelodau.

Yn gyffredinol, ymatebodd 42 y cant o holl staff y cyngor i'r arolwg a rhannu eu barn ar draws saith thema benodol. Mae hyn yn cynrychioli cynnydd o 9 y cant ar arolwg staff blaenorol 2021.

Ar 85 y cant, dywedodd mwyafrif yr ymatebwyr eu bod yn mwynhau eu rôl, a 66 y cant yn ychwanegu eu bod yn teimlo eu bod yn cael eu gwerthfawrogi yn y gwaith.

Dywedodd chwe deg saith y cant o ymatebwyr wrthym eu bod yn fodlon ar y cyngor fel cyflogwr a'u bod hefyd yn ymwybodol o'n blaenoriaethau, a dywedodd 88 y cant eu bod yn fodlon â'n saith amcan newydd arfaethedig.

Dywedodd wyth deg pedwar y cant o ymatebwyr fod cyfleoedd ar gyfer cyfathrebu dwy ffordd lle gellir codi a thrafod syniadau a materion.

Mewn perthynas â llesiant staff, dywedodd 68 y cant o ymatebwyr eu bod yn gyfforddus â'u gofynion gwaith, a dywedodd 73 y cant eu bod yn ymwybodol o'r cymorth y mae'r cyngor yn ei roi i'r gweithlu mewn perthynas ag iechyd a lles.

Roedd saith deg tri y cant yn cytuno eu bod yn fodlon ar y cynllun amser hyblyg oriau gwaith Flexitime staff newyddau. Dywedodd 83 y cant y gallant weithio'n gynhyrchiol yn eu hamgylchedd gweithio o bell.

Gofynnwyd i staff rannu eu barn ar draws saith thema benodol: Diwylliant, blaenoriaethau'r cyngor, perfformiad gwaith, cyfathrebu, gwybodaeth a sgiliau, lles gweithwyr, a gweithio hybrid.

Ar draws pob un o'r saith thema, cafwyd canlyniad cadarnhaol gan 65 y cant o staff, roedd 25 y cant yn parhau i fod yn niwtral, a 10 y cant yn negyddol.

Un maes yr oedd gennym ddiddordeb arbennig ynddo oedd sut yr oedd staff wedi derbyn y trefniadau gweithio hybrid newydd. Roedd yn braf nodi bod 76 y cant o'r holl ymatebwyr wedi rhoi ymatebion cadarnhaol ac wedi nodi eu bod yn fodlon â'r polisi Gweithio Hybrid dros dro newydd.

Er i 71 y cant ddweud eu bod yn cael y newyddion diweddaraf am y cyngor trwy eu e-bost gwaith, dim ond 35 y cant a ddywedodd eu bod bob amser yn darllen e-bost wythnosol Pen-y-bont ar Ogwr, a nododd 25 y cant y byddant bob amser yn darllen y cylchlythyr staff chwarterol ar yr amod ei fod yn cynnwys rhywbeth o ddiddordeb.

Yn amlwg, dim ond blas o ganlyniadau'r arolwg staff yw hyn, ond credaf ei fod yn amlwg wedi amlygu nifer o safbwyntiau calonogol ac wedi helpu i dynnu sylw at rai o'r meysydd y bydd angen inni edrych arnynt wrth symud ymlaen.

Bydd gwaith yn cael ei wneud nawr i astudio'r canlyniadau'n fanylach, ac i weld sut y gellir eu cymhwyso orau i gyflwyno rhagor o welliannau i'r cyngor, fel sefydliad ac fel cyflogwr da.

109. DERBYN CYHOEDDIADAU GAN YR ARWEINYDD

Rwy'n falch iawn o allu hysbysu'r aelodau bod y Dirprwy Arweinydd a'r Aelod Cabinet dros Wasanaethau Cymdeithasol a Chymorth Cynnar, y Cynghorydd Jane Gebbie, wedi cael gwobr genedlaethol fawreddog gan Sefydliad Ron Todd.

Wedi'i sefydlu yn dilyn gwaith yr arweinydd undeb llafur Ron Todd, mae'r sefydliad yn cynorthwyo pobl sy'n byw mewn tlodi ac yn gweithio i atal ei achosion sylfaenol, hyrwyddo cydraddoldeb ac amrywiaeth, ac i gydnabod unigolion sy'n gwneud gwaith rhagorol yn y meysydd hyn.

Bob blwyddyn, mae'n cyhoeddi enillwyr yn ei ddarlith goffa flynyddol, ac eleni mae wedi datgan mai'r Cynghorydd Gebbie yw enillydd Gwobr Ron Todd am Gydraddoldeb.

Enillodd y Cynghorydd Gebbie y wobwr ar ôl iddi gael ei henwebu gan ddim llai nac un ar ddeg o wahanol sefydliadau ac unigolion.

Mae gan y Dirprwy Arweinydd ymrwymiad dwfn tuag at gydraddoldeb cymdeithasol, mae'r wobwr hon yn cydnabod hynny, ac rwy'n siŵr y bydd yr aelodau'n ymuno â mi yn awr i gynnig ein llongyfarchiadau cynhesaf iddi.

Roeddwn hefyd yn falch iawn o fynychu Canolfan Chwaraeon Maesteg lle mae ei phen-blwydd yn 40 oed wedi'i nodi gan fuddsoddiad o £400,000 ac agorwyd y cyfleusterau diweddaraf yn swyddogol gan y Maer ym mhresenoldeb yr Aelod Cabinet dros Les a Chenedlaethau'r Dyfodol, aelodau Cabinet a lleol.

Mae'r uwchraddiad yn cynnwys campfa fwy â pheiriannau cardio newydd, gofod cryfder a chyflyru pwrpasol, parth lles, stiwdio ymarfer corff newydd, ystafell ychwanegol ar gyfer hyfforddiant a gweithdai, a man newid hygrych newydd.

Mae'r ganolfan chwaraeon wedi bod yn gyfleuster poblogaidd a ddefnyddir yn aml yng Nghwm Llynfi ers Mawrth 1983, ac ers i'r cyngor weithio mewn partneriaeth â Halo Leisure yn 2012, mae wedi cofnodi ymhell dros un pwynt pum miliwn o ddefnyddwyr a mwy na miliwn o ymarferion campfa.

Mae gwelliannau ychwanegol yn yr arfaeth, gan gynnwys y parth cryfder a chyflyru sydd i'w orffen yn fuan, ac rwy'n gwybod bod pob aelod lleol yn edrych ymlaen at y manteision ychwanegol y bydd cynodau buddsoddi yn y dyfodol yn eu sicrhau.

Bydd y gwaith o ddymchwel hen orsaf heddlu canol tref Pen-y-bont ar Ogwr yn dechrau ddydd Llun 20 Mawrth wrth i baratoadau ddechrau ar gyfer clirio'r safle a ddarllenwyd ar gyfer datblygu campws newydd arfaethedig Coleg Pen-y-bont ar Ogwr.

Gyda disgwyl i waith gymryd hyd at ddeuddeg wythnos, bydd mynediad i Cheapside a busnesau lleol yn cael ei gynnal drwy gydol y broses ddymchwel.

Bydd angen rhywfaint o gulhau'r ffordd gerbydau dros dro a mân newidiadau i fannau croesi i gerddwyr, ac mae'r contractwr wedi bod yn cysylltu'n uniongyrchol â busnesau lleol i sicrhau eu bod yn ymwybodol.

Fel y gwyddoch, mae'r safle'n rhan sylweddol o'n cynlluniau adfywio ar gyfer canol tref Pen-y-bont ar Ogwr. Rydym yn bwriadu ei brydlesu i Goleg Pen-y-bont ar Ogwr a galluogi campws Heol y Bont-faen i adleoli yno.

Mae'r coleg yn bwriadu creu adeilad di-garbon net, â chyfleusterau dysgu ac addysgu'r 21ain ganrif ar gyfer addysg bellach ac uwch ôl-16 ym Mhen-y-bont ar Ogwr, â buddion

cymunedol yn cynnwys gofod theatr â 200 o seddi, gweithdai dylunio a mannau cyfarfod hyblyg.

Mae'n cynrychioli buddsoddiad o £50 miliwn mewn sgiliau a hyfforddiant ar gyfer pobl Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr a fydd yn darparu ar gyfer o leiaf 1,000 o staff a myfyrwyr.

Rydym hefyd am iddo weithredu fel catalydd ar gyfer adfywio ehangach drwy gynyddu nifer yr ymwelwyr a chefnogi busnesau lleol.

Byddwn yn dod â rhagor o newyddion i chi am hyn wrth i'r datblygiad ddechrau datblygu.

Yn olaf, roeddwn yn drist o glywed gan ei mab fod cyn Faer y Fwrdeistref Sirol Mari Jones wedi marw'n ddiweddar yn 92 oed.

Yr aelod dros Llangynwyd, ymroddodd Mari i flynyddoedd lawer o wasanaeth cyhoeddus. Gwasanaethodd Mari ar lawer o bwyllgorau o fewn yr awdurdod ac roedd yn is-gadeirydd y Pwyllgor Cynllunio a Datblygu.

Y tu allan i'r cyngor, bu'n gwasanaethu fel llywodraethwr ar gyfer ysgolion cynradd Cwmfelin a Llangynwyd, ac fel cyfarwyddwr gyda Tai Cymoedd i'r Arfordir a Neuadd y Dref Maesteg.

Bu Mari hefyd yn weithgar iawn o fewn nifer o grwpiau cymunedol, megis Gweithgor Neuadd Bentref Llangynwyd, fel is-gadeirydd pwyllgor celfyddydau a hamdden Sefydliad y Merched Morgannwg, ac fel cyn-lywydd SyM Tir Larll.

Yn siaradwr Cymraeg rhugl, roedd Mari yn frwd dros y Gymraeg, ac rwy'n siŵr nad fi yw'r unig aelod sy'n bresennol yma heddiw sy'n ei chofio fel cydweithiwr ymroddgar iawn, un oedd yn gwbl ymroddedig i'w rôl fel aelod etholedig, a thuag at helpu i wella ei chymuned leol.

Cynhelir gwasanaeth angladd Mari yn Eglwys Sant Ceitho, Llangeitho, Tregaron, y pentref lle cafodd ei magu, ddydd Mercher 29 Mawrth.

Yna safodd yr Aelodau a'r Swyddogion mewn munud o dawelwch fel arwydd o barch at Mari Jones, cyn Faer CBSP.

110. **DATGANIAD POLISI TÂL - 2023/2024**

Cyflwynodd y Rheolwr Grŵp Adnoddau Dynol a Datblygu Sefydliadol adroddiad, a'i ddiben oedd ceisio cymeradwyaeth y Cyngor i'r Datganiad Polisi Tâl ar gyfer 2023/2024.

Dywedodd fod y Datganiad Polisi Tâl yn darparu fframwaith i sicrhau bod gweithwyr yn cael eu gwobrwyo'n deg ac yn wrthrychol heb wahaniaethu a'i fod yn cydnabod pwysigrwydd cael polisi ysgrifenedig eglur ar gyflog gweithwyr.

Aeth ymlaen i gadarnhau bod gan y Cyngor ofyniad statudol o dan Ddeddf Lleoliaeth 2011 i baratoi Datganiad Polisi Tâl yn flynyddol. Roedd y datganiad cyntaf mewn grym yn 2012, ac maent wedi'u cynhyrchu'n flynyddol ers y flwyddyn honno. Datblygir y datganiad yn unol â chanllawiau Llywodraeth Cymru, ychwanegodd y Rheolwr Grŵp – Adnoddau Dynol a Datblygu Sefydliadol.

Roedd y ddeddfwriaeth yn canolbwyntio ar dryloywder cyflog i Brif Swyddogion a sut mae eu cyflog yn cymharu â gweithwyr ar gyflogau is yn y Cyngor. Fodd bynnag, er budd tryloywder ac atebolrwydd roedd Datganiad Polisi Tâl y Cyngor yn cwmpasu pob

grŵp o weithwyr, ac eithrio athrawon (gan fod eu tâl yn cael ei bennu gan Lywodraeth Cymru ac felly nid yw o dan reolaeth yr awdurdod lleol).

Roedd y Datganiad Polisi Tâl hefyd yn eithrio Aelodau'r Cyngor, gan nad ydynt yn weithwyr cyflogedig a'u bod yn cael eu llywodraethu gan ddeddfwriaeth ar wahân drwy Banel Annibynnol Cymru ar Gydabyddiaeth Ariannol.

Dywedodd y Rheolwr Grŵp – Adnoddau Dynol a Datblygu Sefydliadol y gofynnir i'r Aelodau nodi paragraffau 4.5 i 4.7 o'r adroddiad, a oedd yn crynhoi'r newidiadau sydd wedi'u hadlewyrchu yn natganiad eleni, gan gynnwys fel a ganlyn:

1. achrediad y Cyngor fel cyflogwr Cyflog Byw Gwirioneddol a thaliad o'r Cyflog Byw Gwirioneddol - £10.90 yr awr;
2. y newidiadau i'r strwythur tâl o ganlyniad i'r 2022/2023 dyfarniad cyflog a oedd yn cynnwys dileu pwynt 1 colofn asgwrn cefn o golofn gyflog y Cydgyngor Cenedlaethol, yn dod i rym o 1 Ebrill 2023.

Roedd y Datganiad Polisi Tâl ynghlwm yn Atodiad 1 i'r adroddiad, a oedd yn nodi'r holl drefniadau tâl gan gynnwys yr holl raddfeydd cyflog, polisiâu cysylltiedig a'r cytundeb Statws Sengl ar y cyd, yn ogystal ag atodiadau dilynol i'r cytundebau cyfunol.

Gofynnodd Aelod a oedd Polisi arall o fewn y Cyngor ar fudd-daliadau yn ychwanegol at y rhai a gynhwyswyd yn yr adroddiad, er enghraifft, lwfansau ceir.

Cadarnhawyd nad oedd unrhyw fuddion car ar gael i unrhyw un o Swyddogion y Cyngor, o ganlyniad i Gytundeb Cyfunol a wnaed yn 2013 pan roddodd yr Awdurdod Statws Sengl ar waith.

Cyfeiriodd Aelod at dudalen 51 o'r adroddiad a pharagraff 7.5.1 a thaliadau cysylltiedig â chyflogau perfformiad. Nododd nad oedd y Cyngor yn gweithredu tâl ar sail perfformiad ar unrhyw lefel staffio. Fodd bynnag, roedd nifer o brosesau rheoli ar waith i fonitro, gwerthuso a rheoli perfformiad. Gofynnodd a allai'r Swyddog ymhelaethu ar y rhain a'u heffeithiolrwydd.

Dywedodd y Rheolwr Grŵp – Adnoddau Dynol a Datblygu Sefydliadol fod nifer o brosesau ar waith i reoli lefelau perfformiad staff a gynhaliwyd ar lefel cyflogai/rheolwr. Roedd y rhain yn cynnwys gweithgareddau fel 1 : 1, cyfarfodydd tîm a gwerthusiadau staff, lle'r oedd amcanion wedi'u gosod allan ar gyfer staff ac yn cael eu rheoli trwy drefniadau gwasanaeth.

Gan mai hwn oedd cyfarfod olaf y Cyngor i'w fynychu gan y Rheolwr Grŵp – Adnoddau Dynol a Datblygiad Sefydliadol, talodd yr Arweinydd a'r Maer ynghyd ag Aelodau eraill, deyrnged i'w gyrfa weithgar, oherwydd ei hymddeoliad o CBS Pen-y-bont ar Ogwr ar ddiwedd y mis hwn.

Ategwyd hyn gan bawb a oedd yn bresennol yn y cyfarfod, a dymunodd y gorau iddi yn ei hymddeoliad yn y dyfodol.

PENDERFYNWYD:

Bod y Cyngor yn cymeradwyo'r Datganiad Polisi Tâl 2023/2024 ynghlwm yn Atodiad 1 i'r adroddiad.

111. **TRAFODION PARTÏON CYSYLLTIEDIG 2022-23 A DATGANIAD CYFRIFON**

Cyflwynodd y Prif Swyddog Cyllid, Perfformiad a Newid adroddiad, er mwyn hysbysu'r Cyngor o'r gofyniad i Aelodau ddatgan yn ffurfiol unrhyw drafodion parti cysylltiedig ar gyfer blwyddyn ariannol 2022-23 drwy gwblhau'r datganiad ynghlwm yn Atodiad A i'r adroddiad hyd yn oed os yw'n gofnod o ddim byd, ac mae'n rhaid ei chwblhau heb fod yn gynharach na 31 Mawrth 2023 fan bellaf a'i dychwelyd i CBS Pen-y-bont ar Ogwr erbyn dydd Mercher 12 Ebrill 2023.

Roedd yr adroddiad yn rhoi rhywfaint o wybodaeth gefndir, ac yn dilyn hynny, cadarnhaodd nad yw'r gofyniad i ddatgan trafodion partion cysylltiedig yn newydd yn y Datganiad Cyfrifon. Bu Archwilio Cymru yn craffu'n fanwl ar y datganiadau hyn fel rhan o'u harchwiliad o'r Datganiad Cyfrifon ac wedi argymhell y dylai'r Cyngor:

- atgoffa'r holl Gynghorwyr yn ffurfiol o bwysigrwydd cwblhau a chyflwyno eu datganiad parti cysylltiedig blyneddol erbyn y dyddiad cau a bennwyd gan yr Adran Gyllid; a
- sicrhau bod unrhyw ddatganiadau parti cysylltiedig sy'n weddill yn cael eu dilyn yn brydlon bob amser.

Ychwanegodd y Prif Swyddog - Cyllid, Perfformiad a Newid mai bwriad yr adroddiad hwn felly oedd hysbysu'r Aelodau o'r gofyniad i gwblhau'r datganiad sydd ynghlwm yn Atodiad A, gan gyfeirio at y canllawiau sydd ynghlwm yn Atodiad B, erbyn 12 Ebrill 2023. Roedd yn hanfodol bod y ffurflen yn cael ei chwblhau ar 31 Mawrth 2023 a'i bod yn cwmpasu'r flwyddyn ariannol lawn neu'r cyfnod pan oedd yr unigolyn yn Aelod o'r Cyngor.

Dylai aelodau nodi y bydd copi o'r datganiad yn cael ei e-bostio ar wahân i'w cyfeiriad e-bost Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr i'w gwblhau a'i ddychwelyd.

PENDERFYNWYD: Bod y Cyngor yn nodi'r gofyniad i Aelodau:

- ddatgan yn ffurfiol unrhyw drafodion parti cysylltiedig ar gyfer blwyddyn ariannol 2022-23;
- cwblhau a dyddio'r ffurflen heb fod yn gynharach na 31 Mawrth 2023;
- cyflwyno'r un ffurflen erbyn dydd Mercher 12 Ebrill 2023

112. POLISIÂU PENSIWN

Cyflwynodd Rheolwr y Ganolfan Gwasanaethau Adnoddau Dynol (AD) adroddiad, er mwyn ceisio cymeradwyaeth y Cyngor i'r 3 pholisi pensiwn llywodraeth leol a ganlyn:

- Polisi Disgresiynau
- Polisi Ymddeoliad Cynnar, Afiechyd a Diswyddo
- Polisi Ymddeoliad Hyblyg

Dywedodd, fel rhan o'r adolygiad o bolisiau AD, fod y 3 pholisi pensiwn wedi'u diweddarau â nifer fach o newidiadau arfaethedig.

Cadarnhaodd yr ymgynghorwyd â chydweithwyr Undebau Llafur ar y polisiau diwygiedig a bod y tri undeb llafur cydnabyddedig wedi cadarnhau eu cefnogaeth mewn perthynas â'r newidiadau.

Yna amlinellodd Rheolwr y Ganolfan Gwasanaethau AD y polisiau priodol a'u newidiadau yn gryno.

Polisi Disgresiynau

Wrth adolygu'r polisi hwn, cynigir cyflwyno trefniant pensiwn Cyfraniad Gwirfoddol Ychwanegol a Rennir (SCAVC) ar gyfer aelodau CPLIL.

Bydd hyn yn cael ei roi ar waith drwy gynllun aberthu cyflog, sy'n golygu y bydd gweithwyr yn cael rhyddhad treth ac yswiriant gwladol.

Byddai'r Cyngor hefyd yn gwneud arbedion drwy lai o gyfraniadau yswiriant gwladol gan gyflogwyr

Polisi Ymddeoliad Cynnar, Ymddeol Salwch a Diswyddo

Mae'r polisi diwygiedig wedi'i ddiweddarau i adlewyrchu'r rolau sefydliadol presennol ac mae'n cryfhau'r sefyllfa mewn perthynas ag ailymgysylltu ag ymadawyr o dan rai amgylchiadau.

Polisi Ymddeoliad Hyblyg

Mae'r polisi diwygiedig yn rhoi rhagor o hyblygrwydd i weithwyr rhan-amser wneud cais am ymddeoliad hyblyg.

PENDERFYNWYD: Bod y Cyngor yn cymeradwyo:

- y Polisi Disgresiynau (Atodiad 1 i'r adroddiad)
- y Polisi Ymddeoliad Cynnar, Ymddeol Salwch a Diswyddo (yn Atodiad 2)
- y Polisi Ymddeoliad Hyblyg (Atodiad 3)

113. **ADRODDIAD BLYNYDDOL PANEL ANNIBYNNOL CYMRU AR GYDNABYDDIAETH ARIANNOL 2023/24**

Cyflwynodd y Swyddog Monitro adroddiad, a'i ddiben oedd hysbysu'r Cyngor o Adroddiad Blynyddol Panel Annibynnol Cymru ar Gydabyddiaeth Ariannol mewn perthynas â lefel ac amrediad y gydnabyddiaeth y mae'n rhaid i'r Awdurdod ei darparu i'w aelodau etholedig ar gyfer blwyddyn ddinesig 2023/24.

Eglurodd fod Penderfyniadau'r Panel ar gyfer 2023/24 i'w gweld ar dudalen 19 yr Adroddiad Blynyddol (ynghlwm fel Atodiad 1 i'r adroddiad eglurhaol).

Mae adran 153 o Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011 yn rhoi pŵer i'r Panel ei gwneud yn ofynnol i awdurdod perthnasol gydymffurfio â'r gofynion a osodir arno gan Adroddiad Blynyddol IRWP.

Cynigiodd Adroddiad Blynyddol y Panel 2023/24 rai newidiadau i'r tâl presennol a ragnodir ar gyfer aelodau etholedig ar Brif lefelau (Bwrdeistref Sirol) a Chynghorau Tref a Chymuned. Roedd y paragraffau a ganlyn yn crynhoi elfennau allweddol yr Adroddiad sy'n berthnasol i brif gynghorau.

- Cyflogau sylfaenol (i gynyddu i £17,600 – dywedodd y Swyddog Monitro mai dewis yr aelodau oedd derbyn cynnydd o'r fath ai peidio);
- Cyflogau a delir i Uwch Aelodau, Aelodau Dinesig a Llywyddol prif gynghorau (gweler paragraff 4.3.2 yr adroddiad am ragor o wybodaeth);

Cadarnhaodd y Swyddog Monitro nad oedd unrhyw newidiadau ychwanegol i'r taliadau a'r buddion a dalwyd i aelodau etholedig ac felly, roedd yr holl Benderfyniadau eraill fel y'u nodwyd yn Adroddiad 2022 i 2023, yn dal i sefyll a dylid eu cymhwyso yn 2023 i 2024, gan gynnwys y rhai sy'n cwmpasu:

- Teithio a chynhaliaeth
- Gofal a chymorth personol
- Absenoldeb salwch
- Cynorthwyyr i'r Pwyllgor Gwaith

- Cyflogau ychwanegol a threfniadau Rhannu Swydd
- Aelodau cyfetholedig.
- Cydbwyllgorau Trosolwg a Chraffu (Cyflog cadeirydd Cydbwyllgor Trosolwg a Chraffu fydd £8,800 a £4,400 i is-gadeirydd. Nid oes unrhyw newidiadau eraill)

Mae'n rhaid i'r Awdurdod weithredu penderfyniadau'r Panel yn yr adroddiad hwn o'r dyddiad a nodir yn yr Adroddiad Blynnyddol (Ebrill 2023).

Gorffennodd y Swyddog Monitro drwy ddweud y bydd y Panel yn monitro cydymffurfiaeth yr awdurdodau perthnasol â'r penderfyniadau yn ei Adroddiad Blynnyddol yn erbyn y gofynion hynny a nodir ym mharagraff 4.5.2 yr adroddiad.

PENDERFYNWYD: Bod y Cyngor yn nodi'r Adroddiad Blynnyddol ar gyfer 2023/24 ac wedi'i gymeradwyo:

- (1) Mabwysiadu Penderfyniadau perthnasol y Panel a gynhwysir yn yr Adroddiad Blynnyddol (ynghlwm fel Atodiad 1 i'r adroddiad);
- (2) Y swyddi hynny (a ddangosir yn y Rhestr Diwygiedig o Gydabyddiaeth Ariannol i Aelodau yn Atodlen 1 yn Atodiad 2) a fydd yn derbyn cyflog uwch swyddog / dinesig;
- (3) Rhestr Gydabyddiaeth ddiwygiedig yr Aelodau (Atodiad 2) ac iddi ddod i rym o 1 Ebrill 2023;
- (4) Bod Atodlen Cydnabyddiaeth Ariannol yr Aelodau yn cael ei diweddarau ag unrhyw newidiadau i swyddi uwch swyddogion / cyflog dinesig a wnaed wedyn gan y Cyngor yn ystod blwyddyn ddinesig 2023/24.

114. ADRODDIAD GWYBODAETH I'W NODI

Adroddodd y Prif Swyddog Gwasanaethau Cyfreithiol a Rheoleiddiol, Adnoddau Dynol a Pholisi Corfforaethol, ar yr Adroddiad Gwybodaeth a gyhoeddwyd ers cyfarfod diwethaf y Cyngor.

PENDERFYNWYD:

Bod y Cyngor yn cydnabod cyhoeddi'r ddogfen a restrir yn yr adroddiad.

115. I DDERBYN Y CWESTIYNAU CANLYNOL ODDI WRTH:

Cynghorydd RC Collins i'r Aelod Cabinet - Llesiant a Chenedlaethau'r Dyfodol

Croesewais y cyfle i weld y gwaith cyffrous sydd ar y gweill i adnewyddu a gwella Canolfan Chwaraeon Maesteg. A all yr Aelod Cabinet roi'r wybodaeth ddiweddaraf inni am y cynnydd i gwblhau'r cynllun?

Ymateb

Diolch am y cwestiwn ynglŷn ag adnewyddu canolfan Chwaraeon Maesteg a hefyd Llyfrgell Pencoed. Yn gyntaf, ym Maesteg, mae hwn yn brosiect cyffrous ac yn ganlyniad nifer o flynyddoedd o waith y tu ôl i'r llenni i gael mynediad at gyllid i gefnogi'r datblygiad hwn trwy arian Cyfalaf CBSP, Halo a Chwaraeon Cymru. Helpodd y ganolfan i gefnogi'r rhaglen frechu covid ac mae wedi bod yn nodi sut y gall gynyddu defnydd y ganolfan ymhellach ers llacio'r cyfyngiadau ar y sector hamdden.

Agorwyd cam cyntaf y gwaith yn swyddogol ar 1 Mawrth 2023 gan Faer Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr, y Cynghorydd Martyn Jones, Arweinydd y Cyngor, y Cynghorydd Huw David a minnau hefyd yng nghwmni aelodau lleol a wahoddwyd. Roedd y ganolfan hefyd yn dathlu ei phen-blwydd yn 40 oed ers iddi agor fel lleoliad hamdden.

Mae'r gwaith diweddaraf wedi gweld dechrau creu'r mannau ffitrwydd a lles newydd o fewn y safle a fydd yn tyfu i fod yn ardal ffitrwydd a lles newydd â 54 gorsaf sydd ddwywaith cymaint â'r gofod blaenorol. Mae'r dyluniad wedi cynnwys darpariaeth toiledau newydd gan gynnwys toiled hygyrch a system awyru newydd. Mae'r gwaith hwn wedi digwydd o fewn ardal o hen lyfrgell gyfeirio Y Llynfi y bwriedir ei symud Neuadd y Dref Maesteg. Mae'r ardal hon bellach yn cael ei defnyddio gan y cyhoedd ac yn derbyn sylwadau cadarnhaol.

Bydd cam nesaf y gwaith yn gweld ailgynllunio'r gampfa wreiddiol a llai o faint i ddod yn ardal ffitrwydd ymarferol erbyn canol mis Ebrill a'r llawr mesanîn i fod yn faes llesiant â ffocws ar amrediad o raglenni iechyd a chymunedol yn cael eu darparu i drigolion.

Bydd y gwaith hwn wedyn yn parhau drwy'r adeilad gyda'r ardaloedd newid yn cael eu hailaddurno â chyfleusterau cawod, goleuadau a lloriau newydd. Bydd hyn yn cael ei ategu gan newid i'r ddarpariaeth deuluol bresennol gan ei wneud yn ofod arddull "lleoedd newid" â gwell hygyrchedd a pharhau i ganiatáu mynediad i deuluoedd ochr yn ochr tuag at ddiwedd Mai.

Bydd camau olaf y gwaith dros y misoedd nesaf yn gweld adeiladu 2 ystafell hyblyg aml-dddefnydd mewn hen ofod swyddfa ac ardal arall ochr yn ochr â'r adran chwarae meddal flaenorol tua diwedd mis Mehefin. Bydd hyn yn caniatáu digwyddiadau partner lluosog megis hyfforddiant, cyfarfodydd a darparu cymorth wedi'i dargedu megis y Rhaglen Gofal ar y Cyd a gefnogir gan y bwrdd iechyd ymhlith eraill wrth i'r ganolfan ddatblygu amrywiaeth ehangach o wasanaethau.

Mae'r gwaith hwn hefyd wedi'i ategu gan fuddsoddiadau ynni mewn elfennau newydd o ran goleuo a lleihau ynni fel rhan o'n hymrwymiad i'r cyngor leihau'r ôl troed carbon.

Bydd cost y gwaith ar ôl ei gwblhau yn fwy na £400,000 a phan fydd wedi'i gyflawni bydd yn golygu bod dros £500,000 wedi'i fuddsoddi yn safle Maesteg yn ystod y flwyddyn ddiwethaf yn gysylltiedig ag ailddatblygu'r maes chwarae meddal a gwelliannau i'r cwrtsboncen.

Cwestiwn atodol gan y Cynghorydd RC Collins

Gyda'r cyhoeddiad diweddar gan Tennis Cymru a CBS Pen-y-bont ar Ogwr ar gyfer darparu cyrtiau tennis mewn 3 ardal o'r Fwrdeistref Sirol, a gaf i ofyn am rywfaint o sicrwydd y bydd yr Awdurdod yn mynd ar drywydd cyfleoedd ychwanegol i ddarparu rhagor o gyfleusterau a fydd yn hybu iechyd a lles unigolion ar draws ardal Pen-y-bont ar Ogwr.

Ymateb

Rydym wedi ymrwymo i fuddsoddi ar gyfer yr uchod. Bûm yng Nghanolfan Chwaraeon Maesteg yn ddiweddar gydag aelodau Ward o ardal Maesteg i weld rhywfaint o'r gwaith adnewyddu a oedd wedi'i wneud yn y Ganolfan ac yn wir a oedd yn dal i fynd rhagddo. Yn y Cabinet ddoe fe wnaethom hefyd gymeradwyo'r cynigion ar gyfer cyfleusterau tennis ym Mharc Lles Maesteg, Parc Griffin Porthcawl, ac yng Nghwm Ogwr a Heol-y-Cyw hefyd, Roedd hyn yn rhan o raglen dreigl o ran buddsoddiad ychwanegol ar gyfer cyfleusterau iechyd a lles arfaethedig ar draws y Fwrdeistref Sirol.

Ail gwestiwn atodol gan y Cynghorydd M Hughes

Mae angen arbennig am ragor o ddarpariaeth iechyd a lles yn ardaloedd cymoedd Ogwr a Garw. Beth sy'n cael ei gynnig yno i wella'r sefyllfa bresennol.

Ymateb

Mae Cynllun Corfforaethol y Cyngor sydd newydd ei gymeradwyo yn nodi buddsoddiad yn ardaloedd ein cymoedd fel blaenoriaeth allweddol i'r BCB a fydd yn cael ei wireddu. Mae Canolfan Fywyd Ogwr wedi elwa dros y blynyddoedd diwethaf o rywfaint o fuddsoddiad ac yng Nghwm Garw fe wnaethom gydleoli'r llyfrgell yng Nghanolfan Hamdden Cwm Garw a fu'n llwyddiant. Cynigiwyd cynlluniau hefyd i ddatblygu darpariaeth ieuencid yn y Ganolfan Fywyd hon, fel bod cymorth ar gael i bob grŵp oedran a phob cefndir. Roedd Llywodraeth Cymru hefyd wedi darparu cyllid ychwanegol ar gyfer cyflwyno Dechrau'n Deg ym Mlaengarw a Nant-y-moel.

Cwestiwn gan y Cynghorydd S Easterbrook i'r Arweinydd

Mae cwmnïau rheoli sy'n gweithredu ym Mhen-y-bont ar Ogwr ar gyfer trigolion ystadau tai newydd wedi bod yn cymryd ffi reoli ers nifer o flynyddoedd, ond eto wedi methu â gwneud y gwaith cynnal a chadw. Mae materion sydd wedi codi ac sydd angen eu datrys yn amrywio o oleuadau stryd, atgyweirio ffyrdd, ysgubo sbwriel dail o gyliau a chynnal a chadw ffiniau cloddiau. Nid yn unig y codir Treth y Cyngor ar breswylwyr ar yr un gyfradd â phob deiliad tŷ arall ond maent hefyd yn destun y ffi ychwanegol hon i gwmni cynnal a chadw trydydd parti, yn aml mae problemau i breswylwyr sy'n cysylltu â'r cwmnïau hyn â chysylltiadau o fewn y cwmni nad ydynt yn ymateb i e-byst, ac eto mae disgwyl o hyd i drigolion dalu'r ffi bob blwyddyn sy'n amrywio o dŷ i dŷ. A yw'r Arweinydd yn teimlo bod hyn yn dderbyniol bod tâl yn cael ei godi ddwy waith ar drigolion yn y Fwrdeistref hon am yr un gwasanaeth a gynigir gan ddau endid ar wahân, pan ymddengys nad yw'r naill na'r llall yn darparu gwasanaeth y mae trigolion yn talu amdano.

Ymateb

O ran y ffi reoli y cyfeirir ati yn eich cwestiwn. Mae'r ffioedd hyn yn berthnasol pan fydd ystâd newydd wedi'i hadeiladu a bydd y cwmni tai yn codi ffi rheoli am gynnal a chadw ardaloedd cymunedol nad ydynt o dan reolaeth y cyngor. Byddai hyn yn talu am gostau cynnal, adnewyddu ac atgyweirio'r amwynderau a'r mannau cymunedol a rennir nad yw'r cyngor lleol wedi'u mabwysiadu – mannau gwyrdd yn bennaf. Mae'r cytundeb hwn rhwng y landlord, neu ei asiant, a pherchennog y cartref. Ni fydd y gwasanaeth a ddarperir hefyd yn cael ei ddarparu gan y Cyngor yn yr ardal hon. Nid wyf yn ystyried ei bod yn dderbyniol bod preswylwyr yn talu ffi i gwmni cynnal a chadw trydydd parti ac nad yw'n derbyn gwasanaeth; fodd bynnag, nid yw'r Cyngor yn ymwneud â'r trefniant hwn a dylid delio ag unrhyw bryderon ynglŷn â hyn yn uniongyrchol â'r asiantiaid.

Mae Llywodraeth Cymru wedi galw o'r blaen am dystiolaeth ar effaith yr arfer hwn ac mae mewn trafodaethau â Llywodraeth y DU ynghylch deddfwriaeth newydd bosibl ar gyfer Cymru a Lloegr i roi'r un hawliau i rydd-ddeiliaid â lesddeiliaid i herio ffioedd rheoli a hyd yn oed orfodi newid cwmnïau. Rwyf wedi gofyn i Lywodraeth Cymru am yr wybodaeth ddiweddaraf am y cais hwn am dystiolaeth.

O ran Treth y Cyngor, gallaf gadarnhau y bydd hwn yn cael ei godi cyn gynted ag y bydd yr eiddo wedi'i gwblhau a'r tâl llawn am yr eiddo yn cael ei godi, oni bai bod rhai eithriadau yn berthnasol. Hoffwn hefyd dynnu eich sylw at y wybodaeth a gynhwyswyd yn y Cynllun Corfforaethol a gymeradwywyd yn ddiweddar sy'n dangos sut y caiff cyllideb y Cyngor ei gwario. Fel y gwyddoch, dim ond 27% o gyfanswm gwariant y

Cyngor hwn y mae Treth y Cyngor yn ei ariannu. Gan ddefnyddio cyfanswm y cyllid sydd ar gael, mae'r Cyngor yn darparu dros 800 o wasanaethau i drigolion yr ardal hon ac nid yw'r dreth gyngor yn cael ei rhannu'n ardaloedd cydrannol ar gyfer pob cartref.

Cwestiwn atodol gan S Easterbrook

Mae Llywodraeth Cymru wedi galw o'r blaen am dystiolaeth ar effaith yr arfer hwn ac mae mewn trafodaethau â Llywodraeth y DU ynghylch deddfwriaeth newydd bosibl i Gymru a Lloegr i roi'r un hawliau i rydd-ddeiliaid â deiliaid prydles herio ffioedd rheoli a hyd yn oed orfodi newid i'r cwmnïau hyn. Byddwn yn croesawu'r wybodaeth hon pan ddaw i law. Sylwaf na wnaethoch gynnwys rôl yr Awdurdod ar ddechrau'r broses gynllunio a sut y caniateir i gwmnïau rheoli godi'r ffi reoli hon o gwbl. Credaf fod yn rhaid i ddatblygwyr rhai datblygiadau newydd a ystyriwyd gan y Pwyllgor Rheoli Datblygu roi'r amod hwn o gwmnïau rheoli yn eu cynlluniau a'u cynigion, cyn iddynt gael eu cymeradwyo. Oni ddylai'r Cyngor felly fod yn caniatáu'r arfer hwn yn y lle cyntaf a rhoi'r gorau i osod yr amod hwn ar ddatblygwyr a fydd yn y pen draw yn costio ein trigolion, hynny yw math o drethu dwbl. Mae etholwyr wedi dweud wrthyf, nad ydynt yn cael llawer o'r gwasanaethau rheoli hyn y maent yn gorfod talu amdanynt. Rwy'n deall bod rhagor o ffioedd rheoli'n cael eu gosod ar feddiannydd fflat mewn cyfadeilad, oherwydd er enghraifft, cynnal a chadw ardaloedd cymunedol a rennir ac ati.

Ymateb

Mae gennym sefyllfa lle nad yw pob datblygwr yn dymuno i'r Cyngor fabwysiadu eu hardaloedd adeiladu ac nid yw hyn yn rhywbeth trwy statud y gallwn ddeddfu ar ei gyfer. Felly, ar adegau, felly, mae datblygwyr newydd bellach yn debyg iawn i fod eisiau i'r awdurdod lleol fabwysiadu ffyrdd a mannau chwarae mewn datblygiadau newydd. Fodd bynnag, mae adegau pan na fydd datblygwyr, pan fyddant yn adeiladu ystadau newydd, yn dymuno trosglwyddo'r math hwn o gyfleusterau drosodd i'r Cyngor i'w cynnal gan fod hyn yn dod ag ymrwymiad cytundeb A106 a ffi cyfalaf gohiriedig. Felly, mae rhai datblygwyr yn hytrach yn dewis gosod ffi reoli y gellir ei gosod ar feddianwyr y datblygiad. Mae preswylwyr yn ymwybodol o'r sefyllfa hon fel rhan o brynu eu heiddo a bod y ffi hon ar gyfer cynnal a chadw ystadau ac yna mater i'r preswyllydd/preswylwyr yw a fyddent yn dymuno talu'r gost hon wrth symud ymlaen, neu drefnu cynnal a chadw, er enghraifft, ardaloedd â gwair/agored, cynnal a chadw ffyrdd ac ati eu hunain. Gall y rhai sy'n derbyn hyn ffurfio Pwyllgor Rheoli (yn cynnwys trigolion ymroddedig), er mwyn iddynt gael cyfarfodydd â'r Cwmni Rheoli, er mwyn iddynt allu ffurfio perthynas â'r cwmni wrth symud ymlaen er mwyn cynllunio'r fath waith cynnal a chadw. Ychydig iawn o allu sydd gan awdurdodau lleol i atal datblygwyr rhag herio cwmnïau rheoli at y diben hwn. Nid oes gan y Pwyllgor Rheoli Datblygu unrhyw ran o gwbl yn hyn, ychwanegwyd.

Cwestiwn gan y Cyngorydd M Williams i'r Arweinydd

Mae cyffordd 36 yr M4 yn dagfa ddrwg-enwog sy'n achosi tagfeydd, yn cyfyngu ar ddatblygiad a chyffleodd buddsoddi yng ngogledd ein sir ac yn achosi diflastod i drigolion mewn cymunedau cyfagos, sy'n cael eu defnyddio fel llwybrau llygod mawr cynyddol beryglus. A allai'r Arweinydd amlinellu pa ymdrechion y mae'r awdurdod hwn wedi'u gwneud i wella cyffordd 36 a'r rhwydwaith priffyrdd cyfagos (gan gynnwys ailystyried ffordd osgoi Bryncethin a oedd unwaith yn cael ei chynnig) i liniaru'r problemau traffig unwaith ac am byth.

Ymateb

Nodir gwelliannau i Gyffordd 36 fel prosiect trafnidiaeth strategol ar gyfer Pen-y-bont ar Ogwr. Gan fod y gyffordd yn rhan o'r system cefnffyrdd mae'n dod o fewn cylch gorchwyl Llywodraeth Cymru, sydd i bob pwrpas yn berchen ar yr ased. Mae LIC wedi

comisiynu astudiaethau WelTAG (Canllawiau Arfarnu Trafnidiaeth Cymru) ar gyffyrdd traffordd yr M4 gan gynnwys y rhai ym Mhen-y-bont ar Ogwr. Fodd bynnag, yn dilyn cyhoeddi'r adroddiad diweddar gan y Panel Adolygu Ffyrdd, mae'n amlwg na fydd unrhyw welliannau i'r gyffordd i leddfu tagfeydd traffig nac i hwyluso teithio mewn car yn cael eu cefnogi gan Lywodraeth Cymru. At hynny, nid yw polisi cynllunio cenedlaethol yn ffafrio atebion trafndiaeth ceir. O ran unrhyw brosiectau adeiladu ffyrdd yn y dyfodol, nid oes unrhyw ddyraniad penodol ar gyfer ffordd osgoi newydd ym Bryncethin yn y Cynllun Datblygu Lleol presennol na'r un fydd yn ei ddilyn. Mae'n annhebygol y bydd unrhyw brosiect o'r fath yn cael caniatâd a bydd yn rhaid i unrhyw ateb i broblemau capasiti yn yr ardal fod yn seiliedig ar deithio llesol neu drafndiaeth gyhoeddus.

Cwestiwn atodol gan y Cyngorydd M Williams

O ystyried sefyllfaoedd fel symud depo Y Bont a Highways Yard i Fryncethin a Datblygiad Kenning ond yn mynd i waethgu, ynghyd â moratoriwm Llywodraeth Cymru yn mynd i atal teithio gweithredol ac ati, rydym yn awr mor bell i ffwrdd ag erioed o gael rhywfaint o fuddsoddiad difrifol wedi'i ymrwymo i'r problemau yng Nghyffordd 36, ynghyd â rhagor o dai yn cael eu cynnig yn yr ardal hon a'r ardaloedd cyfagos a fydd ond yn gwaethgu'r broblem bresennol, pa ymyriadau tactegol neu fforddiadwy y gellir eu gwneud neu sydd wedi'u hystyried, a allai helpu cymunedau fel pentref Coety a Bryncethin ac ati, i ymdopi ag effeithiau'r gyffordd hon. Hefyd, a allai'r Arweinydd gytuno i gyfarfod â'r Swyddogion perthnasol a'r aelod Cabinet ac aelodau lleol Coety a Sain Ffraid, er mwyn ystyried rhai opsiynau i wella'r sefyllfa yma i'r dyfodol.

Ymateb

Byddwn yn trefnu'r cyfarfod ag aelodau'r Ward ar y llinellau a awgrymwch. Pan wnaed y cyhoeddiad gan y Dirprwy Weinidog dros Newid yn yr Hinsawdd trefnais gyfarfod ag ef am yr adolygiad a dywedais yn glir y byddem yn dymuno i Lywodraeth Cymru ystyried ffyrdd eraill o wella Cyffordd 36 i gynnwys gwelliannau i lwybrau Teithio Llesol a chyhoeddus. coridorau blaenoriaeth trafndiaeth a byddaf yn sicrhau y gwneir gwaith dilynol ar hyn fel rhan o seilwaith cyffredinol ein rhwydwaith traffyrdd a thrafndiaeth. Byddai angen i hyn hefyd gael ei ariannu gan LIC. Byddaf yn rhoi gwybod i'r aelodau am ganlyniad hyn yn unol â hynny.

Ail gwestiwn atodol gan y Cyngorydd T Thomas

O ran gwelliannau ffyrdd yn y maes hwn, a allem gael yr wybodaeth ddiweddaraf am addasrwydd y ddarpariaeth bysiau a threnau o fewn Porth y Cymoedd ac yn y datganiad hwnnw a allai hefyd roi'r wybodaeth ddiweddaraf am Ddolen Tondy, sy'n darparu gwasanaeth bob hanner awr i ddyffryn Llynfi.

Ymateb

Mae'r diwydiant bysiau yn profi cyfnod anodd iawn ar hyn o bryd gyda Llywodraeth Cymru bellach yn gorfod darparu cyllid ychwanegol drwy'r Grant Cymorth Argyfwng Bysiau, sy'n becyn cymorth gwerth miliynau o bunnoedd. Fodd bynnag, mae'r cymorth hwn yn debygol o ddod i ben yn y misoedd nesaf. Yn wyneb hyn, byddwn yn gweithio'n agos gyda'r diwydiant er mwyn eu cefnogi wrth iddynt wneud y cyfnod pontio anodd iawn hwn. Mae'r rheswm dros y gostyngiad yn nifer y teithwyr yn deillio o'r pandemig ac yn anffodus nid yw hyn wedi gwella'n llwyr na'r incwm a gynhyrchwyd yn flaenorol cyn y pandemig. Rydym yn trafod ffyrdd o ddatrys y sefyllfa orau y gallwn, gyda First Cymru. Byddaf yn darparu ymateb i ran Dolen Tondy o'r cwestiwn, y tu allan i'r cyfarfod.

Cwestiwn gan y Cyngorydd F Bletsoe i'r Aelod Cabinet – Adfywio

Yn sgîl y cyhoeddiad diweddar y bydd Pafiliwn y Grand Porthcawl yn gweld buddsoddiad sylweddol gan y Llywodraeth Ganolog mewn "cyllid ffyniant bro" a'r gwelliannau parhaus i Neuadd y Dref Maesteg, pa ymrwymiad fydd yr aelod cabinet dros adfywio yn ei roi i holl drigolion pob cornel o'n Bwrdeistref y byddwn yn gweld ein sir gyfan yn "gweld ffyniant bro" a fydd yn sicrhau buddsoddiad llawn a theg ym mhob rhan o dreftadaeth ddiwylliannol ein Bwrdeistrefi?

Ymateb

Mae'r newyddion diweddar am gais llwyddiannus y cyngor hwn i Gronfa Ffyniant Bro Llywodraeth y DU, mewn partneriaeth ag Ymddiriedolaeth Ddiwylliannol Awen (AWEN), ar gyfer Pafiliwn y Grand, Porthcawl wedi'i groesawu gan y Cabinet, aelodau a'r cyhoedd ar draws y fwrdeistref sirol. Ni fydd buddiolwyr y buddsoddiad hwn mewn ased diwylliannol fel Pafiliwn y Grand yn gyfyngedig i Borthcawl ond bydd yn cael ei deimlo gan bobl ar draws y fwrdeistref sirol ac yn wir y rhanbarth ehangach. Mae defnyddwyr a chynulleidfaoedd o ardal ehangach yn ystyried Pafiliwn y Grand fel eu cartref creadigrwydd / diwylliannol. Mae'n rhy syml i awgrymu bod lleoliad y theatr yn pennu bod effaith buddsoddiad yn cael ei gyfyngu i'r ardal gyfagos.

Er mwyn cadw a gwella dyfodol gwasanaethau diwylliannol a chyfleoedd seiliedig ar weithgareddau yn y tymor hwy, cefnogodd y Cyngor ddatblygiad y bartneriaeth ddiwylliannol ag AWEN yn 2015. Roedd hyn am gyfnod o 20 mlynedd a cheisiodd gynnal ystod o weithgareddau diwylliannol. asedau a chyfleoedd ar adeg pan mai'r unig ddewis arall fyddai lleihau'r ddarpariaeth er mwyn cyflawni effeithlonrwydd strategaeth ariannol tymor canolog. Mae'r model partneriaeth wedi dychwelyd dros £800k o arbedion i'r cyngor ers 2015, ar yr un pryd â gwella'r ddarpariaeth ag a drosglwyddwyd yn 2015.

Mae Pafiliwn y Grand wedi'i gynnwys yn y portffolio ac mae'n cyflawni rôl strategol ar gyfer trigolion y Fwrdeistref Sirol a thu hwnt gan gynnwys anghenion ymwelwyr. Bydd yr ailddatblygiad cyffrous hwn yn arwain at fannau perfformio gwell, orielau a gofodau digwyddiadau – oll â'r hyblygrwydd i ymgorffori gweithgareddau ehangach a ffurfiau celfyddydol, ased mwy ecogyfeillgar a chynnig mwy cynhwysol a hygyrch â gwelliannau seilwaith cysylltiedig i gefnogi defnyddwyr cyfleusterau ag anghenion amrywiol.

Mae'r buddsoddiad Ffyniant Bro wedi'i sicrhau drwy broses gystadleuol a thrwy lywodraeth y DU ac mae angen dangos tystiolaeth o rôl strategol a diwylliannol yr ased. Y cyflwyniad oedd y sgôr uchaf yng Nghymru ac roedd llawer o geisiadau eraill ledled Cymru yn aflwyddiannus. Wedi'i agor ym 1932, mae Pafiliwn y Grand yn adeilad rhestredig Gradd II ac yn un o asedau diwylliannol a threftadaeth mwyaf gwerthfawr y Fwrdeistref Sirol. Bydd cyllid ffyniant bro yn sicrhau y bydd y gwaith a nodwyd ers amser maith sydd ei angen i ddiogelu ffabrig yr adeilad yn y tymor hir yn cael ei gwblhau yn ogystal â'r ychwanegiadau cyffrous a restrir uchod.

Prosiect Pafiliwn y Grand yw'r diweddaraf mewn nifer o fuddsoddiadau yn ystâd ddiwylliannol y Cyngor dros y degawd diwethaf. Yn 2014 cwblhawyd Llyfrgell Pen-y-bont ar Ogwr yng Nghanolfan Fywyd Pen-y-bont ar Ogwr, adnewyddwyd Llyfrgell y Pîl yn 2019 ac mae Llyfrgell Pencoed yn y broses o gael adnewyddiad gwerth £400K ar hyn o bryd. Yng Nglyn Llynfi mae'r Cyngor, unwaith eto gan weithio gydag Awen, bron â chwblhau'r gwaith o ailddatblygu Neuadd y Dref Maesteg, a fydd, fel Pafiliwn y Grand, o fudd i ardal ehangach y dyffryn a hefyd yn rhoi hwb i fywyd economaidd-gymdeithasol canol y dref. Mae cydleoli gwasanaethau llyfrgell o fewn asedau presennol Pontycymer a Chwm Ogwr mewn partneriaeth â Halo Leisure wedi cynnal gwasanaethau llyfrgell ar gyfer y cymunedau hyn a buddsoddiad cyfalaf wedi'i sicrhau i ddatblygu'r cyfleuster ym Mhontycymer.

Mae Awen hefyd wedi buddsoddi yn Neuadd y Gweithwyr Blaengarw ac wedi ailsefydlu rhaglen o ddigwyddiadau a chymunedol i gefnogi bywyd diwylliannol yng Nghwm Garw. Eleni gosodwyd llwyfan, sinema a chyfarpar digwyddiadau newydd i hybu gallu'r Neuadd i gefnogi'r gymuned leol, a gweithgarwch diwylliannol yn y Cwm.

Mae Parc Bryngarw yn ased diwylliannol arall sy'n gwasanaethu'r fwrdeistref sirol gyfan ac yn denu mwy na 220, 000 o ymwelwyr bob blwyddyn. Dros y tair blynedd diwethaf, mae'r parc wedi elwa o bron i £700, 000 o fuddsoddiad drwy gyfranogiad y Cyngor yn rhaglen Parc Rhanbarthol y Cymoedd Llywodraeth Cymru. Caniataodd y buddsoddiad hwn i Awen ddatblygu canolfan addysg newydd, ailddatblygu'r ganolfan ymwelwyr, gwella cyfleusterau hygyrch a gwella cyfleusterau parcio, cerdded a thoiledau. Mae'r parc bellach yn cael ei ystyried yn un o'r goreuon yn ardal De Cymru am ei gyfleusterau a'i raglen, gydag ymrwymiad i chwarae hygyrch a'r amrywiaeth o weithgareddau a digwyddiadau y mae'n eu cynnig, sy'n cynnwys teithiau cerdded darganfod, digwyddiadau adrodd straeon, arddangosfeydd, theatr awyr agored a cyngherddau.

Rydym hefyd wedi ymrwymo i weithio gyda Choleg Pen-y-bont ar Ogwr i ddod â champws addysgu a dysgu modern newydd i ganol tref Pen-y-bont ar Ogwr a fydd yn cynnwys ystafelloedd dosbarth, ystafelloedd TG, stiwdios amlbwrpas, ceginau arlwy, stiwdios recordio a dawns, gweithdai dylunio, ardaloedd perfformio a rhagor. Bydd y datblygiad hefyd yn cynnwys theatr 200 sedd yn cynnig amrediad eang o gyfleoedd ar gyfer defnydd cymunedol ac ymgysylltu, a bydd yn darparu budd mawr i economi'r nos yn y dref.

Mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo i ddatblygu Strategaeth Ddiwylliannol Genedlaethol yn ystod 2023 a bydd y Cyngor a'i bartneriaid yn awyddus i nodi unrhyw gyfleoedd a all gadw neu wella asedau a chyfleoedd lleol ymhellach.

Mae cwrpas y strategaeth ddiwylliannol yn cynnwys lleoliadau fel Pafiliwn y Grand ond hefyd gwasanaethau fel llyfrgelloedd, amgueddfeydd ac archifau. Bydd prosiect Neuadd y Dref Maesteg yn gallu cefnogi amrediad eang o weithgarwch diwylliannol yn y tymor hwy ac eto mae ganddo rôl strategol wrth gefnogi anghenion diwylliannol ein poblogaeth breswyl. Yn ogystal â chefnogi perfformiadau, bydd y ddau leoliad a nodir yn ehangu eu potensial i gefnogi grwpiau celfyddydau cymunedol a sefydliadau trydydd sector. Bydd y lleoliad ym Maesteg wedi gwneud y defnydd gorau o adnoddau drwy gydleoli llyfrgell y dref, y llyfrgell gyfeirio a gwasanaeth hanes teulu'r sir mewn un lle.

Y tu hwnt i wasanaethau llyfrgell sy'n seiliedig ar gyfleusterau bu llwyddiant o ran y gwasanaeth llyfrgell symudol Llyfrau ar Glud sy'n cefnogi'r rhai mwyaf agored i niwed gartref; gan amlygu'r potensial i gefnogi pobl mewn gwahanol ffyrdd ac mewn gwahanol leoedd. Cynyddodd mynediad digidol i adnoddau'n sylweddol hefyd yn ystod y pandemig ac nid yw'r duedd hon wedi newid o ran cyrchu llyfrau, cylchgronau a cherddoriaeth o bell. Mae cymorth penodol ar gael i gynorthwyo pobl â namau synhwyrdd hefyd a rhaglenni allgymorth sy'n cysylltu ag ysgolion a phartneriaid eraill i ymestyn cyrhaeddiad gwasanaethau. Mewn partneriaeth ag Awen byddwn yn parhau i gynorthwyo'r rhai sydd angen mynediad o bell. Bydd hefyd yn bwysig nodi dulliau arloesol o gyrraedd pobl a gwella hygyrchedd y tu hwnt i ddefnyddio asedau ffisegol yn y dyfodol hefyd.

Mae Awen hefyd bellach yn gweithredu rhaglen Theatr Ieuencid Pen-y-bont ar Ogwr yn uniongyrchol ac mae mewn sefyllfa i sicrhau bod cyfleoedd ar gael ar draws y Sir. Yn ogystal, mae'r gallu i ddatblygu mynediad at gyfleoedd mewn mannau llai traddodiadol trwy raglenni allgymorth a chyfleoedd dros dro mewn lleoliadau llai yn cael ei ddilyn yn weithredol. Enghreifftiau diweddar fyddai defnyddio dulliau rhith-wirionedd mewn cartrefi gofal, sinema dros dro mewn gwasanaethau dydd, a digwyddiadau cyfeillgar i ofalwyr, i enwi dim ond rhai.

Mae cyfrifoldeb am ein treftadaeth a'n hasedau diwylliannol yn cael ei gymryd yn wirioneddol o ddifrif. Mae Strategaeth Treftadaeth Adeiledig ar gyfer y Fwrdeistref Sirol yn cael ei pharatoi ar hyn o bryd, a'i nod yw diogelu, gwarchod a gwella treftadaeth adeiledig Sir Pen-y-bont ar Ogwr. Bydd dirprwyo Caniatâd Adeilad Rhestredig a ddyfarnwyd yn ddiweddar i'r awdurdod hwn yn cynorthwyo â nodau'r strategaeth ac effeithlonrwydd penderfynu ar geisiadau i hwyluso diogelu a gwella sicrwydd a hyder perchnogion adeiladau hanesyddol. Yn y Fwrdeistref Sirol, mae 374 o Adeiladau Rhestredig, 60 o Henebion Rhestredig, 16 o Ardaloedd Cadwraeth, 6 o Barciau a Gerddi Hanesyddol a 2 Dirwedd o Eithriadol. / Diddordeb Hanesyddol Arbennig. Mae prosiect ar y gweill ar hyn o bryd yng Ngwaith Haearn Bedford, sy'n cynnwys clirio llystyfiant sylweddol, atgyweirio gwaith maen a gwaith iechyd a diogelwch i hwyluso ei ailagor i'r cyhoedd, a ariennir gan CBS Pen-y-bont ar Ogwr, â'r bwriad o sefydlu cytundeb partneriaeth treftadaeth posibl â Cadw ar gyfer gwaith cynnal a chadw yn y dyfodol. .

Ar wahân i'r ddarpariaeth gwasanaethau diwylliannol ffurfiol, mae ffyrdd eraill sy'n cael eu gweithredu a'u harchwilio i gefnogi treftadaeth ddiwylliannol Pen-y-bont ar Ogwr gan gynnwys llwybr Treftadaeth ar gyfer Tref Pen-y-bont ar Ogwr, gan ddwyn ynghyd hanes a phwyntiau o ddiddordeb ar hyd llwybr tywys. Mae cymorth parhaus hefyd yn cael ei ddarparu i Gwt 9, i symud ymlaen â gwaith dichonoldeb ar gyfer y safle, cynnal digwyddiadau ac archwilio cyfleoedd ariannu gyda Cadw i warchod y safle a phaentiadau.

Yn gynharach eleni fe wnaethom gomisiynu cyfres o arolygon o eglwysi a chapeli gwag ar draws ein tri chwm i ddiweddarau arolwg blaenorol o gapeli 2014. Mae hyn â'r bwriad o gwblhau asesiad o'u cymeriad hanesyddol a phensaernïol, a gwerth diwylliannol ochr yn ochr â nodi cyllid posibl, cymorth ac arfer gorau ar gyfer trosi posibl i ddefnyddiau newydd.

Y gobaith yw y bydd hyn yn rhoi sicrwydd i'r aelodau bod buddsoddi ym mhob rhan o dreftadaeth ddiwylliannol ein Bwrdeistref Sirol yn broses barhaus ac yn cael ei cheisio a'i chyflawni'n barhaus.

Cwestiwn atodol gan y Cynghorydd F Bletsoe

Mae nifer o drydydd partïon fel Ymddiriedolaeth Arwen, Cadw, Halo a Choleg Pen-y-bont ar Ogwr yn gwneud gwaith gwych yn darparu treftadaeth ddiwylliannol a chyfleoedd hamdden yn y Fwrdeistref Sirol. Gan fod Pen-y-bont ar Ogwr yn adnabyddus am gynhyrchu rhai bandiau a deuawdau gwych fel Bullet for my Valentine, Funeral for a Friend, Sex Clone Utopia, Dave and Griff a Those Damn Crows ymhlith eraill, a gaf i ofyn pa gymorth mae i CBSP (ac nid y 3^{ydd} partïon a grybwyllir uchod) yn ei roi, ac wedi'i roi, i gefnogi'r sîn gerddoriaeth gynyddol ym Mhen-y-bont ar Ogwr fel rhan o gyrhaeddiad diwylliannol a threftadaeth.

Ymateb

Rhoddir ymateb manwl i'r cwestiwn hwn i aelodau y tu allan i'r cyfarfod. Ychwanegodd yr Arweinydd fod Ymddiriedolaeth Ddiwylliannol Arwen wedi'i chreu gan CBS Pen-y-bont ar Ogwr a dim ond oherwydd y cymorth blynyddol y mae'r awdurdod lleol yn ei ddarparu drwy drefniant partneriaeth y gall gefnogi sefydliadau sy'n darparu celfyddydau a diwylliant ledled y Fwrdeistref Sirol. O ran canol y dref, buom yn allweddol wrth sicrhau Cheapside ar gyfer Campws Coleg newydd a fydd yn gallu cynnwys digwyddiadau celfyddydol a diwylliannol yn y dyfodol.

Ail gwestiwn atodol gan y Cynghorydd M Lewis

O ran Etifeddiaeth Ddiwylliannol y Fwrdeistref, pa mor llwyddiannus oedd y dathliadau diweddar o ben-blwydd tri canmlwyddiant geni Dr. Richard Price, Llangeinwyr, y bu i mi ei golli yn anffodus oherwydd salwch.

Ymateb

Roedd hwn yn achlysur boddhaol iawn lle cafwyd cyfranogaeth gan Arwen, Cyngor Cymuned Cwm Garw a Chymdeithas Richard Price a darlledwr y BBC Huw Edwards sy'n hanu o Gwm Garw. Dadorchuddiodd blac glas yn Llundain lle'r oedd Dr. Price yn byw ac yn y lleoliad hwn cafwyd presenoldeb ardderchog ar gyfer Dr. Price oherwydd ei ddylanwad ar y chwyldro yn Ffrainc ac America. Roedd hyn yn cynnwys disgyblion o Flaengarw a fynychodd yno i ddatlu treftadaeth ryfeddol y cymoedd.

116. RHYBUDD O GYNNIG A GYNIGIWDYD GAN Y CYNGHORYDD JANE GEBBIE AC A EILIWDYD GAN Y CYNGHORYDD ALEX WILLIAMS

Cafwyd cyflwyniadau llafar gan yr aelodau uchod yn eu tro, yn amlinellu eu rhesymau dros gefnogi'r Rhybudd canlynol o Gynnig:-

“CYNNIG AR GYFLOG LLYWODRAETH LEOL I'R CYNGOR: CODI CYFLOG PRIODOL WEDI'I ARIANNU'N LLAWN I WEITHWYR Y CYNGOR A GWEITHWYR YSGOLION

Mae'r cyngor hwn yn nodi:

- Mae llywodraeth leol wedi dioddef toriadau cyllid llywodraeth ganolog o fwy na 50% ers 2010. Rhwng 2010 a 2020, collodd cynghorau 60c o bob £1 maen nhw wedi'i dderbyn gan lywodraeth ganolog San Steffan.
- Mae ymchwil newydd gan UNSAIN wedi dangos bod cynghorau ar draws Cymru, Lloegr a'r Alban yn wynebu diffyg cyllid cyfunol o £3bn erbyn y flwyddyn ariannol 2023/24 a bwlch ariannu cronol o £5bn erbyn 2024/25.
- Ar lefel leol, mae Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr wedi gwneud cyfanswm o bron i £73m o arbedion ers 2010 / 2011. Mae hyn yn cynrychioli bron i 23% o gyllideb refeniw net cyfredol y Cyngor
- Arweiniodd cynghorau'r ffordd mewn ymdrechion yn erbyn pandemig Covid-19, gan ddarparu amrediad enfawr o wasanaethau a chymorth i'n cymunedau. Mae llywodraeth leol wedi dangos yn fwy nac erioed pa mor anhepgor ydyw. Ond mae Covid wedi arwain at gynnydd aruthrol mewn gwariant a cholli incwm, ac wrth inni ddod allan o'r pandemig, mae angen llawer rhagor o gymorth ar awdurdodau lleol ac ysgolion gan San Steffan. Ni wnaeth cyhoeddiadau ariannu diweddar gan Lywodraeth San Steffan yn ymwneud ag ysgolion ddim i helpu.
- Cadwodd gweithwyr cyngor ac ysgolion ein cymunedau'n ddiogel drwy'r pandemig, gan roi eu hunain mewn perygl sylweddol yn aml wrth iddynt weithio i ddiogelu iechyd y cyhoedd, darparu tai o safon, sicrhau bod ein plant yn parhau i gael eu haddysgu, a gofalu am bobl hŷn a bregus. Ers 2010, mae gweithlu llywodraeth leol wedi dioddef blynyddoedd o gyfyngiadau cyflog â mwyafrif y pwyntiau cyflog yn colli o leiaf 25 y cant o'u gwerth ers hynny. 2009/10. Mae staff bellach yn wynebu'r argyfwng costau byw gwaethaf mewn cenhedlaeth, a chwyddiant yn taro 10% a llawer yn gorfod gwneud dewisiadau amhosib rhwng bwyd, gwres, a hanfodion eraill. Mae hon yn sefyllfa ofnadwy i unrhyw un gael ei hun ynddi.

- Ar yr un pryd, mae gweithwyr wedi profi llwythi gwaith cynyddol ac ansicrwydd swyddi parhaus. Ledled y DU, mae 900,000 o swyddi wedi'u colli mewn llywodraeth leol ers mis Mehefin 2010 – gostyngiad o fwy na 30 y cant. Gellir dadlau bod llywodraeth leol wedi'i tharo gan golledion swyddi mwy difrifol nac unrhyw ran arall o'r sector cyhoeddus.
- Mae effaith anghymesur wedi bod ar fenywod, gyda menywod yn cyfrif am fwy na thri chwarter y gweithlu llywodraeth leol.
- Mae ymchwil diweddar yn dangos pe bai Llywodraeth San Steffan yn ariannu hawliad cyflog 2023 yr undebau'n llawn, byddai tua hanner yr arian yn cael ei adennill diolch i referiw treth uwch, llai o wariant ar fudd-daliadau a chredydau treth, a rhagor o wariant gan ddefnyddwyr yn yr economi leol.

Mae'r cyngor hwn yn credu:

1. Mae ein gweithwyr yn archarwyr gwasanaeth cyhoeddus. Maent yn cadw ein cymunedau yn lân ac yn ddiogel, yn gofalu am y rhai mewn angen ac yn cadw ein trefi a'n dinasoedd i redeg.
2. Heb broffesiynoldeb ac ymroddiad ein staff, ni fyddai modd darparu gwasanaethau'r cyngor y mae ein trigolion yn dibynnu arnynt.
3. Mae gweithwyr llywodraeth leol yn haeddu codiad cyflog cywir mewn termau real. Mae angen i Lywodraeth San Steffan gymryd cyfrifoldeb ac ariannu'r cynnydd hwn yn llawn; ni ddylai roi'r baich ar awdurdodau lleol y mae eu cyllid yn dal i ysgwyddo'r pwysau ar wasanaethau yn sgil pandemig Covid-19.

Mae'r cyngor hwn yn penderfynu:

- A. Cefnogi'r hawliad cyflog a gyflwynwyd gan UNSAIN, GMB ac Unite ar ran gweithwyr y cyngor ac ysgolion, am gynydd mewn RPI + 2%
- B. Galw ar Gymdeithas Llywodraeth Leol **a Chymdeithas Llywodraeth Leol Cymru** i gyflwyno sylwadau brys i lywodraeth ganolog i ariannu hawliad cyflog yr NJC.
- C. Ysgrifennu at y Canghellor a'r Ysgrifennydd Gwladol i alw am godiad cyflog i weithwyr llywodraeth leol i gael ei ariannu gan arian newydd gan lywodraeth ganolog.
- D. Cyfarfod â chynrychiolwyr undebau lleol yr NJC i gyfleu cefnogaeth i'r hawliad cyflog ac ystyried ffyrdd ymarferol y gall y cyngor gefnogi'r ymgyrch.
- E. Annog holl weithwyr llywodraeth leol i ymuno ag undeb.

Roedd y Cyngor yn unfrydol o blaid y Rhybudd o Gynnig hwn, yn amodol ar ychwanegu pwynt B yn union uchod (a ddangosir mewn print trwm), a gytunwyd yn unfrydol hefyd.

117. EITEMAU BRYD

Dim.

Daeth y cyfarfod i ben am 18:10

BRIDGEND COUNTY BOROUGH COUNCIL

REPORT TO COUNCIL

12 APRIL 2023

REPORT OF THE CHIEF EXECUTIVE

THE WELL-BEING PLAN FOR CWM TAF MORGANNWG

1. Purpose of report

- 1.1 The purpose of this report is to seek approval from Bridgend County Borough Council (BCBC) of the Well-being Plan for Cwm Taf Morgannwg Public Services Board.

2. Connection to corporate well-being objectives/other corporate priorities

- 2.1 This report assists in the achievement of the following corporate well-being objectives under the **Well-being of Future Generations (Wales) Act 2015**:
- **Supporting a successful sustainable economy** – taking steps to make the county borough a great place to do business, for people to live, work, study and visit, and to ensure that our schools are focussed on raising the skills, qualifications and ambitions for all people in the county borough.
 - **Helping people and communities to be more healthy and resilient** - taking steps to reduce or prevent people from becoming vulnerable or dependent on the Council and its services. Supporting individuals and communities to build resilience, and enable them to develop solutions to have active, healthy and independent lives.
 - **Smarter use of resources** – ensure that all resources (financial, physical, ecological, human and technological) are used as effectively and efficiently as possible and support the creation of resources throughout the community that can help to deliver the Council's well-being objectives.

3. Background

- 3.1 The Well-being of Future Generations (Wales) Act 2015 ("the Act") gives a legally binding common purpose to improve the economic, social, environmental and cultural well-being of their area by contributing to the achievement of the 7 national well-being goals.
- 3.2 The Act places a well-being duty on specified public bodies including local authorities, local health boards, fire and rescue services and Natural Resources Wales to act jointly via Public Services Boards (PSBs).
- 3.3 PSBs are required to:
- assess the state of economic, social, environmental and cultural well-being in their areas (the Well-being Assessment)
 - use that Assessment to set local well-being objectives (the Well-being Plan)

- act together to meet those objectives.

- 3.4 Changes to the health board footprint created the Cwm Taf Morgannwg University Health Board covering Rhondda Cynon Taf, Merthyr Tydfil and Bridgend local authority areas. It was agreed that the two PSBs covering that area should merge to become a single PSB to reduce duplication and enable more effective joint working to improve well-being for people in the area.
- 3.5 As a foundation for this change, the Well-being Assessment was prepared to cover the Cwm Taf Morgannwg area and was done in close collaboration with the Regional Partnership Board in the development of their Population Needs Assessment. The Well-being Assessment was published in April 2022 and is available on the PSB webpages: <https://www.bridgend.gov.uk/my-council/bridgend-public-services-board/assessments-of-well-being/>
- 3.6 Following publication of the Well-being Plan, Cwm Taf and Bridgend PSBs will merge to form Cwm Taf Morgannwg Public Services Board.

4. Current situation/proposal

- 4.1 The Well-being Plan has been approved by the shadow Cwm Taf Public Services Board at its meeting on 28th February 2023.

The well-being plan

- 4.2 The overarching theme of the Well-being Plan is 'A More Equal Cwm Taf Morgannwg' that drives every aspect of the Public Services Board's work. The Well-being Assessment told us that the communities in Bridgend, Merthyr Tydfil and Rhondda Cynon Taf have a lot to be proud about. However, not all communities have fair access to opportunities and face different challenges that impact on well-being.
- 4.3 The Well-being Plan attached as **Appendix 1** has two objectives:
- Healthy local neighbourhoods - A Cwm Taf Morgannwg where our communities are inclusive and feel cohesive and people feel safe, supported and valued
 - Sustainable and resilient local neighbourhoods - A Cwm Taf Morgannwg where we understand and respond to the risk of climate change to our communities. To do this we must value, manage and enjoy our green and blue spaces responsibly
- 4.4 The emphasis of the plan is very much about having a regional framework but focusing on the small geographical areas that are neighbourhoods. Our Well-being Assessment and our experience through the Covid-19 pandemic has shown us how proud local people are of their communities and how important local communities are to their well-being.
- 4.5 As set out in the Act, how we work is equally important as what we focus on. The Well-being Plan makes five commitments for the way the single PSB will work and these will be the core principles for the PSB that will guide and challenge activity throughout the PSB structure:
- Involvement and citizen voice will shape the design and delivery of the plan. We will maximise opportunities for working in a more inclusive and co-productive way by working with Coproduction Network for Wales.

- PSB organisations are rooted in their communities. Through their size and reach, they can contribute to our local area in many ways beyond delivering services. We will maximise our contribution to improving well-being through using our assets to support communities through procurement, reducing our carbon footprint and as big employers of local people.
- Establishing a regional governance at the PSB that drives local delivery (based on need and improving equity) and campaigns at a national level on behalf of our communities.
- Improving intelligence across the region, agencies and partnerships so that we recognise and build on the many strengths of the area and understand the causes behind the challenges we face.
- We will keep our eye on the future by using systems thinking and focusing on outcomes so that we act in a way that will make sustainable improvements to well-being for future generations.

Collaboration and Engagement

- 4.6 The Well-being Plan has been developed jointly by the two PSBs and in collaboration with partnerships and networks across the Cwm Taf Morgannwg area. Along with the Well-being Assessment that informed the plan it is a product of two years activity by the two PSBs.
- 4.7 The final draft plan was subject to a 12 week public consultation until 10 February 2023. Consultation methods included:
 - Online survey
 - Group workshops, online presentation and 'jamboard's
 - Attending events, community spaces, forums and engagement opportunities
 - Statutory consultees and internal colleagues
 - Via PSB partners' media and internal networks
 - Linking back to those responding to the Well-being Assessment consultation and engagement.
 - A Health Impact Assessment through two workshops
 - BCBC Member Information Session
- 4.8 These mechanisms enabled some really good and detailed conversations about what well-being means and how the PSB can act to improve well-being across all four aspects – economic, environmental, social and cultural. These conversations have informed the development and refining of the final plan.
- 4.9 The online survey part of the consultation received 238 respondents
 - 88% agreed with the overarching theme – A fairer Cwm Taf Morgannwg
 - 86% agreed with the PSB Commitments
 - Objective One
 - 86% agreed – Findings from the Well-being Assessment are accurate
 - 90% agreed – These are the right things to focus on
 - 85% agreed – This is the right aim
 - Objective Two
 - 83% agreed – Findings from the Well-being Assessment are accurate
 - 87% agreed – These are the right things to focus on

- 79% agreed – This is the right aim
- 121 people provided emails to be involved in future engagement with the PSB

4.10 In addition to the Public Services Board collectively approving their well-being plan, the six statutory partners must also approve the plan for publication. The statutory partners are:

- Bridgend County Borough Council,
- Rhondda Cynon Taf County Borough Council
- Merthyr Tydfil County Borough Council
- South Wales Fire and Rescue Services
- Cwm Taf Morgannwg University Health Board
- Natural Resources Wales.

5. Effect upon policy framework and procedure rules

5.1 The Council is a statutory partner for the PSB which is obliged to publish and deliver the Well-being Plan. Partnership working forms part of the policy framework. Once approved by the Council and other statutory members of the PSB, the plan becomes part of the Council's policy framework.

6. Equality Act 2010 implications

6.1 A full Equality Impact Assessment has been carried out as part of the development and consultation of the draft Well-being Plan. The full EIA considers the impact of the strategy, policy or proposal on the nine protected characteristics, the Socio-economic Duty and the use of the Welsh Language.

6.2 The outcome of this EIA is to continue with the policy or proposal in its current form as no negative impacts have been identified. The information gathered through the EIA has been taken into consideration in the preparation of the final plan and will inform delivery of the Well-being Plan and future engagement by the PSB. The full EIA is attached as **Appendix 2**.

7. Well-being of Future Generations (Wales) Act 2015 implications

7.1 The well-being goals identified in the Act were considered in the preparation of this report. It is considered that there will be no significant or unacceptable impacts upon the achievement of well-being goals/objectives as a result of this report.

7.2 The Well-being Plan is prepared in line with the statutory guidance for PSBs. It sets out the well-being objectives and outcomes for the PSB and how the PSB will work towards the national well-being goals.

8. Financial implications

8.1 There are no direct financial implications from this report.

8.2 The PSB currently receives funding from Welsh Government to support collaboration in line with the ways of working in the Well-being of Future Generations Act. This is provided to the regional PSB to work together with partners and partnerships.

8.3 The PSB does not have an operational budget. Bridgend County Borough Council provides officer support for Bridgend PSB.

9. Recommendation

9.1 It is recommended that Council approves the Well-being Plan attached as **Appendix 1** for Cwm Taf Morgannwg Public Services Board.

Mark Shephard
CHIEF EXECUTIVE
April 2023

Contact officer: Helen Hammond
PSB Officer

Telephone: (01656) 643383

Address Civic Offices, Angel Street, Bridgend, CF31 4WB

Email: helen.hammond@bridgend.gov.uk

Background documents: None

This page is intentionally left blank

A More Equal Cwm Taf Morgannwg

2023 | 2028

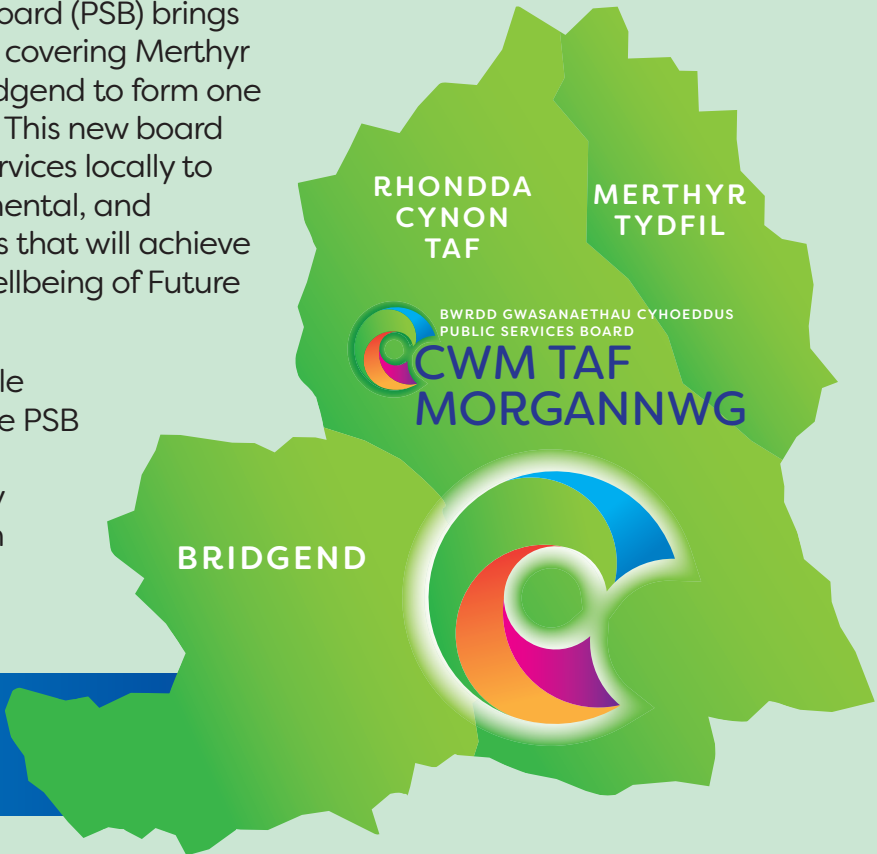

OUR WELL-BEING PLAN
A More Equal Cwm Taf Morgannwg

Cwm Taf Morgannwg Public Services Board (PSB) brings together the previous PSBs in Cwm Taf, covering Merthyr Tydfil and Rhondda Cynon Taf, and Bridgend to form one PSB for the Cwm Taf Morgannwg area. This new board comprises public bodies, who deliver services locally to improve the social, economic, environmental, and cultural well-being by setting objectives that will achieve the Well-being Goals outlined in the Wellbeing of Future Generations 2015 Wales Act.

We must do this by using the sustainable development principle which means the PSB needs to make sure that when making decisions they consider the impact they could have on people living their lives in Wales in the future.

We use the following five ways of working from the Act to help us to do this:

LONG TERM

PREVENTION

INTEGRATION

COLLABORATION

INVOLVEMENT

OUR WELL-BEING PLAN
A More Equal Cwm Taf Morgannwg

Over 450,000 people live in the Cwm Taf Morgannwg Area. Well-being is about quality of life, and how that is connected to the environment, the economy, the services we need and the culture we share. Many things have shaped our communities and our well-being—such as industrial heritage, the landscape and shared interests in sport and the arts, giving a rich history and future opportunity. These can be considered as social, economic, environmental, and cultural factors.

Our **Well-being Assessment** provides the evidence base for this Well-being Plan, the data and information gathered has been used alongside what local communities and people have told us about life in Bridgend, Merthyr Tydfil, and Rhondda Cynon Taf.

The overarching theme of our Well-being Plan is **‘A More Equal Cwm Taf Morgannwg’** and that drives every aspect of the Public Services Board’s work.

Our Well-being Assessment told us that the communities in Bridgend, Merthyr Tydfil and Rhondda Cynon Taf have a lot to be proud about. However, not all communities have fair access to opportunities and face different challenges that impact on well-being. We have learned from our Well-being Assessment to identify how we will work together locally to tackle these inequalities in relation to our lifestyles, our communities, and our environment to improve the well-being for people living here now and building towards a fair future.

This draft plan sets out how we will work together to achieve this.

Page 55
How we developed the Plan

To develop our Well-being Plan we used findings from the Well-being Assessment, messages from the engagement and consultation, worked with PSBs and their wider networks and stakeholders at a series of workshops to develop the objectives and draft plan, benefited from support and formal feedback from the Future Generations Commissioner and reflected on our own experience of delivering the previous Well-being Plans.

The Well-being Assessment was a real collaboration of PSB members, partners, and stakeholders from across the Cwm Taf Morgannwg area and wider to bring together data and information to provide a picture of the state of well-being in the area. There was a Community Assessment Action Group that steered the work, with engagement and data sub-groups that included specialists from across our partner agencies and partnerships. The published Assessment and a series of summary sheets are available [here](#).

A report on our engagement and consultation as part of the Well-being Assessment, published [here](#), shows the wide range of conversations

about well-being with diverse communities. We worked with the Regional Partnership Board that helped facilitate conversations and acted as a critical friend to ensure the outcomes were utilised. We met people in their own spaces, in community centres, in town centres, shops and bus stations. Through the Hackathons we used music, poetry, drama, and art as a way of drawing out and reflecting on experiences.

The Our Futures Festival workshop reflected on the findings of the Well-being Assessment and considered where the PSB can make the most difference. Our Stakeholder Conference reflected on our past performance and ways of working. The Three horizons workshop led by Natural Resources Wales helped us to picture the future we want and how the PSB can work together to get there. We have considered how the Objectives of the Well-being Plan relate to the plans of our partners and partnerships to see how shared outcomes can help us to integrate better.

Future Voices

Throughout the Well-being Assessment and the development of the Well-being Plan we have committed to improving our engagement and making co-production part of our culture. In the development of this Well-being Plan we built on the earlier engagement for the Assessment, going back to those groups, networks, and places to check that the Well-being Objectives and our analysis was right. Through this process we have been supported by the Co-production Network for Wales and will work with them through the life of the plan to develop our approach and skills to make sure community voices really shape and influence the way we work.

To underpin the delivery of our plan we will be focusing on developing our understanding of how local neighbourhoods work and how the environment and climate change impacts on well-being. Our Assessment tells us this will not be the same for everyone so we will develop how

we work with different population groups to see where there is inequality.

We will bring together a network of engagement across our partners and partnerships to improve collaboration and share good practice to support delivery of this plan.

We will build on our work through the previous plans and have a long running programme through the life of this Plan to bring in the voice of our future generations – local children and young people, to make sure they act as our conscience so that we have the courage and ambition for our work to secure the future they want.

Our assessment recognised the rich local culture of our area. We will maximise our opportunities such as the Eisteddfod Genedlaethol and other festivals and events to celebrate our Welsh language and the culture, language, and customs of our diverse communities.

Working Differently

The PSB membership, partnerships and networks bring together a wide range of organisations and groups. In working together on our objectives in this Well-being Plan, each will be able to make a different contribution. In all our activities we are guided by the ways of working in the Well-being of Future Generations Act

Specifically, for the achievement of the plan, PSB partners make the following commitments

Involvement and citizen voice will shape the design and delivery of the plan. We will maximise opportunities for working in a more inclusive and co-productive way by working with Coproduction Network for Wales.

PSB organisations are rooted in their communities. Through their size and reach, they can contribute to our local area in many ways beyond delivering services. We will maximise our contribution to improving well-being through using our assets to support communities through procurement, reducing our carbon footprint and as big employers of local people,

Establishing a regional governance at the PSB that drives local delivery (based on need and improving equity) and campaigns at a national level on behalf of our communities.

Improving intelligence across the region, agencies, and partnerships so that we recognise and build on the many strengths of the area and understand the causes behind the challenges we face.

We will keep our eye on the future by using systems thinking and focusing on outcomes so that we act in a way that will make sustainable improvements to well-being for future generations.

Objective One

Healthy local neighbourhoods

A Cwm Taf Morgannwg where our communities are inclusive and feel cohesive and people feel safe, supported, and valued. Our Well-being Assessment told us that we want:

To feel Connected:
During lockdown our local communities came together with voluntary organisations and partners to make sure that everyone had the support they needed. We are proud of our culture and heritage and our strong local communities, but we know that loneliness can affect anyone, and young people said they felt disconnected. We know that taking part in our community is good for our mental health, and there are great local activities and opportunities but some people, including those with disabilities, feel excluded and cost and transport can be a barrier.

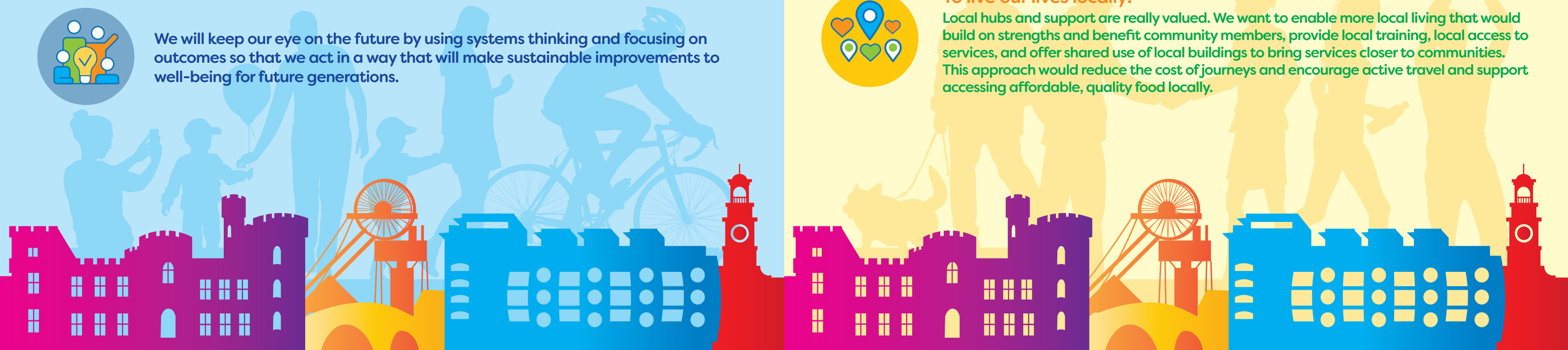
Healthy places:
There are great opportunities to keep fit and healthy in our community, but physical activity rates are low, we have high levels of diabetes and obesity, and people in more deprived neighbourhoods are less likely to make use of the green and blue spaces around us. Having safe local spaces and affordable opportunities to be active is important, including play for children and young people. Having access to healthy food locally is also important.

To feel and be safe:
Cwm Taf Morgannwg is a safe place to live with good work being done to tackle crime and anti-social behaviour, but we know that some people feel unsafe in some spaces or at certain times. Recent figures also show an increase in reports of hate crime and domestic abuse. We recognise the impact this can have and want to create communities where everyone feels safe and has a sense of belonging.

To live our lives locally:
Local hubs and support are really valued. We want to enable more local living that would build on strengths and benefit community members, provide local training, local access to services, and offer shared use of local buildings to bring services closer to communities. This approach would reduce the cost of journeys and encourage active travel and support accessing affordable, quality food locally.

By working together on this objective, we will:

Support communities to be inclusive so that:

- more people say they feel connected;
- fewer people say they feel lonely; and
- there is a range of community activities for everyone in the language of their choice.

Promote healthier lifestyles in our communities so that:

- more people are active;
- fewer people, particularly children, are obese; and
- there are more opportunities to be active locally and affordably.

Work with communities to build a sense of belonging so that:

- more people report feeling safe in their local area;
- fewer people experience anti-social behaviour; and
- there are opportunities to act together to tackle problems when they occur

Help people to access to support, services and opportunities in their local neighbourhood so that:

- more people use active travel;
- fewer people face long / costly journeys to access services; and
- there are community buildings for everyone to access and use.

We believe working in this way will also positively contribute to the seven national Well-being goals:

A prosperous Wales	Reducing the reliance on costly transport to live locally and having access to low cost or no cost opportunities to come together in the local area. Supporting our town centres
A resilient Wales	Reducing our carbon footprint by being able to access the services we need by walking or using active travel.
A healthier Wales	By promoting healthier lifestyles and enabling access to local opportunities to be active and come together.
A more equal Wales	By understanding the barriers that some people face in feeling connected to their communities
A Wales of cohesive communities	Helping everyone feel safe in their local area by acting on substance misuse and domestic violence
A Wales of vibrant culture & thriving Welsh Language	By enabling everyone to have access to a range of activities and opportunities to take part in our rich local culture of sports, music, arts and language.
A globally responsible Wales	By working to make sure that everyone who comes to the area has a warm welcome and the support they need.

Who can help Us? – Our key links for delivery

- Regional Community Cohesion Officers and community cohesion networks including Black Asian and Minority Ethnic and LGBTQI+
- Community Safety Partnership, Area Planning Board for Substance Misuse, Regional Safeguarding Board and engagement networks and groups
- VAWDASV Steering Group (violence against women, domestic abuse and sexual violence)
- Public Health Wales Healthy Weight, Healthy Wales Programme
- Regional Partnership Board
- RIC (Regional Innovation Communication) Hub Cwm Taf Morgannwg University Health Board
- Regional Social Prescribing Steering Group
- Play sufficiency groups and sports development teams
- Local Development Plans
- Workforce well-being
- Local Authority Elected Members and Town and Community Councillors
- Community hubs, organisations, and neighbourhood networks

Page 58
Objective Two
Sustainable and resilient local neighbourhoods

Cwm Taf Morgannwg where we understand and respond to the risk of climate change to our communities. To do this we must value, manage and enjoy our green and blue spaces responsibly. Our Well-being Assessment told us that we want:

To protect and enjoy our natural green and blue spaces responsibly:
We love green and blue spaces around us but we could be managing and using them better for a wide range of benefits such as climate adaption, physical exercise, coming together or just being outside. When we do use them, and in all the things we do and the decisions we make, we want to make sure that we're not doing anything that could negatively impact on the spaces around us. We need a healthy ecosystem for water and food however many of our local species of plants, animals and insects are in decline.

To increase opportunities for active travel and using public transport:
We find that travelling for work, shopping, appointments, and socialising can be costly and difficult without a car. Where more of the services, businesses, and activities we use are in our local neighbourhoods, we can use active travel like walking and cycling to get to them which can improve our health and reduce the number of journeys that rely on vehicles.

To reduce carbon use and waste:
At present, we are using our resources in an unsustainable way, and this is contributing to the climate and nature emergencies. We already have good rates of recycling but there is more we must do to reduce the amount of waste we produce. There are good examples of how we are reducing carbon and we must all support plans to become carbon neutral. We all have a role to play in global climate mitigation: reducing our consumption and waste and energy use to create a cleaner, greener Cwm Taf Morgannwg.

To tackle Climate Change and its impact:
We are already seeing the impact of Climate Change in our communities. Many residents have experienced devastating flooding and we are also seeing rising temperatures in the summer. Wales has declared both Climate and Nature emergencies and we know that extreme weather has greater impact in areas with a lower income. Climate adaptation is needed to make our most vulnerable communities resilient. We must change how we use and manage our urban and natural spaces to help us respond to climate change and the risks it poses.

By working together on this objective, we will:

Improve, use, enjoy and protect our natural local spaces so that we see:

- more local, accessible green and blue spaces;
- fewer incidents of pollution and fly tipping; and
- more resilient, healthier ecosystems and natural environment in our local area, including our rivers and hillsides.

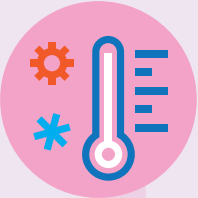
Support communities by increasing opportunities for more active travel in their daily lives so that we see:

- more of the things we need and use being nearby;
- fewer journeys being undertaken by car; and
- an improvement in air quality and health.

Understand how we can all use resources more sustainably so that we see:

- more re-use and recycling of a range of materials;
- reduced energy consumption; and
- improved management of our land and coastline to reduce carbon emissions and increase carbon capture.

Work with communities identify opportunities for Climate Change mitigation and adaptation and understand potential risks from climate change so that we see:

- more awareness, knowledge and skills across communities;
- fewer people, communities, and properties at risk; and
- increased confidence in our ability to respond to future challenges

We believe working in this way will also positively contribute to the seven national Well-being goals:

A prosperous Wales	Reducing negative impacts on our local spaces to create a healthy eco-system
A resilient Wales	By understanding how we can use resources more sustainably
A healthier Wales	Promoting use of green and blue spaces for physical activity and active travel for healthier lifestyles
A more equal Wales	By recognising the limitations on some communities and improving accessibility, knowledge, and skills
A Wales of cohesive communities	By improving awareness, knowledge, and skills across communities in terms of climate change and active travel options
A Wales of vibrant culture & thriving Welsh Language	By improving accessibility to green and blue heritage spaces
A globally responsible Wales	Making a change across communities to use what we have responsibly

Who can help Us? – Our key links for delivery

- RCT Climate Action Network
 - VAMT green spaces network
 - RCT Neighbourhood networks
 - Biodiversity Action Plans
 - Bridgend Green Network
 - City Deal partners
 - A local climate change risk assessment
- Cwm Taf Nature Network
 - Public Health Wales Healthy Weight, Healthy Wales
 - Play sufficiency groups and sports development teams
 - Economic Partnerships
 - Valleys Regional Park
 - Transport for Wales

How will we deliver the plan?

We will make sure the priorities and steps in our Wellbeing Plan are delivered through:

- Strong leadership – PSB will collectively lead the delivery of this plan, with a nominated lead for each of the priorities. The new regional PSB for the Cwm Taf Morgannwg area will give a refreshed drive for improving well-being in our communities and also influencing at regional and national level.
 - Good governance – delivery will be coordinated through a small core delivery structure led by PSB members that will provide regular reports on progress.
 - Accountability – A new regional PSB scrutiny committee, including elected members, will provide democratic accountability through reviewing progress on delivery of the well-being plan and providing advice and support to the PSB.
 - Joint resources – Different partners are able to bring different contributions to delivery of the well-being plan. This will include aligning resources across PSB members and making best use of partnership and external funding sources, either directly or through partners.
- Delivery plans-that will be developed for each priority and will include targets, responsibilities, timescales and measures for progress.
 - Collective commitment to delivering the plan - The wellbeing objectives, priorities and steps in this plan will be reflected in the individual corporate and business plans of PSB members and link to the priorities of key strategic partnerships.
 - Community and stakeholder involvement – for each objective our plan highlights how we will work with different stakeholders at a community level. Community and stakeholder involvement. will be embedded in all our steps and action plans.
 - Links to key strategic partnerships – through having common outcomes and working jointly through existing mechanisms to avoid duplication and add value to joint work on improving well-being in our communities
 - Sharing intelligence – building our common understanding of well-being in our area by sharing information and working together to analyse what this means for our future communities.

Page 60
How our objectives link together

- Using our green and blue spaces and having a healthy local ecosystem enables us to live healthy lives in our local communities and make healthy lifestyle choices
- Using active travel helps us to be more physically active and have closer day to day contact with other people in our communities.
- Coming together to enjoy our natural spaces helps us to feel more connected and secure in our communities.
 - By responding to the challenges of climate change we can prevent damaging impacts on our health and come together as communities to be more resilient to future challenges.
 - Thinking more widely about how we use our community assets will help us to reduce our carbon footprint.

How will we know if we are successful?

We have chosen a small number of quality-of-life outcomes for each of our Well-being Objectives. We will use qualitative and quantitative information to evidence our impact on these well-being outcomes in our area. Our delivery plans will include specific steps, outputs, outcomes, and time-bound performance measures that we will use to evaluate progress.

At the end of each year, we will publish an annual report.

A Reflection of our Public Services Board Journey

Collaboration:

Collaborative working enables the growth of networks and knowledge. It has allowed us to reach more diverse groups that help to inform our plans and assessments. It is also through collaborative working that we have learned new methods for engagement and communication. Some examples of this are:

- We have been able to share expertise, learning and collaborate through working with the Regional Partnership Board and supported by the Community Action Group in the development of the Well-being Assessment and Population Needs Assessment.
- Bringing in wider partners, such as Lloyds Bank Foundation who are working in Merthyr Tydfil to build positive relationships with residents, service commissioners, third sector, charities, private sector, and community groups. This work will focus on children and young people's mental health.
- Working across our partner networks and partnerships such a Community Safety Partnership, Area Planning Board for Substance Misuse and and VAWDASV (Violence against Women, Domestic Abuse and Sexual Violence) Steering Group has given a better understanding of well-being such as the white ribbon campaign against domestic violence, providing advice and support on keeping safe and providing training such as the far-right extremism training through the regional community cohesion officer
- Sharing resources such as the nature and well-being web pages where links to partners opportunities and materials help everyone enjoy using our natural spaces and learn more about nature.

OUR WELL-BEING PLAN

A More Equal Cwm Taf Morgannwg

Integration:

As we come together as a regional Public Services Board integration is critical to the way we work going forward as it helps to ensure we increase productivity and reduce duplication. As shown in the annual reports linked above, we have worked with many partners on approaches and plans with successful outcomes:

- Working together to understand shared challenges such as the project with CLES on procurement to see where we spend our money and how more of that can be with local businesses.
- Having a common commitment, such as working towards the real living wage brings organisations together as employers
- Being together to share thoughts and ideas in our series of workshops at the Waterton Centre, Orbit Centre Merthyr Tydfil, Fire Service Headquarters and Bridgend College for the Our Futures Festival
- We have a good foundation through our networks and sub boards such as the Assets Sub Board and Workforce Well-being Sub boards in Bridgend.
- Benefiting from learning from other areas such as Project Dewi with the Co-production network for Wales where we are sharing experiences and ideas across a number of PSBs who want to build in co-production into their culture whilst working as regional PSBs

Involvement:

Our commitment to improve how we involve our communities in our work will continue because we know the importance of hearing the voices of local communities and service users. We have benefited from the skills of our partners to guide and lead on some of the involvement activity as they provide a new perspective and understanding of our diverse communities and a wider network of connections.

Some examples of involvement are:

- We have had young people design and lead their own engagement through the mind our futures – snakes and ladders project which has focused on the mental health impact from lockdown.
- Using different forms of media in the Hackathons with the Regional Partnership Board where service users and providers came together using craft, song, spoken word, drama, poetry, and illustrations to bring out what is important to their well-being.
- Making sure we have less heard voices by working with people who use mental health services, adults with a learning disability, carers, veterans, victims of domestic violence, drug users, and children and young people.
- Having conversations with people where they are – town centres, community halls, shops, life centres, bus stations, parks, Viva fest with people with a learning disability, college canteens, community hubs

OUR WELL-BEING PLAN

A More Equal Cwm Taf Morgannwg

Long term:

Partners are increasingly aware through policy development and collaborative approaches to tackling some of our sustained challenges that long term thinking is vital in the planning and delivery of services and the conversations we have with our communities. This has been developed over the life of the first plan, and here are some examples of how we have adopted long-term thinking in our work:

- Carrying out a 'Three Horizons' session with Natural Resources Wales to consider the Cwm Taf Morgannwg of safe, resilient, healthy communities that meet the challenges of life in 2030'. This allowed us to think about how we need to change, and how we must work and do things differently.
- Working with Public Health Wales on their System Change work linked to the Healthier Wales programme, which includes creating healthy environments and active travel. An integrated approach to this work also recognises how this contributes to improving our health and social care system in the long term.
- Young people from across the region told us what they wanted to see in their futures and told us what needs to change to get there.
- Improving green spaces across the region through our Green Networks and 'prescribing' them to communities as ways of promoting good physical and mental health in future generations
- Circular Economic Innovation Communities have helped PSB partners work towards reducing waste

Prevention:

By taking a preventative approach to delivering services and working with our workforce, we have enabled an increased understanding among the workforce of their own well-being and lifestyle choices and developed services to prevent some of our most vulnerable residents from experiencing further risk factors. This has been achieved by:

- Delivering the CHOICE project, which offers advice and support to vulnerable women in our communities to access long-acting reversible contraception (LARC). The programme has been expanded to include a CHOICE street-based service, supporting homeless clients. As of the 31 January 2023, the project has supported 1,121 clients.
- Developing the Vulnerability Profile work, led by Cwm Taf Morgannwg University Health Board, which is nearing completion. This work focuses on supporting the sharing of characteristics between the Health Board and Rhondda Cynon Taf County Borough Council pilot area, to recognise the socio-economic and health barriers that a child and their families face in having the best start in life. The project has informed planning of school places, helped with supporting child vaccination and health screening.
- PSB are partners learning from each other on how to support staff with Mental health issues and promote healthy lifestyle choices.

Taking this learning forward

During the development of the Well-being Plan and the establishment of the new regional PSB, members of both boards have met and reflected on the things that are important to them to keep from the previous plans and from the previous PSBs in terms of ways of working. We have valued coming together to learn from each other, share approaches and have collaborative conversation. We have trusted relationships to build on that meant that we could respond during covid, cutting through bureaucracy to respond to community need.

We recognised that communities have solutions, and we want to work towards a future where the community trusts and works closely with the PSB. We have benefited from the expertise and strengths of all kinds of partners across all areas of the delivery of the well-being plans. Through the PSB our professional networks are important and valuable. We also recognise that there are challenges in balancing the longer-term preventative focus with short-term organisational demands.

Keep in Touch

We will always welcome contact from anyone interested in improving well-being in the Cwm Taf Morgannwg area. There are lots of different ways to get involved. You can find out more about PSBs and a link to our contact details [here](#)

Full Equality Impact Assessment (EIA) form

Appendix 2

Page 63

This document is a multi-purpose tool ensuring the appropriate steps are taken to comply with the [Public Sector Equality Duty](#) Equality Impact Assessment legislation and to demonstrate that we have shown due regard to the need to reduce inequalities of outcome resulting from socio-economic disadvantage when taking strategic decisions under the [Socio-economic Duty](#). It also ensures consideration of the [Welsh Language Standards](#). [Click here to access more information and guidance to help you complete this EIA.](#)

- This assessment should be carried out **before your policy or proposal commences but after your engagement or consultation activities**.
- Your EIA screening form should have informed your consultation or engagement activities.
- If you are undertaking a full public consultation as part of your policy or proposal this form should be completed after the consultation has concluded.
- The results of your consultation and engagement activities will have helped you to gain a better understanding of the needs of those who may be impacted by the policy or proposal.
- **All sections and all questions require a response and must not be left blank even if they are ‘not applicable’.**

Name of project, policy, function, service or proposal being assessed:	Public Services Board Well-being Plan
Brief description and aim of policy or proposal:	The well-being plan is a strategic plan for the Cwm Taf Morgannwg area for the Public Services Board made up of key local partners including local authorities, Cwm Taf Morgannwg Health Board, Natural Resources Wales, South Wales Fire and Rescue and other invited partners.
Who is responsible for delivery of the policy or proposal?	Cwm Taf Morgannwg Public Services Board
Date EIA screening completed:	270223

Evidence

Record of other consultation/engagement with people from equality groups, people who represent these groups, staff who work with groups, including any sessions run as part of a public consultation.

Group or persons consulted	Date/venue and number of people	Feedback/areas of concern raised	Action Points
Online consultation	The online survey had a total of 238 responses. It was held for 12 weeks closing on 10 th February 2023.	Where there were comments made in addition to the set questions, these related mainly to the whole population. A few comments related to age and disability. They noted that older people were more likely to feel fear of crime and also feel isolated and lonely. Older people would	These points are reflected in the well-being plan and have informed how the PSB see the interrelatedness of the objectives. The full findings in the engagement report will be published and also used to inform the development of the delivery plans.

Group or persons consulted	Date/venue and number of people	Feedback/areas of concern raised	Action Points
	Respondent by equality group Disability - 10.13% informed that they are disabled. 13.22% preferred not to disclose their disability status Nationality - over half the respondents identifying as Welsh (52.19%). The next highest category is British with 26.75%. All other nationalities had a less than 10% response rate; English (6.58%), Scottish (0.44%), Northern Irish (0.44%), Other (3.07%). A total of 24 people (10.53%) chose not to disclose their nationality. Religion - Within the survey responses the majority of people had no religion (46.46%), and just over a third of respondents were Christian (34.96%). A total of 4.41% of people that responded were followers of other religions such as; Buddhist (0.88%), Hindu (0.44%), Muslim (0.88%), Other (2.21%). Both Jewish	like to see more seats and resting places in outdoor spaces and recognise that upgraded outdoor spaces provide opportunities for all ages to enjoy. People with a mental health condition needed more opportunities to reduce isolation and join in with activities locally. It was noted that in responding to access requirements for disabled people that consideration be given to 'hidden' disabilities. Opportunities for play for children was felt to be important and that improved and upgrade facilities would encourage more physical activity. A few respondents also stated that a stronger sense of belonging and community needs to be created to help them feel safe and happier.	

Group or persons consulted	Date/venue and number of people	Feedback/areas of concern raised	Action Points
	and Sikh categories had zero respondents. 14.16% chose not to disclose whether they had a religion or Belief that they follow and 12 people chose to skip the question. Gender - Of the 229 people that chose to answer the diversity question on gender, 51.97% were female, and 38.43% were male. This shows a 13.54% difference in male and female representation. 0.87% of respondents selected that they would describe their gender in another way, such as Nonbinary and 8.73% preferred not to say. Sexual Orientation - Over three quarters of respondents selected their sexual orientation as Heterosexual/straight (77.73%). 1.75% were gay men, 0.44% were gay women, 1.75% were Bisexual and 2.18% selected the 'Other'		

Group or persons consulted	Date/venue and number of people	Feedback/areas of concern raised	Action Points
	category which totals the LGBTQI+ community representation as 6.12%. 16.16% of respondents preferred not to say. Marital Status - Within the survey over half of the respondents were married (51.09%), 11.79% were partnered, 10.48% were single, 6.55% were divorced, 0.44% were in a civil partnership, and 5.24% were widowed. Of the 229 respondents, 14.41% preferred to not disclose their marital status. Welsh Language - Respondents of the survey were also asked about their Welsh language capabilities, of the 238 people, 15 chose to skip the questions on speaking, reading and writing Welsh. 40.36% of the respondents could not write in Welsh, 45.87% could not read Welsh and 57.99% could not speak any Welsh. Only % could speak and write		

Group or persons consulted	Date/venue and number of people	Feedback/areas of concern raised	Action Points
	Welsh fluently, with 3.7% able to read fluently in Welsh. However, just under half, 45.5%, could speak a little Welsh.		
Bridgend Community Cohesion and Equality Forum	Discussions at the meeting 6 th December 2022 on the well-being assessment and well-being plan development and an exercise using a 'Jamboard' to capture thoughts on the elements of the draft plan. 10 people were at the meeting and the consultation draft and link to the online survey was shared to all members.	Discussions highlighted the importance of feeling safe in communities and in local spaces.	The objective 'Health local Neighbourhoods' includes taking action in communities to address safety issues and work with people to help them to feel safe in their local area.
Health Impact Assessment	Two meetings were held to assess the draft well-being plan against the wider determinants of health, with a particular focus on equality, and how people of different equality characteristics are affected differently. 2 nd February – Bryngarw County Park – focused on Sustainable and Resilient	Full reports on the key findings are available. Some of the findings are listed below: • Reducing transport emissions and the impact this has on health (e.g. poor air quality) • There is strong motivation and engagement from the community on climate change e.g., volunteering • Community and voluntary groups provide key interventions	These findings are reflected in the well-being plan. The detail in the engagement report will inform the development of the delivery plans.

Group or persons consulted	Date/venue and number of people	Feedback/areas of concern raised	Action Points
	Local Neighbourhoods – 16 participants 9th February – Focused on Healthy Local Neighbourhoods – 10 participants	/ support via social prescribing can have a positive impact on mental and physical health • access to debt support can be integrated into other service delivery which will positively impact their stress levels and mental health • Through work settings, support can be given to parents, families • All PSB partners giving the same messages on health and wellbeing • Accessibility should consider more than just language, as there are many other factors such as geography, groups and disabilities. • People with no fixed abode fall further from access to support • In relation to safety in the area it was identified that females do not feel safe in both natural and built environments. • Increasing knowledge and bringing in different perceptions of safety could help with addressing fear of crime. • Also another item to consider is whether the anti-social behavior can be resolved or lessened through providing a sense of	

Group or persons consulted	Date/venue and number of people	Feedback/areas of concern raised	Action Points
		belonging in communities and in school, and should include things for diverse students also. • The health literacy and service information should be accessible to all across numerous platforms to allow it to reach as many members of the community as possible	
Members workshop	A hybrid members session was held on 30th January 2023, that all CTM PSB members were invited to attend to give their feedback and pose any queries with the draft well-being plan. There were 21 members in attendance for the meeting, two in person and the rest via teams.	Overall the comments were positive and members felt that the objectives were the right ones to focus on. Comments mainly related to the whole population. Having services in the local neighbourhood is important to access for disabled people and enables active travel. Centralising of services goes against this.	
Consultation tables	A series of consultation opportunities were held jointly with the community safety partnership at the following locations • Bridgend Bus Station • Bridgend College • Pyle Life Centre • Noddfa Community Centre • Sarn Library	Results fed into the online survey	

Group or persons consulted	Date/venue and number of people	Feedback/areas of concern raised	Action Points
	A printed survey was completed and the results fed into the online survey. Leaflets promoting the online survey were also distributed at these locations.		
Mental Health Hackathon	A 'Hackathon' event took place on 14th October and a 'Well-being Walk' session on the 12th October. Attendees included: • Substance misuse service involvement group • Mental health service users' group • Relevant professionals	Reports on key findings are available. 1. Integration needs to be defined and understood. 2. Services need to work together to meet the needs of the whole person 3. Stigmas need to be challenged through improved education, understanding and acceptance 4. Equity of provision and improved accessibility for everyone (everyone is a service user at some point in their life) 5. Communities (of interest and place) play an important role in improving and supporting mental health. More work needs to be done to support and recognise the preventative role our communities play. Responses need to include: • Building up community connections and support. • We need to reframe the conversation around mental health - people, including professionals,	The plan recognises that having access to opportunities to socialise and come together in the community and in local spaces is important for maintaining good mental health and this is a part of the objective 'Health Local Neighbourhoods'.

Group or persons consulted	Date/venue and number of people	Feedback/areas of concern raised	Action Points
		need to have permission and time and space to look after their mental health before they reach crisis point • More representation from female than males in the engagement (observation) • Mental health can impact anyone, particularly during anxious periods like the pandemic – there needs to be a variety of support options and services available to help people at any stage of their mental health journey • Integration to help the person rather than passing between services without receiving any support • Routes to access support: self – referral, GP	
Carers Hackathon	Hackathon event took place on the 18th November and a community engagement session on 23rd November. Involving • Unpaid carers • Relevant professionals	Reports on key findings are available. Below are some of the issues raised: • Better, more proactive identification with caring responsibilities, and knowing what is there to signpost them to services • Services need to be better coordinated, with the needs of the carer at the centre. • Need to improve communication and information sharing, people need to understand what they need to do for appointments or to access services. This includes ESL, sign language and easy read (videos).	The well-being plan recognises that not everyone feels connected and loneliness can affect anyone. This workshop reinforced that this is particularly an issue for carers and that they need to be involved in further work.

Group or persons consulted	Date/venue and number of people	Feedback/areas of concern raised	Action Points
		- Improved wider community awareness, as the community can play a key role in supporting carers and cared for. - Being able to meet other carers via carer support groups was reported to be a lifeline for many, they described it as an escaped and thoroughly enjoyed attending the sessions. - More support needed for young people who have a caring role to ensure the done miss out on education and social opportunities.	
Older People Hackathon	Hackathon event took place 4th November. Community engagement tea dance took place 2nd November. Involving - Older people - Unpaid carers - Relevant professionals	Report on key findings is available. 1. Face to face support is very important 2. Accessible and inclusive support in the community that could be multi-generational is needed 3. Support to attend groups and build confidence is vital 4. Digital exclusion is a real barrier 5. The need for accessible housing to support independent living is really important 6. If there's help available take it – break down the stigma with asking for help	Opportunities to be involved in local community activities and access to local support in community locations is included in the objective 'Health Local Neighbourhoods'.

Group or persons consulted	Date/venue and number of people	Feedback/areas of concern raised	Action Points
Accessibility Hackathon	Event took place on the 11th November. The event included people with physical disabilities, including people living with hearing loss	Report on key finding is available. 1. Accessibility of information is vital to break down barriers for people including ensuring online information is up to date and easy to understand 2. Transport /accessible parking remains a barrier for many to access their communities 3. Communications needs of individuals needs to be properly considered including accessibility and cultural considerations for BSL users 4. Services and organisations need to value coproduction and the use of the creative arts to engage with people bringing the community together. 5. Awareness raising, training and skills is needed at different levels to meet accessibility needs of different groups 6. Wherever possible people with lived experience should deliver training 7. People with lived experience should be involved at all stages of change rather than services being created by people who aren't living that experience	These key points will inform our delivery of the plan in relation to co-production and communication.

Group or persons consulted	Date/venue and number of people	Feedback/areas of concern raised	Action Points
Co-producing Co-production event	Event took place on 29 th September. Professionals People with live experience	Report on session available. The purpose was to agree a definition for a co-production charter to be implemented across the region. The definition agreed is: “Co-production positively transforms relationships between those who provide and receive services across Cwm Taf Morgannwg, by valuing lived experience and sharing power to influence and embed meaningful change.”	The event has developed a definition of co-production that will support the work of the PSB on that commitment.
Climate Slam	Event took place on 2 nd December with members of People First in Cwm Taf and Bridgend. Adults with learning disabilities	Report on event available. The groups were split into three groups and each group moved around the three activities planned for the session covering: • Small changes we could make against themes and making a pledge • Homes for the future • Improving understanding on environmental impact (good v bad)	This was a good example of involving people with learning disabilities to explore all aspects of well-being. The messages will support the development of the delivery plans and further engagement on climate change.
Snakes and Ladders – the Other Pandemic – Young People Project	This is a National Lottery’s ‘Mind our Futures’ campaign in Merthyr Tydfil. The project is led by Safer Merthyr Tydfil and the Merthyr Tydfil Borough Wide Youth Forum (MTBWYF).	Full write up of event available. Key themes were: • Dim cymorth yn y cymuned (no support in the community) • Dim cymorth meddygwyl yn ysgol (no mental health support in school)	The PSB has made a particular commitment to co-production and improving the way we engage. Working with children and young people is a particular priority as they are our future generations and further work is planned to bring the voices of children and young

Group or persons consulted	Date/venue and number of people	Feedback/areas of concern raised	Action Points
		• Ysgol a cyfryngau cymdeithasol (school and social media) • School / Ysgol • Exams • Bullying • Social media • “Fake friends” • Parental separation • Caring responsibilities • Family issues • ACEs • Self esteem • Trying to “fit in” • Body image • Not enough support and guidance for the future • Talking to new people • Worrying over older family members	people through to the delivery of the well-being plan.
The Talking Shop	A shop front space in Merthyr Tydfil town centre. In partnership with Omidaze Productions and The Democracy Box, this is a safe space where people can come to talk about democracy but also to talk about things that are important to them...and a free cup of tea! Attended 4 sessions over the month of December to chat	Full write up of sessions conversations available. Tenancy, suitable accommodation, and support to find permanent residence were recurring themes, alongside really negative experiences of private landlords. Not having these is undermining any sense of well-being and making it hard to see and plan for a future.	This was a good model of engagement that can inform further work of the PSB to improve the way we involve increasingly diverse communities in a very open way.

Group or persons consulted	Date/venue and number of people	Feedback/areas of concern raised	Action Points
	and meet people and talk about their well-being and other issues.		
Cwm Taf Joint Overview and Scrutiny Committee	Committee made up of elected members from RCT and MT CBCs, lay members and other partner organisations	Broad support for the plan, members were happy with the objectives and overall statement in the Plan. A need for better collaboration between partners and impact of each objective and areas of work on the other was highlighted. Community involvement was also seen as a priority.	Community involvement and co-production are included as a specific commitment for the PSB

If you undertook a full public consultation please enter the details and a summary of the findings here:	Statutory 12 week consultation was undertaken involving an online consultation and also discussions with stakeholders and members of the public through meetings and workshops and attending public events and awareness sessions. Engagement mechanisms included • Online survey • Group workshops • Online presentation and ‘jamboard’ • Attending events, community spaces, forums and engagement opportunities • Statutory consultees and internal colleagues • Presentations and tools for partners to use • Health Impact Assessment workshops The online consultation had 238 respondents • 88% agreed – A fairer Cwm Taf Morgannwg as the overarching aim. • 86% agreed – PSB Commitments • <u>Objective One</u> • 86% agreed – Findings from the Well-being Assessment are accurate • 90% agreed – These are the right things to focus on • 85% agreed – This is the right aim • <u>Objective Two</u> • 83% agreed – Findings from the Well-being Assessment are accurate
---	--

- 87% agreed – These are the right things to focus on
- 79% agreed – This is the right aim
- 121 people provided emails to be involved in future engagement with the PSB

Please list any existing documents, reports, evidence from previous engagement, previous EIAs, service user information etc. which have been used to inform this assessment.

The evidence base for the well-being plan is from the PSBs Wellbeing Assessment, previous annual reports,

If you have identified any data gaps then you **MUST** undertake more consultation/engagement/research.

Assessment of Impact

It is important that you record the mitigating actions you will take when developing your final policy or proposal. Record here what measures or changes you will introduce to the policy or proposal in the final draft which could:

- Reduce or remove any unlawful or negative impact or disadvantage;
- Improve equality of opportunity;
- Introduce positive change;
- Reduce inequalities of outcome resulting from socio-economic disadvantage;
- Provide opportunities for people to use the Welsh Language;
- Ensure that the Welsh Language is treated no less favourably than the English Language.

Protected characteristics

Based on the data you have analysed, and the results of consultation or engagement, consider what the potential impact will be upon people with protected characteristics (negative or positive). Include any examples of how the policy or proposal helps to promote equality. If you do identify any adverse impact you **must seek legal advice as to whether, based on the evidence provided, an adverse impact is or is potentially discriminatory, and identify steps to mitigate any adverse impact – these actions will need to be included in your action plan.**

	What are the impacts of your policy or proposal? Please place an X in the relevant box			Why have you come to this decision? Please provide an explanation and any supporting evidence.	Considerations to mitigate negative impact(s) and/or secure positive impact(s)
	Positive impact(s)	Negative impact(s)	No impact		

Gender	x			The well-being plan has an overarching aim for A more Equal Cwm Taf Morgannwg. This applies to all equality groups. The well-being assessment noted an increase in domestic violence and wants to work to ensure people feel safe.	In engagement and through monitoring and evaluation the PSB will continue to judge its impact on people with protected characteristics.
Disability	x			The well-being plan has an overarching aim for A more Equal Cwm Taf Morgannwg. This applies to all equality groups The plan notes that disabled people can feel excluded from community activities and young people can feel disconnected from their community. The plan wants to ensure that everyone feels connected to their community. The assessment noted that hate crime has increased and will act to ensure everyone feels safe. The regional partnership board area plan will specifically address issues related to health and social care services for their priority groups including people with a disability and continue to explore through joint engagement events.	As above
Race	x			The well-being plan has an overarching aim for A more Equal Cwm Taf Morgannwg. This applies to all equality groups. The assessment noted that hate	As above

				crime has increased and will act to ensure everyone feels safe.	
Religion and belief	x			The well-being plan has an overarching aim for A more Equal Cwm Taf Morgannwg. This applies to all equality groups. The assessment noted that hate crime has increased and will act to ensure everyone feels safe.	As above
Sexual Orientation	x			The well-being plan has an overarching aim for A more Equal Cwm Taf Morgannwg. This applies to all equality groups. The assessment noted that hate crime has increased and will act to ensure everyone feels safe.	As above
Age	x			The well-being plan has an overarching aim for A more Equal Cwm Taf Morgannwg. This applies to all equality groups. Young people told us they can feel disconnected from their community and the plan wants to work so that everyone feels connected.	As above
Pregnancy & Maternity	x			The well-being plan has an overarching aim for A more Equal Cwm Taf Morgannwg. This applies to all equality groups. The plan notes the importance of play for children.	As above
Transgender	x			The well-being plan has an overarching aim for A more Equal Cwm Taf Morgannwg. This applies to all equality groups.	As above

				The assessment noted that hate crime has increased and will act to ensure everyone feels safe.	
Marriage and Civil partnership	x			The well-being plan has an overarching aim for A more Equal Cwm Taf Morgannwg. This applies to all equality groups.	As above

Socio-economic impact

Does the evidence gathered suggest that your policy or proposal will have a disproportionate impact on people living in socio-economic disadvantage? This could include communities of place or communities of interest (i.e., where stakeholders, service users, staff, representative bodies, etc. are grouped together because of specific characteristics or where they live).

	What are the impacts of your policy or proposal? Please place an X in the relevant box			Why have you come to this decision? Please provide an explanation and any supporting evidence.	Considerations to mitigate negative impact(s) and/or secure positive impact(s)
	Positive impact(s)	Negative impact(s)	No impact		
Socio-economic disadvantage	x			The wellbeing assessment on which the plan is based highlights the communities within our area that are more deprived. The plan highlights challenges to the cost of transport and proposes more access to services and opportunities through active travel and more locally. It recognises the importance of have low cost or no cost social opportunities. Having access to affordable healthy food locally is also an aspect of the plan. In the longer term the impact of climate	The plan commits PSB members to work together on these objectives to add value to the contributions of individual organisations. The plan includes some outcomes against each objective and will develop delivery plans that will set out specific actions, timetable and resources to ensure the plan is delivered. In engagement and through monitoring and evaluation the PSB will continue to judge its impact on people with socio-economic disadvantage.

change is anticipated to have a greater impact on more deprived communities where there is lower community resilience to the impact such as flooding or extreme weather. This plan includes a focus on understanding and adapting to the impact of climate change so that the effect on communities is reduced.

The use of green spaces in a local area offers a free opportunity to take more exercise. The plan includes promoting and improving access to these spaces.

The plan includes reducing anti-social behaviour, particularly in our town centres which make the more attractive and viable to maintain and extend employment opportunities there. The plan addresses the wider determinants of health and includes measures to promote healthy lifestyles including exercise, access to healthy food, social activity and access to natural spaces. These measures can reduce ill health such as diabetes, dementia, mental health and obesity which can impact on the ability to be in employment and maintain an income. The plan includes reducing energy use and

				recycling and reuse of materials that can impact on cost of living. The plan also recognises that as Anchor organisations PSB members are big employers in the area and will act together to maximise our contribution to improving well-being in the area through our workforce.	
--	--	--	--	---	--

Welsh language

Consider how your policy or proposal ensures that you are working in line with the requirements of the Welsh Language Standards (Welsh Language Measure (Wales) 2011), to ensure the Welsh Language is not treated less favourably than the English Language, and that every opportunity is taken to promote the Welsh Language (beyond providing services bilingually) and increase opportunities to use and learn the language in the community.

	What are the impacts of your policy or proposal for persons to use the Welsh language and in treating the Welsh language less favourably than the English language? Please place an X in the relevant box			Why have you come to this decision? Please provide an explanation and any supporting evidence.	Record of mitigation in order to: secure positive or more positive effects avoid adverse effects or secure less adverse effects
	Positive impact(s)	Negative impact(s)	No impact		
Will the policy or proposal impact on opportunities for people to use the Welsh language	x			The plan commits to people having access to a range of community activities in the language of their choice. The plan will use welsh language events and opportunities such as the Eisteddfod to involve Welsh speakers in all aspects of delivery of the plan so that language choice is considered in delivery.	In engagement and through monitoring and evaluation the PSB will continue to judge its impact on Welsh language.

Will the policy or proposal treat the Welsh language no less favourably than the English language	x			The PSB is committed to adhering to good practice in the use of Welsh no less favourably than English. Ensuring we have Welsh speakers involved in our work and as part of our engagement will help to ensure we are taking language choice into consideration in the way the PSB works.	
---	---	--	--	--	--

Wider impact

Cumulative impact

What is the cumulative impact of this policy or proposal on different protected groups when considering other key decisions affecting these groups made by the organisation? (You may need to discuss this with your Service Head or Cabinet Member to consider more widely if this proposal will affect certain groups more adversely because of other decisions the organisation is making, eg, financial impact/poverty, withdrawal of multiple services and whether this is disadvantaging the same groups, eg, disabled people, older people, single parents (who are mainly women), etc)

The Well-being of Future Generations Act directs PSBs to consider the Economic, Social, Environmental and Cultural Well-being of the area and develop a well-being plan to improve well-being. The cumulative impact is to improve well-being and work together across organisations and with communities to understand impacts on different groups and where there could be unintended consequences.

Public Sector Equality Duty

The Public Sector Equality Duty consists of a general equality duty and specific duties, which help authorities to meet the general duty.

The aim of the general equality duty is to integrate considerations of the advancement of equality into the day-to-day business of public authorities. In summary, those subject to the equality duty, must in the exercise of their functions, have due regard to the need to:

- Eliminate unlawful discrimination, harassment and victimisation and other conduct that is prohibited by the Act.
- Advance equality of opportunity between people who share a characteristic and those who don't
- Foster good relations between people who share a characteristic and those who don't

How does this policy or proposal demonstrate you have given due regard to the general equality duty?

The overarching aim of the plan is to have a more Equal Cwm Taf Morgannwg. I includes measures to have more cohesive communities, promote safety and reduce anti-social behaviour and reduce crime and disorder, including hate crime so that our communities are safe places for everyone. In the development of the plan we have worked with a range of different people with different equality groups to understand what well-being means to them, so that this can influence the objectives in the plan and how it is delivered. We know from our assessment that some people, such as disabled people and young people do not always feel connected to their communities and the plan includes measures to reduce loneliness and foster a sense of belonging in communities. Through the delivery of the commitments in the Plan we intend to improve opportunities for inclusion overall, through our evaluation methods (sense checking against the Equality Duty), our work with the RPB and their focus on groups with protected characteristics, and through our engagement networks

Procurement and partnerships

The Public Sector Equality Duty (PSED) requires all public authorities to consider the needs of protected characteristics when designing and delivering public services, including where this is done in partnership with other organisations or through procurement of services. The Welsh Language Standards also require all public authorities to consider the effects of any policy decision, or change in service delivery, on the Welsh language, which includes any work done in partnership or by third parties. We must also ensure we consider the Socio-economic Duty when planning major procurement and commissioning decisions to consider how such arrangements can reduce inequalities of outcome caused by socio-economic disadvantage.

Will this policy or proposal be carried out wholly or partly by contractors or partners?

	Please place an X in the relevant box:
Yes	The Public Service board is a partnership of which the local authority is a partner alongside other public bodies such as the local health board, fire and rescue services and Natural Resources Wales.

If yes what steps will you take to comply with the General Equality Duty, Welsh Language Legislation and the Socio-Economic Duty in regard to procurement and/or partnerships?

	Steps taken to ensure compliance:
General Equality Duty	Public sector members on the board are subject to these duties and the PSB is committed to working in line with these duties also. Undertaking an Equality Impact Assessment on the well-being plan is part of that commitment and the well-being assessment considered the well-being of people with protected characteristics.

Welsh Language legislation	Public sector members on the board are subject to these duties and the PSB is committed to working in line with these duties also. Publication by the PSB will be bilingual and language choice considered as part of public engagement.
Socio-economic duty	Public sector members on the board are subject to these duties and the PSB is committed to working in line with these duties also. Improving community involvement and our approach to co-production will help to ensure that issues affecting less affluent communities are brought into our understanding of well-being in our communities.

Record of recommendation and decision

What is the recommendation for the policy or proposal based on assessment of impact on protected characteristics, Welsh Language and socio-economic impact?

If you chose to continue with the policy or proposal in its current form even though negative impacts have been identified a full justification should be provided and actions should be identified with the aim to reduce negative impacts.

	Please place an X in the relevant box	Please explain fully the reasons for this judgement.
Continue with the policy or proposal in its current form as no negative impacts have been identified	x	The well-being plan has been developed to have a positive impact on well-being for everyone. Our engagement and evaluation will ensure that in delivery equality is a primary driving principle.
Continue with the policy or proposal in its current form even though negative impacts have been identified		
Do not continue with this policy or proposal as it is not possible to address the negative impacts.		

Monitoring action plan and review

Equality Impact assessment Action Plan

It is essential that you now complete the action plan. Include any considerations you have identified to mitigate negative impact(s) and/or secure positive impact(s) on protected characteristics, socio-economic impact and Welsh Language. Once your action plan is complete, please ensure that the actions are mainstreamed into the relevant Service Development Plan.

Action	Lead Person	Target for completion	Resources needed	Service Development plan for this action

<i>E.G. Information about the service to be available in BSL video on the website</i>	<i>Service manager</i>	<i>End of financial year</i>	<i>£XX</i> <i>Staff time/resource</i>	<i>X Service Plan</i>
Publications will be bilingual	PSB Officer	All publications through the life of the plan	From Welsh Government engagement funding.	In the PSB Terms of Reference
Evaluation and monitoring of the plan will take into consideration the impact on protected groups and on Welsh language	PSB Officer	As part of the annual reporting cycle and through the well-being assessment.	From within existing resources.	Annual Report
The PSB will seek to involve our diverse communities, Welsh speakers and protected groups in its work	PSB Officer	Through the life of the plan	Welsh Government engagement funding	Engagement plans and reports and through evaluation methods and in collaboration with Regional Partnership Board priority groups.

Please outline how and when this EIA will be monitored in the future and when a review will take place:

Monitoring arrangements:	Date of Review:
Performance against the well-being plan is reported annually in an annual report published bilingually.	annual
Performance management arrangements will be developed across the new regional PSB structure.	Annual
Through our ongoing engagement we will have feedback from people from protected groups and across our communities to help us to judge the impact we are having.	Ongoing
The well-being plan is developed on a 5 year cycle and the existing plan will be reviewed and aligned with a refreshed well-being assessment.	5 year cycle

Approval

Date Full EIA completed:	28/03/2023
---------------------------------	-------------------

Name of the person completing the Full EIA:	Helen Hammond, Lisa Toghill, Stephanie Davies
Position of the person completing the Full EIA:	PSB Officer, Bridgend County Borough Council
Approved by (Head of Service or Corporate Director):	Martin Morgans
Date Full EIA approved:	31/03/23

Publication of EIA and feedback to consultation groups

It is important that the results of this impact assessment are published in a user friendly accessible format.

It is also important that you feedback to your consultation groups with the actions that you are taking to address their concerns and to mitigate against any potential adverse impact.

When complete, this form must be signed off and retained by the service and a copy should also be sent to equalities@bridgend.gov.uk

Where a full EIA has been completed this should be included as an appendix with the relevant cabinet report and therefore will become available publically on the website.

If you have queries in relation to the use of this toolkit please contact the Equalities Team on 01656 643664 or equalities@bridgend.gov.uk

This page is intentionally left blank